EŞ SERMAYESİ VE BABA KATILIMI İLİŞKİSİNDE BABA ÖZ YETERLİĞİNİN ARACI ROLÜ

Sevengül Kılıç
191104104

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Gelişim Psikolojisi Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Karadeniz

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mayıs, 2022

EŞ SERMAYESİ VE BABA KATILIMI İLİŞKİSİNDE BABA ÖZ YETERLİĞİNİN ARACI ROLÜ

Sevengül Kılıç
191104104
Orcid: 0000-0003-4185-0215

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Gelişim Psikolojisi Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Karadeniz

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Mayıs, 2022

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "*Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge*" ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Tüm sürecimde desteğini ve emeğini her zaman hissettiren tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Karadeniz'e teşekkür ederim.

Sevengül Kılıç

Mayıs, 2022

ÖZ

EŞ SERMAYESİ VE BABA KATILIMI İLİŞKİSİNDE BABA ÖZ YETERLİĞİNİN ARACI ROLÜ

Sevengül Kılıç
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Gelişim Psikolojisi Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Karadeniz
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2022

Bu araştırma kapsamında Belsky'nin (1984) ekolojik ebeveynlik modelinden yola çıkarak, baba katılımı ve mikrosistemik faktörlerden ortak ebeveynlik ilişkilerini ve çift uyumunu içeren eş sermayesi arasındaki ilişkide ontojenik faktörlerden baba öz yeterliğinin aracılık rolü incelenmiştir. Baba katılımı, ailedeki sağlıklı ilişkileri sürdürebilmek ve çocuğun gelişimine katkı sağlaması bakımından önemli bulunmaktadır.

Çalışmaya, üç – altı yaş arasında çocuğu olan 439 baba katılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında iki bölüme sahip bir form kullanılmıştır. Birinci bölümde Demografik Bilgi Formu, ikinci bölümde araştırma ölçekleri yer almaktadır. Bu ölçekler; Baba Katılım Ölçeği, Çift Uyumu Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği ve Baba Öz yeterlik ölçeğidir. Ölçeklere ait anket formu katılımcılara çevrimiçi platformda ulaştırılmıştır. Bu bağlamda IBM SPSS 22 programı ile Korelasyonel Analiz ve Regresyon Analizi yapılmış ve eş sermayesi ve baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterlik aracılık düzeyinin baba katılım seviyesini açıklama oranı belirlenmiştir. Araştırmanın neticesinde elde edilen bulgular, ilgili literatür ile değerlendirilmiş olup, sınırlılıklar, güçlü yönler ve gelecek araştırmalar için öneriler sunulmuştur.

Anahtar Sözcükler: 1. Eş sermayesi, 2. Baba katılımı, 3. Ebeveyn öz yeterliği, 4. Okul öncesi dönem, 5. Koronavirüs Pandemisi.

ABSTRACT

THE MEDIATOR ROLE OF PATERNAL SELF EFFICACY IN THE RELATIONSHIP THE FATHER'S INVOLVEMENT AND THE SPOUSE CAPITAL

Sevengül Kılıç
Master Thesis
Psychology Department
Master in Psychology (Options: Developmental Programme)
Thesis Advisor: Dr. Gülçin Karadeniz
Maltepe University Graduate İnstitute, 2022

In this research, based on Belsky's (1984) ecological parenting model, the mediator role of paternal self-efficacy, which is one of the ontogenic factors in the relationship between father involvement and spouse capital of microsystemic factors that include coparenting relationships and dyadic adjustment, was investigated. Father involvement is significant in terms of maintaining healthy relationships in the family and contributing to the development of the child.

In this research, the relationship between spouse capital and father involvement and the father's self-efficacy were discussed. A sample of 439 fathers who have children aged three to six has participated in this study. A questionnaire, in two parts, was applied for data collection. The questionnaire form of the scales was delivered to the participants on the online platform. The first part consisted of demographical information, whereas the second part consisted of the research scale. These scales are the father involvement scale, dyadic adjustment scale, coparenting relationship scale, and paternal self-efficacy scale. In this context, correlational analysis and structural equation modeling were carried out with the IBM SPSS 22 program and the ratio of mediator role of father self-efficacy in the relationship between spouse capital and father involvement was determined. The findings obtained as a result of the research were evaluated with the relevant literature; limitations, strengths, and suggestions for future research were presented.

Keywords: 1. Spouse capital, 2. Father Involvement, 3. Paternal Self-Efficacy, 4. Pre-school, 5. Coronavirus Pandemic.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii
TEŞEKKÜR iv
ÖZ v
ABSTRACT vi
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ ix
ŞEKİLLER LİSTESİ xi
KISALTMALAR xii
ÖZGEÇMİŞ xiii
BÖLÜM 1. GİRİŞ 1
1.1 Aile Ve Değişen Aile Yapısı 1
1.1.1. Çocuk Yetiştirme Stilleri ve Boyutları 3
1.1.1.1 Okul Öncesi Dönemde Çocuk Yetiştirme Stilleri 8
1.2 Eş Sermayesi 9
1.2.1 Çift Uyumu 10
1.2.2 Ortak Ebeveynlik 12
1.3 Baba Katılımı 14
1.3.1 Baba Katılımını Etkileyen Faktörler 18
1.4 Baba Öz Yeterliği 20
1.5 Problem 21
1.6 Amaç 27
1.7 Önem 27
1.8 Varsayımlar 29
1.9 Sınırlılıklar 29
1.10 Tanımlar 29
BÖLÜM 2. YÖNTEM 31
2.1 Araştırma Modeli 31
2.2 Evren ve Örneklem 31
2.3 Veri Toplama Araçları 34
2.3.1 Demografik Bilgi Formu 34
2.3.2 Çift Uyum Ölçeği 34
2.3.3.Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği 35

2.3.4 Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ) 36
2.3.5 Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği 37
2.4 Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması 38
BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR 39
3.1. Bulgular 39
3.1.1. Kullanılan Ölçeklere Ait Tanımlayıcı Analiz Bulguları 39
3.1.2 Araştırma Değişkenlerindeki Farklılıkların Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi 41
3.1.3 Araştırmanın Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları 54
3.1.4 Araştırmadaki Ölçekler Arasındaki Aracılık Değişkenine Ait Bulgular 58
3.2 Yorumlar 73
3.2.1. Grup Karşılaştırmalarına Yönelik Bulguların Tartışılması 73
3.2.2. Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması 77
3.2.3. Aracılık Rolü Değişkenine Yönelik Bulguların Tartışılması 83
BÖLÜM 4.SONUÇ 85
4.1 Özet 85
4.2 Yargı 857
4.3 Öneriler 877
EKLER 89
KAYNAKÇA 95

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışmaya Katılım Gösteren Babaların Demografik Özellikleri 32
Tablo 2. Çalışmaya Dahil Edilen Çocuğun Demografik Özellikleri 33
Tablo 3. Araştırma Örneklemine Koronavirüs Pandemisinin Etkilerine Yönelik Bilgiler 33
Tablo 4. Kullanılan Ölçeklere Ait Tanımlayıcı Analiz Bilgileri..... 40
Tablo 5. Çalışmaya Dahil Edilen Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Ait T-Test Analiz Bilgiler 41
Tablo 6. Çalışmaya Katılan Babaların Eğitim Durumu Değişkeni Tek Yönlü Anova Analizi Sonuçları 43
Tablo 7. Çalışmaya Katılan Babaların Gelir Gider Durumu Değişkeni Anova Analizi Bilgileri 47
Tablo 8.Çalışmaya Katılan Babaların Sahip Olduğu Çocuk Sayısı Değişkeni Tek Yönlü Anova Analizi Bilgileri..... 50
Tablo 9. Demografik Değişkenlerin Korelasyon Analizi Bilgileri 53
Tablo 10. Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları Bilgileri..... 55
Tablo 11. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler..... 58
Tablo 12. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu..... 59
Tablo 13. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizi Bilgileri 60
Tablo 14. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler..... 61
Tablo 15. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu..... 61
Tablo 16. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizine Ait Bilgiler..... 62
Tablo 17. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler..... 63
Tablo 18. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu..... 64
Tablo 19. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizine Ait Bilgiler..... 65
Tablo 20. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler..... 66
Tablo 21. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu..... 66
Tablo 22. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler..... 67
Tablo 23. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu..... 68

Tablo 24. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizine Ait Bilgiler..... 69
Tablo 25..Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler..... 70
Tablo 26. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu..... 71
Tablo 27. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizine Ait Bilgiler..... 73

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1 Aracı Değişken Analizi Modeli 27

Şekil 2 Aracı Değişken Analizi Modeli 58

Şekil 3 Aracı Değişken Analizi Modeli 60

Şekil 4 Aracı Değişken Analizi Modeli 63

Şekil 5 Aracı Değişken Analizi Modeli 66

Şekil 6 Aracı Değişken Analizi Modeli 67

Şekil 7 Aracı Değişken Analizi Modeli 70

KISALTMALAR

BAKÖ : Baba Katılım Ölçeği

KM : Keyfi Meşguliyet

İY : İlgi ve Yakınlık

TB : Temel Bakım

ÇUÖ : Çift Uyum Ölçeği

OEİÖ : Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği

SPSS : Statistical Package for the Social Sciences

ÖZGEÇMİŞ

Sevengül Kılıç
Psikoloji Anabilim Dalı

Eğitim

Y.Ls.	Devam Ediyor	Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi)
Ls.	2016	Maltepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı
Lise	2011	Asiye Ağaoğlu Anadolu lisesi

İş/İstihdam

2020 - 21	Psikolojik Danışman, Deneyimsel Oyun Terapisi Uygulayıcısı
2018 - 19	Psikolojik Danışman. Natura Danışmanlık Merkezi
2017 – 18	Psikolojik Danışman ve Rehberlik Öğretmeni. Özel İkizler Koleji

Mesleki Birlik/Dernek Üyelikleri

Yıl	*Kurum*
2010 -	Üye: Türk Psikologlar Derneği
2012 -	Üye: Toplum Kalkınması Derneği

Alınan Burs ve Ödüller

Yıl	*Burs/Ödül*
2011	ÖSYM Başarı Bursu

Yayınlar ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler

BÖLÜM 1. GİRİŞ

1.1 Aile Ve Değişen Aile Yapısı

Aile, sosyoloji ve psikoloji gibi pek çok alanda ele alınan temel kurumlardan biri olarak görülmektedir. Aile, çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren, onu yaşama hazırlamak ve yaşamının devamını sağlamak amacıyla ona ihtiyacı olduğu bakım ve desteği sağladığı sosyal bir ortam rolündedir. Toplumsal değeler, kültürel bağlam ve normlar ile sosyalleşme en temelde aile yapısının içeriğinde bulunmaktadır. Belsky (2005), ailede tek bir üyenin bile tüm aile bireyleri üzerinde etkisi olduğunu vurgulamaktadır.

Aile, evlilik, biyolojik ya da evlatlık edinme bağları ile birbirine bağlanmış, aynı evi, aynı geliri paylaşan ve karı kocalık ve ya anne babalık rolleri ile birbirini etkileyen, oluşturdukları yapıyı kendi düzenlerinde nesillere aktaran topluluktur (Şahinkaya, 1975). Bununla birlikte aile üyelerinin sadece kan bağına dayalı değil; duygusal bağ, güvenliği sağlama, aidiyet ve özdeşim ile toplumdan beklenen rollere hazırlanma, yardımlaşma gibi fonksiyonlara sahip olduğu aile sistem yaklaşımında belirtilmektedir (Hallaç ve Öz, 2014).

Aile aynı zamanda toplumsal değişimlerin gövdesi konumunda olup, bu değişimlerden kaynaklanabilecek bozulmaları kendi bünyesinde dönüştürüp bireylerin güvenliğini sağlama görevini yerine getiren sosyal bir kurumdur (Merter, 1990). Dinamizm içerisinde bulunan ailede, tüm sistemler ilişki içerisinde ve birbirlerini etkilemektedir (Henry ve ark., 2006).

Aile, yapısı itibarı ile ekonomi ile ilişki içerisindedir. İlkel yaşamla birlikte erkekler avcılık alanında fiziksel gücünü kullanarak eve yiyecek tedariği sağlamak için evden uzakta, kadınlar ise yiyecekleri toplama ve çocukların bakımını üstlenerek eve yakın konumda olarak cinsiyete dayalı iş bölümü ile aile geleneğini sürdürmüş bulunmaktadırlar. Bu dönemde kadının doğurgan olması ve üretimin içinde doğrudan yer alması sebebi ile kadınlar erkeğin üstünde bir statüye sahiptir ve bu toplumlar anaerkil özellikler göstermektedir (Marshall, 1999). Bu göçebe avcı toplayıcı dönemin, tarım

alanında ailenin her üyesinin yer alması ve hayvanların evcilleştirilmeye başlamasıyla yerleşik hayata geçilmeye başlanmış ve geniş aile düzeneğine geçişler olmuştur. Yine bu dönemde eril gücün tarım alanını üstlenmesi, kadının eve yakın ve evde olmasına neden olmuş ve ataerkil yapının oluşmasına zemin hazırlamış bulunmakta aynı zamanda bu dönemde çocuk sahibi olmak ise ucuz işçi gücü temini etmek ile eş değer kılınmaktadır (Baran ve Atlı, 2016).

Antik Roma döneminde baba, ailenin üzerinde mutlak otoriteye sahip konumda bulunmaktadır. Bu egemenliğini dilediği şekilde kullanabilir, aile üyelerinin bireysel yaşamlarına istediği düzeyde şekillendirebilmekteydi. Aile kavramı Latince'de 'famulus' evcil köle anlamına karşılık gelmekle birlikte 'familla' bir efendiye bağlı olan kölelerin tümü anlamına denk gelmektedir. Bir başka kaynakta ise kandaş ve kayınların bir arada olması demektir. (Güler ve Ulutak, 1992). Antik Roma döneminde de aile kavramı hizmetkarlık ve kölelik kavramlarına karşılık gelerek erkeğin evin reisi olarak kadın ve çocukların üzerinde söz hakkı olduğu konumda bulunmaktadır. Aile kavramı evrensel olmakla birlikte pek çok farklı tanımı yapılmaktadır. Bu tanımlar kültürel bağlamda değişebilmektedir ancak her kültürde aile toplumun yapı taşıdır.

18. yy. sanayi devriminin ortaya çıkışıyla birçok alanda değişim ve dönüşüm olduğu gibi aile kurumu da bu süreçten etkilenmiş, ilk olarak geniş aile yapısından çekirdek aile sürecine evrim yaşanmıştır (Özen, 2002). Köy ve tarım yaşamında geniş ailelerin varlığı sürdürülürken kent yaşamına göçlerle birlikte temelde makine kullanımına dayalı hızlı üretim ve gelişen iş kaynakları ile kadın ve erkek dışarda çalışma dönüşümüne geçmiş bulunmakta ve cinsiyetler arası dengeler yavaş yavaş eşitlenmeye başlamış bulunmaktadır (Bayer, 2013). Kadının iş hayatında olması, eğitim düzeyinin artması, ailede söz sahibi olması ile demografik özellikleri farklılaşmaktadır. Bu dönemle birlikte çocuğun bakımında annenin de çalışma hayatında olması ile babanın da çocuğun bakımına dahil olduğu görülmektedir (Zeybekoğlu, 2013).

Türk toplumunda son 30 yıldır yaşanan köyden kente göçün etkilerinde ilk olarak çocuğun değeri ebeveynlerin yaşlılığına teminat olarak finansal kaynak gibi görülmekten, özerk bir birey yetiştirmeye dönüş yaşanmaya başlamış bulunmaktadır (Özdemir, 2012). Bununla birlikte, çocuğun değeri sadece erkek çocuk tanımı üzerinde kalmayıp çocuğun psikolojik değeri ile var olduğu çocuk yetiştirme ortamı yaratmakta ve topluma uyum

sağlamak adına çocuğa sahip olmanın sosyal ve normatif olduğu tespit edilmiştir (Kağıtçıbaşı, 1991). Modern yaşamla gelen aile yapısındaki değişimler, çocuğun psikolojik değerinin arttığını göstermektedir (Kağıtçıbaşı, 1991).

Modernleşme sürecinin hem teknolojik hem de kültürel bağlamda aile kurumunda yapısal ve işlevsel değişikliklere yol açtığı düşünülmektedir (Giddens, 2012). Aile sistemindeki eşit dengelenmenin olduğu göz ününde bulundurulduğunda aile içi iletişimin önemi ortaya çıkmaktadır. Ebeveynlerin ve çocukların ilişkilerinin önemi çocuğun bulunduğu topluma uyum sağlamasında oldukça büyüktür (Johnston ve Halocha, 2010). Çocuklar sosyal ve duygusal yönden desteklenmesinde aile içi etkileşimin verimli olması gerekmektedir. Alanyazın incelendiğinde sağlıklı/işlevsel ve sağlıksız/işlevsel olmayan aileler olarak iki gruba ayrılan aileler çocuklar üzerinde duygusal gereksinimlerine cevap verip verememelerine göre kategorize edilmektedir (Ekinci Vural, 2006). Sağlıklı ailelerde iletişim doğrudan ve net olmakla birlikte bireysel özelliklerin göz önünde bulundurulduğu, dürüstlük ön plandadır (Satir, 2001). Bu ailelerde problem çözmeye dayalı iletişim becerileri daha güçlü olmaktadır.

Sağlıksız ailelerde iletişim kuvvetinin düşük bunun yanı sıra aile üyelerinin birbirinden kopuk olduğu görülmektedir. Çocuğun ihtiyaçlarına yönelik ilişki kurulamamakta ve çocuk otoriteye tabii tutulmaktadır. Çocuğun sosyalleşmesinin önünde engel olunmaktadır. Aile içerisindeki yalnızlaşma ve ötekinin ihtiyacını görememe durumu hakimdir (Owen ve Zorbaz, 2013).

Nirun (1994), ailenin bireysel işlev açısından beslenme, barınma, korunma, sağlıklı yaşama; kişisel işlevde eğitme, yetiştirme ve haklara sahip kılma; insani açıdan ise manevi duygu ve düşüncelerle donatma gereksinimlerini karşılayan sosyo-ekonomik bir yapı olduğunu belirtmektedir. Anne baba olarak çocukların hayata hazırlanmasında onlara nasıl rol model oldukları önemli olduğu düşünülmektedir.

1.1.1. Çocuk Yetiştirme Stilleri ve Boyutları

Doğum öncesinden yaşamın sonuna kadar gerçekleşen süreçte biyolojik olgunluk ve sosyal gelişim insan gelişimini tanımlamaktadır (Miller, 1993). Ebeveynlerin çocuklarına kendi idealize ettikleri hayat standartlarını sağlama ile olumlu özelliklerle donatma istekleri göstermiş olacağı davranışlarını şekillendirmektedir (Belsky, 1984).

Çocuk, bulunduğu çevrenin içinde gelişirken etrafındakilerle girdiği etkileşimlerle kendisi de benzer davranışlar sergilediği gözlenmektedir (Yılmaz, 2001). Çocuğun ilk karşılaşmış olduğu sosyal etkileşim alanı aile ve ileride karşılaşacağı sosyal çevresi onun kişiliğine zemin hazırladığı düşünülmektedir (Erkan, 2010). Yılmaz (1999), her ebeveynin çocuklarına nasıl olması gerektiğine dair tutumlarının birbirinden farklı olduğunu aktarmaktadır. Baumrind ilk kez 1967 senesinde farklı ebeveyn stilleri ile yetişen okul öncesi dönemi çocuklarının sosyal yeterlilik düzeylerinin farklılaşmasına yönelik dikkat çekmek üzere ebeveynlik stili kavramını vurgulamıştır. Çocuk yetiştirme sürecinde ebeveynlerin göstermiş olduğu tutum ve davranışlar çocuk yetiştirme stilleri olarak adlandırılmış aynı zamanda anne babaların bu stilleri kendi inanç ve değerlerini yetiştirdikleri çocuklarına aktarma araçları olarak nitelendirilmiştir (Baumrind, 1972).

Baumrind (1972), temelde üç farklı çocuk yetiştirme stili olduğunu ileri sürmektedir; otoriter, demokratik ve izin verici çocuk yetiştirme stilleri. Otoriter çocuk yetiştirme stilinde, aile kuralları açıklama olmaksızın uygulanırken anne ve babaya koşulsuz itaat beklenmektedir. Bu ailede, sosyal iletişim yönü zayıf olmakla birlikte, duygusal destek ve ilgi yeterli düzeyde değildir. Otoriter stilde yetişen çocuklarda kişiliğini ve yeteneklerini geliştirmede yetersiz, benliğinin zayıf, karşılıklı ilişkilerde güven duygusunun zayıf ve kaygı düzeylerinin yüksek olduğu bildirilmektedir (Ulusoy ve ark., 2005). Demokratik ebeveynlerde çocuğun bireysel özelliklerinin de göz önünde bulundurdukları birtakım kurallar açıklamalı olarak konulmakta ve gerektiğinde karşılıklı olarak tartışmaya sunulmaktadır. Bu tarzdaki ebeveynlerin çocuklarına karşı ilgili davrandıkları belirtilmekte ve çocukların düşüncelerini ifade etmede cesur ve ebeveynlerine bağımlı olmadıkları görülmektedir. İzin verici ebeveynliği benimseyen anne ve babalarda ise ilgi ve yakınlığın olmadığı, olumlu rol model oluşturabilecek yapıdan ziyade kendilerini, çocukların isteklerine kaynak oluşturan yapıyı teşkil ettiği ileri sürülmektedir. İzin verici ebeveynler tarafından yetiştirilen çocukların, karşılaştıkları sosyal ortamlarda uyum ve davranış problemlerine daha yatkın olduğu, dürtüsel davranışlar sergiledikleri, kural ve sınırlar bulunan eğitim kurumlarında hayal kırıklıklarına uğradıkları aynı zamanda ebeveynlerine bağımlı yaşadıkları belirtilmektedir (Aksoy ve ark., 2009).

Maccoby ve Martin (1983), Baumrind'in üç sınıflandırmalı çocuk yetiştirme stillerini duyarlılık/kabul ve talepkarlık/kontrol boyutlarında ele alarak otoriter, açıklayıcı otoriter, izin verici şımartan ve izin verici ihmalkar olarak tanımlamaktadırlar. Buna göre duyarlılık ve kabul boyutu anne babanın çocuğun gereksinimlerine karşı duyarlı olması, çocuğa sağlanan destek ve sıcaklığı ile ilgili, kontrol ve talepkarlık boyutu ise ebeveynlerin çocuktan, aileye dahil olması için taleplerde bulunması, gelişim olgunluğu bekledikleri alanlarda disiplin ve denetim uygulamalarını içermektedir (Keser, 2006). Ebeveynler çocuk yetiştirme tarzlarında talepkarlık ve duyarlılık boyutlarında yüksek ise açıklayıcı otoriter, iki boyutta da düşük olduklarında izin verici ihmalkar, talepkarlık boyutunda düşük duyarlılık boyutunda yüksekse izin verici şımartan, yüksek talepkar ancak düşük düzeyde duyarlı ise otoriter tutum sergiledikleri şeklinde tanımlanmaktadır (Karadeniz, 2019). Otoriter ve demokratik ebeveynlerin ilgi ve kabul düzeyindeki farklılıklar, her iki ebeveyn modelinde talep boyutunun yüksek olması ile çocuklarının gelişim düzeylerinde farklılaşmalara neden olabilmektedir. Her iki izin verici stildeki farklılaşma ise ebeveynler göstermiş oldukları ilgi ve kabul ile ilişkili olup ebeveynlerin kontrol boyutu düşüktür. Her bir çocuk yetiştirme stili, her ebeveynin farklı değerlerini, kültürünü, pratiğini ve davranışını yansıtmaktadır. İzin verici şımartan ebeveynlik stili ile yetiştirilen çocuklar anne babaları tarafından aşırı hoşgörülü karşılanmış, davranışlarına sınır koyulmamış ve karışılmamış, sevgi ve sıcaklık gösterilmiş aynı zamanda davranışları kontrol edilmemiştir. Bu çocuklar bu şekilde yetiştiğinde saldırgan olma eğilimi göstermekte ve sorumluluk almaktan kaçınmaktadırlar. Okula başladıkları dönemde alışma sorunları yaşamakta, kural ve disiplin gerektiren durumlarda zorlanmaktadırlar. İzin verici ihmalkar tarzda yetişen çocuklar ise ebeveynleri tarafından gerekli sevgiyi görmemiş, güvenli alanı oluşturulmamış, davranışları ile ilgili herhangi bir sınırlandırılması olmamıştır. Ebeveyn ve çocuklar arasında uzaklık söz konusu olmakla birlikte temel bakım gereksinimleri dışında çocuklarla ilgi ve yakınlık yoktur. Bu çocuklar, karşılaştıkları sosyal ilişkilerde güvensiz, sürekli bir mutsuzluk ve kaygılı yapıda olmaktadırlar. Paquett ve arkadaşları (2000) demokratik ve izin verici tarzdaki babaların, baba katılımındaki duygusal destek, fiziksel oyun ve empati boyutlarında yüksek puan alırken, otoriter stile sahip babaların bu katılımlardaki boyutları diğer babalara göre daha düşük puan aldıklarını vurgulamaktadırlar.

Çocuk yetiştirme stillerini, ebeveynlerin kendi kültür ve inançları bağlamında çocuklarına aktardıkları süreç olarak tanımlanan "*sosyalizasyon "*, Steinberg ve Darling'e (1993) göre toplumun aile kurumunda ebeveyn ve çocuklar arasındaki talep ve beklentilere yönelik tepkilerin denge mekanizması olarak düşünülmektedir (Sümer ve ark., 2010). Steinberg ve Darling (1993) ebeveynlik tutumu ve davranışlarını ayrı olarak ele almaktadırlar. Maccoby ve Martin'in (1983) ortaya koymuş olduğu duyarlılık boyutunu ailenin sevgi, ilgi ve kabulü, talepkarlık boyutu ise ebeveynlerin denetime yönelik uygulamalarını içermektedir.

Yılmaz (2001), bazı kültürlerde çocukları aşırı koruyucu tutumla yetiştiren ebeveynlerin iyi çocuk yetiştirme olarak nitelendirdiği, aynı zamanda çocuğun her gelişim basamağında kendisinin keşfedip, büyümesine katkı sağlayacak alanlarda, çocuğa alan açmak yerine, ebeveynlerin bağımlı ve tamamlayıcı hali çocukların anne babalarına aşırı bağımlı, güven sorunları, hayal kırıklıkları, duygu regülasyonunda sorunlar, kararsızlık ve sorumluluk becerilerinin yeterli olmadığını aktarmaktadır.

Çocuk yetiştirme tutumları aile yapıları değişkenine göre ele alındığında kültür bağlamını da incelemek gerekmektedir. Bronfenbrenner (1986, 1995), Ekolojik Sistem Teoremi'nde çocuğun gelişim sürecinde çocuk ve çevresi ile çift yönlü ilişki olduğuna vurgu yaparken aynı zamanda çocuğun katmanlı bir çevre ile sarılı olduğunu aktarmaktadır. Bronfrenbrenner (1986), ele aldığı kuramda, çocuğun ilk temas ettiği aile ile, yaşadıkları çevre, bireyler arası ilişkiler, okul, iş olanakları, ekonomik yapılanmalar ve toplum yapısı gibi çeşitli etmenlerin çocuğun gelişim sürecinde etkisini göstermektedir. Çocuğun gelişiminde iç içe olduğu katmanlar (mikrosistem, mezosistem, ekzosistem, makrosistem ve kronosistem) çevre ve kültürün çocuğu merkeze alan çocuğun gelişimi üzerindeki yapıda nasıl rol oynadığını belirlemektedir.

Mikrosistem, bireyin birinci derece etkileşim içerisinde olduğu en içteki katman olarak karşımıza çıkmaktadır. Aile, okul, arkadaşlar bu etkileşimde bireyi en çok etkileyen yapılardır. Bronfenbrenner ve Morris (2006), sosyal roller, yüz yüze gerçekleşen etkileşimler ve aynı sosyal çevrenin etkinlik örüntülerinin bu sistemdeki ögeler olarak aktarmaktadır. Bu yapıdaki ilişkiler gelişim süreci için oldukça önem taşımakta ve gelişimin gelecek süreçlerini belirleyici rol oynamaktadır. Çocuğuyla iyi ilişkiler kuran ebeveynler, çocuğun ergenlik sürecini kolaylaştıracaktır. Burada kurulan

ebeveynlik stilleri, çocuğun gelişimini olumlu etkileyebildiği gibi olumsuz da etkileyebilir. Doğan (2010), ergenin farklı gruplara katılımı ile problem davranışlarda bulunabileceği gibi sosyal faaliyetler içerisinde gönüllü yardım çalışmalarına da katılabilmektedir.

Mezosistem, ilk katman olan aile, okul ile arkadaşlar gibi mikrosistemler arasındaki ilişkilerdir. İki ya da daha fazla mikrosistemin etkileşimini tanımlamak, çocuğun gelişim süreci üzerinde bulunduğu çevrenin etkisini doğru anlayabilmek için önem taşımaktadır.

Ekzosistem, mezosistemin üzerinde yer alan bu katman, gelişimi dolaylı olarak etkilemektedir. Resmi ya da resmi olmayan bazı mezosistemlerden (yaşanılan yerdeki komşular, yakınlar, haber medyaları, resmi kuruluşlar, aile arkadaşları, çalışma yerleri) oluşmaktadır. Evde izlenilen haber kanalları ve içeriği, ev içerisinde yorumlanması çocuğun gelişiminde dolaylı olarak izler taşımaktadır.

Makrosistem, çocuğun içine doğduğu toplumun kültürel ögeleri ile inanç sistemleri, yaşam stilleri, sağlık, hukuk ve ekonomi gibi sistemlerinden oluşmaktadır (Bronfenbrenner ve Ceci, 1994). Bu sistem, ebeveynlerin toplumdan almış oldukları roller neticesi ile çocuk yetiştirme stillerine etki edeceği düşünüldüğünden çocuğun gelişim sürecinde önemli rol oynamaktadır.

Kronosistem, zaman içerisinde meydana gelen değişimlerin çocuğun gelişimi üzerinde nasıl ve ne derece etkiye sahip olduğunu açıklayan en son katmandır. Çocuklar için gelişim dönemleri incelendiğinde zaman kavramı önem taşımaktadır (Bronfrenbrenner, 1986). Belirli periyodlara göre belirlenen ve boylamsal çalışmalarla gözleme dayanan bilimsel çalışmalarla belirlenen gelişim basamakları zamanın etkisini ortaya koymaktadır. Kardeş doğumu, okula başlama, ergenliğe geçiş, ebeveynlerin boşanması çocukluğun en önemli değişimleri olarak kabul edilmektedir. Göçler, savaşlar, salgınlar da bu zamanlamanın içerisinde yer almaktadır. Bu değişimlerin peş peşe yaşanması gelişimde yıkıcı etkilere sebep olabilmektedir (Bronfrenbrenner, 1986). Örneğin, koronavirüs pandemisi kapanma döneminde okullarına ara veren, ev ortamında ebeveynlerinin çalışma ortamları ile iç içe olan ve bununla birlikte sosyal alanın kısıtlı olması ile günlerini çoğunlukla evde geçiren çocukların, gelişiminde etki edebileceği

düşünülmektedir. Okul öncesi dönemde olan çocukların sosyal duygusal gelişim yönünden akranları ile bir arada olduğu dönemden ayrı bir şekilde evde zaman geçirmeleri, ev ortamında pandeminin getirmiş olduğu stres, kaygılı ve belirsiz ortam ile pek çok çocuk izole bir şekilde hayat sürdürmektedir. Yaşam boyu gelişim süreçlerinde okul öncesi dönemin önemli olduğu bilinmektedir. Anne babalar evde çalışma hayatına devam etmekte, günlük ev işleri ile uğraşmaktayken bir yandan da çocuğun bakımına olan zaman ayrımı azalmaktadır (Başaran ve Aksoy, 2020). Babalar bilgisayar başında ya da telefonda, anneler yine aynı şekilde ve ek olarak evde yemek/ temizlik işleri ile uğraş halinde ve çocuklarından odalarından tek başına oyun oynaması/ aktivite ya da eğitsel çalışma yapması beklendiğine vurgu yapan çalışmalara rastlanmaktadır. Bu süreçte, çocuğa gösterilen ilgi ve yakınlığın boyutunda aile üyelerinin paylaşımda bulunması ve eş desteğinin sağlanması ile çocuğu sağlıklı bir şekilde geleceğe hazırlamak dikkat edilmesi gereken bir durum olarak görülmektedir. Karadeniz ve Kahyaoğlu Çakmakçı'nın (2021) koronavirüs pandemisinde yürüttükleri çalışmada, medya aracılığı ile kapanma süreçlerinde çocukların stres, korku ve endişeye maruz kalması neticesinde kendi iç dünyalarını açtıkları oyunlarında babaların birebir dahil olarak oyun oynaması, çocukların yaşamış olduğu olumsuz duygularda baş etmelerine yardımcı olacağı önerilmiştir.

1.1.1.1 Okul Öncesi Dönemde Çocuk Yetiştirme Stilleri

Okul öncesi dönem, çocuğun hayata uyum sağlamada temel bilgi ve beceri edinimi ile, sosyalleşme, paylaşımda bulunma, dayanışma sağlama adına adım attığı bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuklar, erken dönem gelişim basamaklarında aile üyeleri ile kurmuş olduğu etkileşim ve iletişim ile dış dünyaya açılan kapıda sosyalleşmeye dayalı anahtarı ailelerinden almaktadırlar. Alan yazında okul öncesi dönemde geliştirilen sosyal duygusal gelişimin, gelecek dönemlerdeki duygusal ve sosyal sağlığı etkilediğine vurgu yapmaktadır (Howes ve Smith, 1995).

Okul öncesi dönemde çocuklar bilişsel, davranışsal ve psikolojik olarak ebeveynleri tarafından desteklenmekte ve beslenmektedir. Dolayısıyla ebeveynlik stillerinin ne boyutta olduğu okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal duygusal gelişimi açısından önemli görülmektedir. Aydın (1999), Freud'un psikoseksüel dönemlerinden

fallik evresine denk gelen 3-6 yaş arası çocukların sağlıklı kişilik gelişiminin temellerinin atılması ve cinsel gelişimin başlaması ile bu dönemin önemine vurgu yapmaktadır. Aslında Freud'a göre baba işlevinin üst benlik olarak değerlendirilmesi, ahlaki yapının içselleştirilmesi, ebeveynlerin kurduğu değerleri ve cezayı kapsadığı görülmektedir. Katı ve cezalandırıcı bir şekilde yetiştirilen çocukların, üst benlik ve benliği arasında içsel çatışma başlatacağı ve psikolojik iyi oluş hallerini etkileyeceği düşünülmektedir (Kuzgun, 1990). İhmalkar tutumda yetişen çocukların ise değersizlik hissi geliştireceği, narsistik yapının desteklenememesi ile bu dönemde saplanmalar yaşayacağı belirtilmektedir (Durmuş, 2006). Bunun yanı sıra sevgi ve ilgi yoksunluğu ile büyüyen çocuklarda öfke ve saldırgan davranışlar görülebildiğine vurgu yapan araştırmalara rastlanmaktadır (Örn.: Şendil, 2003). Bu öfke ve saldırgan tutumların benliğin zedelenmesine neden olabileceği düşünülmektedir (Mathelin, 2018). Çatışma yaşayan benlik ise savunma mekanizmalarında yetersizlik oluşturabilmekte ve kaygıyı ortaya çıkarabilmektedir. Son olarak, aşırı koruyucu tutumla yetişen çocukların dış dünyayı tanımada bireysel yetkinlikten uzak ve sürekli müdahale ile karşılaşan çocuklar olması ile, benliklerinde yetersizlik algısı oluşturabileceği düşünülmektedir (Demirsu, 2018).

Okul öncesi dönem, çocukların doğuştan getirmiş oldukları özelliklerini geliştirecekleri en kritik sürece denk gelmektedir. Bu süreçte anne ve babalık rolleri, çocuk üzerinde gelişimsel yeterliliklerine ulaşmada etkisi önemli bulunmaktadır (Bekman, 2001). Turner ve Haris (1984), ebeveynlerin kendi çocuklarının yeterlilik kazanabilmeleri için kendilerinin de anne babalık becerilerini geliştirmeleri yönünde etkili olduğunu vurgulamaktadır. Çocuğun gelecek yaşamında daha sağlıklı ilişkiler inşa edebilmesi ve olumlu benlik temsillerinin olması, okul öncesi dönemde pozitif ebeveynlik yansıtılması etkili olacağı düşünülmektedir.

1.2 Eş Sermayesi

Eş sermayesi, eşler arası ilişkinin doyumu ile ebeveynlik rolleri arasındaki birlik ve desteğe vurgu yapmaktadır (Danes ve ark. 2008). Uludağlı (2017), "*Baba Katılımında Etkili Faktörler ve Baba Katılımının Baba, Anne ve Çocuk Açısından Yararları*" çalışmasında eş sermayesi (*spouse capital*) kavramını Kwok ve Li'nin (2015) araştırmasına atıfta bulunarak yer vermektedir. Kültürümüzde eş sermayesinin değişken olarak ele alındığı bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Eş sermayesi, eşlerin ebeveynlik

rollerine saygısı, kabul görülüşü ve değer verilme tutumlarını içermektedir. Eş ilişkileri, annelik ve babalık rollerini etkileme eğilimi içerisinde görülmektedir. Kwok ve Li (2014), eş sermayesinin ebeveynler arası duygusal bağı kapsadığı gibi birbirlerine olan zaman ayırma, çaba gösterme ve destek eğilimlerini içerdiğini belirtmektedir.

Eş sermayesi, eşler arası birliktelik ve bağlılığa da vurgu yapmaktadır. Sternberg (1986), aşk üçgeni modelinde samimiyet, tutku ve bağlılık bileşenleri ile çiftler arası ilişkiye odaklanmaktadır. Çinli çiftlerle uygulamış olduğu çalışmasında, eski dönem çalışmalarından yola çıkarak samimiyet bileşeninin ön planda olduğu ve evlilik tutkusu ile cinselliğin geri planda kalmış olduğunu vurgulamaktadır. Goeke ve arkadaşları (2007) evlilik işlevleri ve babalık rollerinin birbirine yakın ilişkideki kavramlar olduğunu ve evlilik uyumsuzluğunun, babalığı yüksek düzeyde etkilediğini belirtmektedir. Eş sermayesinin olumlu düzeyde oluşu baba katılımını tüm alanları ile olumlu yönde ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Kültürümüzdeki çalışmalar incelendiği zaman ‘eş sermayesi’ kavramı araştırma değişkeni olmamakla birlikte, benzer çalışmalarda ‘ortak ebeveynlik’, ‘ebeveyn ittifakı’, ‘çift uyumu’ ve ‘evlilik uyumu’ gibi kavramların kullanıldığı görülmektedir.

Çift uyumu, eş sermayesi bağlamında babalık rolleri üzerinde belirgin etkiye sahip olabilmektedir (Kwok ve Li, 2014). Margolin ve arkadaşları (2001), çift uyumu, eş desteği ve evlilik desteğinin ebeveynlik davranışları ile bağlantılı olduğunu vurgulamaktadırlar. Güçlü çift uyumuna sahip olan babaların, çocukları ile ilgili konularda sorumluluk alma ve zaman ayırmada daha fazla katılım göstereceği düşünülmektedir.

1.2.1 Çift Uyumu

İnsan, var olduğu andan itibaren sosyal bir varlık olarak yaşamını sürdürmüş ve diğer bireylerle etkileşim içerisinde bulunmuştur. Bu sosyal ortamın düzenini sağlamada uyumlu olma becerisini kullanıyor bulunmaktadır. Romantik birliktelikler ve evlilik gibi çift olma hali de sosyal yaşamın içerisinde olmasıyla çift uyumunu önemli kılmaktadır (Burgess ve Cotrell, 1998). Fışıloğlu ve Demir (2000) çift uyumunun alan yazında kavram olarak açıklanmamasından kaynaklı olarak farklı tanımlamalarla karşımıza çıktığını söylemektedir. Evlilik doyumu, çift uyumu yerine sık kullanılan kavramlardan

biri görülmektedir. Çiftlerin, günlük hayatta değişen şartlara uyum sağlayabilmesi ve bu süreçte birbirlerine karşı uygun değişimleri eş uyumu ile tanımlanmaktadır (Spainer, 1976). Koçak ve Çelik (2009), evlilik uyumunun mutluluk ve doyumu kapsadığını belirtmektedir. Bahsedilen uyumun, eşler arasında kurulan ilişkinin niteliğini değerlendirdiği görülmektedir. Aynı zamanda evlilik doyumunda, çiftlerin birbirlerinden bekledikleri eş destek düzeylerinin önemli olduğu düşünülmektedir (Bryant ve Conger, 1999).

Çift uyumu ya da evlilik uyumu, birlikteliğin niteliğine vurgu yapan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Fışıloğlu, 2001). İlişkide empatik yaklaşım ve anlayış çift uyumunu güçlendirmektedir (Long ve Angera, 1990). Eşlerin iyi ilişki kurabilmesi ve doğru etkileşimi sağlayabilmesi sağlıklı çift uyumu için önemli olduğu düşünülmektedir. Birlikteliği olan çiftlerin kullanmış oldukları iletişim yöntemleri ile evlilikte bazı kritik alanlarda anlaşmazlıkların azlığı ve herhangi bir sorun durumunda problemi çözebilmenin her iki birey için de uygun olması evlilik uyumunun kapsamında olmasıdır (Sabatelli, 1988). Aynı şekilde çatışma durumlarını yönetebilmek, doğabilecek herhangi problemi her iki taraf adına uygun olacak şekilde çözebilmek ve çiftlerin regülasyonunu koruyabilecek adaptasyonu sağlayabilmek sağlıklı çift uyumuna işaret etmektedir (Grych ve Finchanı, 1990).

Fışıloğlu ve Demir (2000), çift uyumunu iki kategoride ele almaktadır. Bunlardan ilki, evlilikte paylaşılan mutluluk ve başarıya paralel olan eylemler ile çatışmalardan meydana gelen yapı, diğeri ise çiftlerin beraberlik sürecinde yaşamış oldukları problemleri çözme ve uyumlu olabilme yapısıdır. Çift uyumu, farklı kişilik özelliklerindeki çiftlerin mutluluğu sağlama ve ortak hedeflere ulaşmada bütün olarak birlikteliklerini tamamlaması olarak aktarılmıştır (Burgess ve Cotrell, 1988). Gottman ve Krokoff (1989) evlilikteki iletişime dair bulgularında mutsuz evliliği olan çiftlerin mutlu evliliği olan çiftlere göre daha yaygın şekilde olumsuz etkileşimin görüldüğünü belirtmektedir. Dolayısıyla evliliğin kalitesi eşlerin psikolojik iyi oluşlarını ve eşlerin ebeveynlik rollerini etkilediğini düşündürmektedir. Cox ve arkadaşları (2001) ise evlilikte meydana gelen çatışma durumunun ebeveyn- çocuk ilişkisinin niteliğini etkileyebildiğini aynı zamanda çocukların ihtiyaçlarına da daha az duyarlı hale geldiğini aktarmaktadırlar.

Belsky (1984) olumlu evlilik ilişkisinin ebeveyn yeterliğinin önemli bir temeli olduğunu vurgulamaktadır. Evlilikteki çatışma durumlarının çocuk yetiştirme stillerini olumsuz şekilde etkilediği ve eşler arasındaki ilişkiyi şiddetlendirdiği düşünülmektedir (Cummings ve Davies, 1994). Eşlerinden ortak ebeveynlik noktasında destek aldığını hisseden babaların baba katılımlarının olumlu düzeyde etkilendiği bildirilmektedir (Belsky, 1984).

1.2.2 Ortak Ebeveynlik

Ortak ebeveynlik değişken olarak kültürümüzde görece yeni bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Mchale (1995) tarafından anne babaların sorumluluk ve karar verme davranışları olarak tanımlamış olduğu ortak ebeveynlik *(coparenting)* kavramı aile üyeleri ilişkilerine dayalı çalışmalarda ilgili alana kazandırılmıştır. Ortak ebeveynlik, en az bir çocuk ve en az iki ebeveyn rolünü taşıyan kişilerin oluşturduğu bir yapıyı sunmaktadır. Bu noktadan hareketle ortak ebeveynlik, genel anlamda sahip olunan bir ya da daha fazla çocuğun bakımında paylaşılan görev ve sorumlulukları ve ebeveyn desteği gereken yerlerde işbirliği içerisinde olunan ilişki ve aktiviteleri ifade etmektedir (Çetin, 2020). Bahsedilen ortaklık yalnızca etkileşim ile sağlanabilmektedir (Wallerstein, 1985). Çocuğun varlığıyla başlayan ortak ebeveynlik ilişkisi, tüm gelişim süreci ile devam etmektedir. Belksy ve Hsieh (1998) bir ebeveynin ilişkisinin kalitesinin çocuk doğmadan bile kendini gösterdiğini aktarmaktadır. Örneğin, Feinberg (2003) doğum gerçekleşmeden önce ebeveynlerin gelecek çocuk hakkında alınacak sorumluluklar, iş bölümü, gelecek planlarının konuşulması ile ortak ebeveynlik sürecinin başladığını belirtmektedir. Buradaki ortaklığın pozitif iş birliği içermesi, aile üyeleri arasındaki iletişim ve etkileşimin olumlu nitelikte yaşanacağını düşündürmektedir. Dolayısıyla, anne ve babaların ebeveynlik rollerinde birlikte yer almaları ile sağlıklı ortak ebeveynlik ilişkisinin kurulması, çocuk gelişimi ve sağlıklı aile işlevleri bakımından önem taşımaktadır (Gürmen, 2019).

McHale (1995) ortak ebeveynliği açık-gözlemlenen, kapalı/örtük ve algılanan ortak ebeveynlik olarak üç boyutta incelemektedir. Gözlem yoluyla değerlendirilebilen anne ve babanın çocuk yanlarındayken göstermiş oldukları davranışlar açık ortak ebeveynliği, diğer ebeveynin yanında olmadan çocuk ile etkileşimi örtük ortak

ebeveynliği ve anne babaların birbirlerine karşı algıladıkları desteği içeren yapı algılanan ortak ebeveynliğin üç boyutunu temsil etmektedir (Sümer ve ark., 2019).

Gottman ve Krokoff (1989) yürüttükleri çalışmanın sonucunda, mutsuz evliliği olan çiftlerde mutlu evliliği olan çiftlere göre olumsuz etkileşimin daha yaygın şekilde görüldüğü bulgusuna ulaşmışlardır. Dolayısıyla evliliğin kalitesinin eşlerin psikolojik iyi oluşlarını ve eşlerin ebeveynlik rollerini etkilediği düşünülmektedir. Cox ve arkadaşları (2001) ise evlilikte meydana gelen çatışma durumunun, ebeveyn- çocuk ilişkisinin niteliğini etkileyebildiğini aynı zamanda çocukların ihtiyaçlarına da daha az duyarlı hale geldiğini aktarmaktadırlar.

Ortak ebeveynlik, anne ve babaların bireysel özelliklerinden aile kurumuna destekleri ile birbirleri ile olan uyum ve ilişkiye vurgu yapmaktadır (Sümer ve ark., 2019). Feinberg (2003), ebeveyn ortaklığının anne babaların düşünce, tutum ve davranışlarına etki eden önemli bir yapı olduğunu savunmaktadır.

Ebeveynler arası iletişimin sağlıklı bir yapıda olmayışı ve çiftlerinin anlayış düzeylerinin tolere edilemez olması çatışma durumlarının varlığını akla getirmektedir. Yayılma (spillover) hipotezine göre ailede ortamındaki var olan duygu ve düşüncelerin tüm sistemi etkileyebildiği yönündedir. Kim ve arkadaşları (2006) yürüttükleri çalışmada ebeveynler arası çatışmanın ebeveyn çocuk etkileşimlerini etkilediğini öne sürmektedirler. Wilson ve Gottman (2002) yürüttükleri çalışmalarında evlilikteki çatışma ve sorunların baba katılımını kısıtladığını ortaya koyarken, işbirlikçiliğe dayalı ebeveynliğin babaların çocuklarına karşı bağlarını güçlendirdiğini vurgulamaktadırlar. Ortak ebeveynliğin çocuklar üzerinde karar alma ve sorumluluk sahibi olma bağlamında olumlu ilişkiler içermesi anne ve babaların çocuk ile etkileşimlerinin sağlıklı bir şekilde yürütülebileceğini düşündürmektedir. Rienks ve arkadaşları (2011), baba katılımının temel etkenlerini incelediği araştırmalarında, ebeveyn iş birliğinin en büyük etkene sahip olduğunu bildirmişlerdir.

Sağlıklı ortak ebeveynler, çocuğun korunması ve güvenliğinin sağlanmasına yönelik alınan ortaklaşa kararlarda birbirlerine destek olmaktadırlar. Ebeveynler arası olumlu iletişim ve uyum içerisinde olma anne babalığın ortak paydasını etkili şekilde çocuğa aktarabilmektedir (Gordon, 1997).

1.3 Baba Katılımı

Belsky'nin (1984) ortaya koymuş olduğu ekolojik aile modellemesinde ebeveynliği birey, aile, toplum ve kültürel değerleri içeren psikolojik olgular bütününde ele almaktadır. Bu bağlamda, ontojenik, mikrosistemik, ekzosistemik ve makrosistemik faktörlerin anne babalık tutumlarını etkiledeğini öne sürmektedir (Kwok ve Li, 2014). Ontojenik faktörler, genellikle bireysel özellikler (kişisel inançlar, psikolojik sağlamlık, benlik saygısı ve başa çıkma stratejileri gibi) içerirken mikrosistemik faktörler bireyin yaşamış olduğu aile, okul ve arkadaş grubu gibi yakın çevresindeki değişkenlerdir. Diğer yandan, ekzosistemik faktörler bulunulan mahalle, toplumsal hizmetler gibi daha uzak bağlamları ifade ederken makrosistemik faktörler kültürel ögeler, inançlar, ekonomik, eğitimsel, yasal, sosyal ve politik sistemler gibi toplumsal yapıları içermektedir (Kwok ve Li, 2014).

Gelişim psikolojisi alanındaki pek çok çalışma anneleri konu alırken, babalarla yapılan çalışmaların kısıtlı olduğu belirtilmektedir (Karadeniz, 2019). Toplumsal cinsiyet rollerindeki farklılaşmalar, anne babalık rollerini esnetmiş ve çocuk gelişiminde en az anneler kadar babaların da önemi fark edilmiştir. Bu değişimin temel sebebinin sanayi devriminin erkeklik rollerini yeniden yapılandırması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir. Erkeğin evdeki otorite ya da eve ekmek getiren kişi konumundan, kadının da iş hayatında olması ve çekirdek aile yapısı ile rollerin dengelenmesinde kaynaklı olarak anne babaların çocuğa ortaklaşa bakımı ile babalık kavramının yeniden tanımlanmasına neden olmuştur. Babalar, çocukları ile birebir zaman geçirmeye daha istekli ve çocukların bakımında daha çok yer almaktadır (Kuzucu, 1999). Ülkemizde yapılan çalışmalara bakıldığında babalarla ilgili çalışmalar görece yeni kalmaktadır (Karabulut ve Şendil, 2018). Lamb (2000) baba katılımının ilk boyutunu 'doğrudan temas' kavramı baba ve çocuk arasındaki duygusal ve fiziksel yakınlık olarak, ikinci boyutunu 'ulaşılabilirlik' kavramı çocuğun istediği zaman iletişim ve etkileşimde bulunması olarak ve üçüncü boyutunu ise 'sorumluluk' kavramı çocuğun gereksinimlerini takip edip gerekli zamanlarda ortak karar verebilme olarak açıklamaktadır.

Çocuğa bakım verme, fiziksel oyun ve birebir zaman geçirerek etkileşim kurmak baba katılımının doğrudan temas boyutunu kapsamaktadır (Cabrera ve ark., 2007). Aynı zamanda babanın çocuğa olan sıcaklığı ve duyarlılığı olarak ifade edilmektedir.

İletişimde kural koyan, çocukların düşünce ve isteklerini görmeyen, koşulsuz itaat bekleyen babaların doğrudan temas katılımının zayıf olacağı aynı zamanda duyarlılığın az olacağı düşünülmektedir (Pleck, 2010). Açıklayıcı otoriter tutumda çocuk yetiştiren babalar, daha yüksek sıcaklık göstermektedir. (Maccoby ve Martin, 1983). Cinsiyet rollerinden uzak duran durmakta ve çocuğa ihtiyacı olduğunda bakım vermekte ve oyun oynayabilmektedir. Anne ortamda olmadığında, çocuğa konulan kuralları çiğnemez ve çocuğu, paylaşılan zaman dilimini kolaylaştırmak için tolere etmez. Örneğin, anne olmadığında çocuğun çikolata yemesine göz yummaz ya da tablet ile fazla oynamasına müsaade etmez. İzin verici/ ihmalkar tutumda yetişen çocuklar baba ile paylaşılan zamanda doğrudan temas boyutunda güçlü bir ilişki kuramamaktadır. Çocuklarına yeterli zaman ayırmadıkları dolayısıyla bakım verme, fiziksel oyun kurma gibi temas içeren uygulamalara dahil olmadıkları görülmektedir. İzin verici/ şımartan boyuta sahip babalar doğrudan temas noktasında sıcaklık ve ilgi göstermektedir fakat çocukları denetim noktasında zayıf kalmaktadır (Pleck, 2010).

İkinci boyut olan ulaşılabilirlik, babanın, çocuğun ihtiyacı olduğunda ona yanıt verebilmesi ve onu karşılayabilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır (Pleck, 2010). Otoriter tutuma sahip babalar, çocuklarına kendi istedikleri zaman cevap vereceği, çocuğun oyun ya da sevgi ihtiyacı olduğunda çocuk, babaya ulaşma noktasında engelle karşılaşmaktadır (Maccoby ve Martin, 1983). Açıklayıcı otoriter tutumda olan babalar, çocukların gereksinimlerine duyarlı ve çocuğun ihtiyacı olduğu noktalarda açık olabilmektedir. İzin verici/ ihmalkar babalar çocuk için ulaşılabilir olmada, çocuğa gereken zamanı ayırmadığı için yetersiz olacağı düşünülmektedir. İzin verici/ şımartan babalar, çocukların ulaşabildiği kişiler olmakla birlikte yeterli sınırlandırma olmaması ile çocuk ve ebeveynlik rolleri karışabilmektedir (Maccoby ve Martin, 1983).

Diğer bir boyut olan sorumluluk, babaların, çocukları için gerekli olan kararları alabilmesi ve eşi ile çocuk hakkında iş birliği içerisinde olabilmesi olarak bilinmektedir. Açıklayıcı otoriter babalar bu boyutta gerekli olan sorumluluğu alabilmekte, çocuk için yapılacak işleyişin içerisinde yer alabilmektedir. Örneğin, çocuk hasta olduğunda onu tek başına hastaneye götürebilir, çocuğun ilgi duyacağı kurs ve eğitim aldırmaya yönlendirebilir aynı zamanda fikir sunabileceği düşünülmektedir. Otoriter babalar, sadece kendi isteği doğrultusunda, çocuğun gereksinim ve ilgi alanlarını göz ardı ederek

çocuk için yapılacakları kendi başına belirlemektedir. Çocuğun okul öncesine başladığı süreçte tüm sorumluluğu anneye yıkayarak sürecin içerisindeki sorumluluklarını yerine getirmede duyarlı olmamaktadır. İzin verici/ ihmalkar babalar sorumluluk içeren uygulamalarda çocuktan uzakta durmaktadırlar. Pek çok noktada annenin vermesi gereken sorumluluklar olarak düşünmekte ve çocuğun bakımında sorumluluk noktasında girişkenliği görülmemektedir. İzin verici/ şımartan babalar, sorumlulukları yeterli noktada yerine getirmektedir. Kural koymak ya da çocuğun durdurulması gereken noktalarda devrede olmayan bu babalar çocuğun alması gereken sorumluluk bilincini de kısıtlamaktadır (Maccoby ve Martin, 1983).

Baba katılımı ve ebeveynlik stilleri ilişkisel olarak çalışıldığında babanın çocuk ile birebir yakınlık kurduğu doğrudan temas boyutu ile ebeveynlik stilinde duyarlılık boyutu birlikte ele alınmaktadır (Şendil ve Karabulut, 2018). Pleck (2010), baba katılımının doğrudan temas boyutu ile demokratik ebeveyn stilinin birbirine dahil edildiğini vurgulamaktadır. Şendil ve Karabulut (2018), ele almış oldukları okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların katılım düzeyi ile ebeveynlik ilişkisine dayalı çalışmalarında demokratik ebeveyn tutumuna sahip babaların baba katılımının tüm alt boyutlarında daha yüksek puanlar aldıkları, çocukları ile daha fazla etkileşim kurdukları sonucuna ulaşmışlardır. Aynı zamanda, otoriter tutuma sahip babalar yüksek ve düşük düzeyde karşılaştırıldığında düşük otoriter stile sahip babaların ilgi ve yakınlık katılım boyutlarında daha yüksek puanlar aldığı ve çocuklarının yaşamış olduğu olaylara karşı ilgili ve duyarlı davrandıklarını tespit etmişlerdir. Bununla birlikte, aşırı koruyucu ebeveyn stilindeki babaların yüksek düzeyinde olanların genel baba katılımında daha fazla katılımcı olduklarını ve son olarak, izin verici tutuma bakıldığında baba katılımının herhangi boyutunda değişiklik göstermediğini tespit etmişlerdir.

Sanayi Devrimi öncesi dönemde babalık figürünün eve ekmek getiren, ahlak öğreticisi ve otorite sahibi olduğu anlayış zamanla evrilmeye başlayarak özellikle 1980'li yıllardan itibaren çocuğun gelişim sürecine katılım gösteren, ilgilenen, bakım veren ve ortak ebeveynliğe dönüşmeye başlamıştır (Lamb, 2000). Ortak ebeveynlikte mühim olan anne ve ya babanın aile kurumuna bireysel katkıları dışında birbirlerine destek veren ve uyumlu bir ilişki için çaba gösteren olmalarıdır bununla birlikte bu ortaklık, ebeveynlerin anne babalık konularında duygu, düşünce ve tutumlarına etki edebilen bir yapı olması ile

önem taşımaktadır (Feinberg, 2003). Anneler, babaların katılımında oldukça önemli kolaylaştırıcı bir role sahip bulunmaktadırlar. Bouchard ve Lee (2000) annelerin, babaları ebeveynlik rolünde yeterli olduklarını olumlu algılarını desteklediklerinde baba katılımının artmakta olduğunu belirtmektedir. Çocuğa bakım vermede anne tarafından babalık becerilerinin de yeterli görülmesi baba katılımı motivasyonunu olumlu düzeyde etkilemektedir (Dickie, 1987). Annelerin, annelik güçlerinin azalacağı ya da kaybolacağı gibi düşüncelerle babaları çocuktan uzakta tutma girişimleri ile olumsuz değerlendirmeleri kapı tutma ya da anne bekçiliği olarak nitelendirilmektedir (McBride ve ark., 2005). Annenin bekçilik rolü, babanın çocuğun gelişimine katılım gösterme girişimlerini sınırlandırarak babayı çocuğun gelişiminin dışında tutmasıdır (Fagan ve Barnett, 2003).

Anne ve babalar çocuklarla sahip oldukları zaman dilimlerinde farklı aktivitelerde bulunmaktadır (Yavuzer, 2006). Anneler daha çok bakım verme ile ön plandayken babalar genel olarak oyun oynama ile etkileşimde kalmaktadırlar (Uludağlı, 2017). Baba katılımının sadece oyun ile sınırlandırılmaması, gelişim her evresinde dahil olması sağlıklı çocuk yetiştirebilmenin önemli bir parçasıdır. Buchanan (2013) geleneksel anne rolünün çocuğun bakımında sadece anne ile sınırlandırılmasının ortak ebeveynlik anlayışını engellediğini vurgulamaktadır. Eşin güçlü desteği veya her eşin kendi rolünü oynaması, şefkatli bir baba olmanın önemli bir parçasını oluşturmaktadır (Formoso ve ark. 2007). Modern yaşamda baba olmak, önceki dönemlere göre nispeten farklı olduğu düşünülmektedir. Günümüzdeki babalık modeli eşin doğumuna giren, çocukların bebeklik dönemlerinden itibaren ilgilenen, sadece oyun oynamakla kalmayıp çocuğun bakımına dinamik olarak katılan ve erkek çocuklarıyla olduğu kadar kızlarıyla da ilgilenen bir babadır (Sımsıkı ve Şendil, 2014).

Çıldır ve arkadaşları (2014), erkeklerin çocuk bakımında eşine ortak olduğunda, çocuğun bakımına katılımın babalara sıcaklık, ilgili ve empatik yönünün geliştirme fırsatı sunması ve olgunlaşmasına katkı sağlaması ile orta yaşlarına geldiklerinde psikolojik sağlıklarının daha iyi olduğuna dikkat çekmektedirler. Bebeklikten itibaren baba katılımı aktif olan erkekler, ilerleyen süreçte de bu katılımı arttırmakta ve daha güçlü baba- çocuk ilişkisi kurmaktadırlar (Kuzucu ve Özdemir, 2013). Ebeveyn ve çocuk etkileşimlerinin pozitif süreçlerle ilerlemesi anne-çocuk ilişkisinin varlığı kadar baba katılımının da

önemini ortaya koymaktadır (Bouchard ve Lee, 2000). Anne gibi, çocuğun baba ile bağ kurması da ebeveyn çocuk ilişkisi için oldukça önemli bulunmaktadır. Çocuk gelişiminin özellikle ilk altı yılında kişiliğin oluşması süreci önemli olması ile babanın ailedeki katılımı erkek çocuklarının bilişsel gelişimlerine, problem çözme becerilerine, dil gelişimini, akademik başarısı ile temel işlem becerilerini olumlu düzeyde etkilediği tespit edilmiştir (Tezel-Şahin ve Özbey, 2009).

Babaların, 3-6 yaş döneminde çocukların bakımına ve eğitimine katılımının psiko-sosyal davranışlarına etkisinin incelendiği çalışmada, çocukları ile birebir vakit geçiren babaların, çocuğun problemlerle baş etme becerilerini arttırdığı tespit edilmiştir (Arslan ve Durmaz-Kandaz, 2004). Çocukları ile hareketli fiziksel oyun oynayan babalar, okul öncesi dönemde çocuğun kaba motor ve ince motor becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır. Çocuklar okula başladığında kalem tutma, makas kullanma gibi faaliyetlerde yeterli beceriye sahip olmaktadırlar (Harten ve ark., 2008). Boğuşma, gıdıklama gibi oyunlarda babanın katılımı, çocuğun ilerleyen zamanlarda risk alma davranışını geliştirmekte aynı zamanda stres ve kaygı seviyesini azaltmaktadır (Özbey, 2009). Alanyazındaki araştırmalar çalışmalar incelendiğinde okul etkinliklerine katılım gösteren babaların çocuklarında başarı düzeylerinin daha yüksek olduğu ve daha az problem davranış gösterdikleri görülmektedir (Arslan ve Durmaz-Kandaz, 2004).

1.3.1 Baba Katılımını Etkileyen Faktörler

Belsky'nin (1984), süreç modeline göre, ebeveynlik işleyişini açıklarken babaların ebeveynliğe ilişkin faktörleri ontojenik açıdan kendi gelişimsel hikayeleri, evlilik ilişkileri, sosyal etkileşimleri ile iş tecrübeleri genel psikolojik iyilik hallerini ve ebeveynlik deneyimlerini yönlendirmekte ve içinde bulunduğu ebeveyn- çocuk etkileşimi ile çocuğun gelişim sürecini direkt olarak etkilediğini belirtmektedir.

Coverman (1985) babanın cinsiyet rollerine ilişkin yaklaşımının çocuk yetiştirmeye yönelik katılımın en önemli belirleyicilerinden biri olduğunu belirtmektedir. Babalık rolünün yalnızca finansal destekle sınırlı olmadığının algılanması ile babanın çocuğun gelişimine katılım sağlaması ve ilgili olması artmaktadır (Zeybekoğlu, 2013). Babanın katılımını etkileyen faktörler babadan, anneden ve ya çocuktan kaynaklı olarak değişim gösterebilmektedir. Babanın birtakım demografik özelliklerinin çocuğun

bakımına katılımında etkili olduğu görülmektedir (Castillo ve ark., 2010). Babanın eğitim düzeyi, mesai saatleri ile sahip olunan çocuk sayısı, çocuğun cinsiyeti katılımda belirleyici olabilmektedir (Paquette ve ark., 2000).

Marsiglio (1993) babanın yaşının, katılımda etkili olduğu ve yetişkin babaların, genç yaştaki babalara göre daha fazla katılım gösterdiğini bildirmektedir. Ancak bazı araştırmalara göre yaş konusunun tartışmalı olduğu belirtilmektedir. Bunun yanısıra babanın finansal açıdan daha fazla alım gücüne sahip olması ile eğitim düzeyinin yüksek olması da baba katılımını arttırmaktadır (Ahmeduzzaman ve Roopnarine, 1992). Özkardeş ve Arkonaç (1998), eğitim düzeyinin düşük olması durumunda babalık rolünün evi geçindiren, yüksek olduğunda ise çocuk bakımından sorumlu kişi olarak babalık tanımının farklılaştığını vurgulamaktadır. Mesai saatleri, babanın katılımında rol alan etmenlerden bir diğeri olarak karşımıza çıkmaktadır (Pleck, 2010). Geç saatte çalışma saati biten babalar, çocukları ile daha az ilgilenmekte aynı zamanda eşi ve çocukları ile ortak zaman paylaşımı azalmaktadır. Cabrera ve ark (2000), yarı zamanlı çalışan ile evden çalışan babaların tam zamanlı çalışan babalara göre çocukları ile daha fazla oyun oynadıklarını belirtmektedirler. Çocuk sayısının fazla olması durumunda baba katılımı olumsuz etkilenmektedir (Sımsıkı ve Şendil 2014). Buna paralel olarak çocuğun cinsiyetinin baba katılımının belirleyicisi olduğunu aktaran çalışmaların yanında çocuğun cinsiyetinin bu batılım ile ilişkisi olmadığını vurgulayan çalışmalar da bulunmaktadır (Sımsıkı ve Şendil 2011).

Ayrıca baba katılımı, eş ilişkisinin de yordayıcısı olduğu bir değişken olarak da yer almaktadır. Bouchard ve Lee (2000) eş ilişkileri güçlü ve mutlu olan babaların katılımının daha fazla olduğunu bildirmektedir. Öte yandan eş ilişkilerinde anlaşmazlık ya da çatışma durumlarında baba ve çocuk ilişkisi azalabilmektedir (Cummings ve Davies, 1994). Allen ve Hawkins (1999), aile alanını annelerin kapatması yani bekçilik yapması baba katılımını kısıtladığını belirtmektedirler. Annelerin bekçilik davranışları, çatışma durumlarını arttırmakta ve çocuk üzerinde baba katılımını olumsuz etkilemektedir.

Baba katılımını etkileyen faktörlerden bir diğeri de öz yeterlik olarak karşımıza çıkmaktadır (Trahan, 2017). Öz yeterlik, bireylerin olası durumları yönetebilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine dair düşünceleri olarak tanımlanmıştır

(Bandura, 1982). Ebeveynin öz yeterliği ise çocuk yetiştirmede kendilerine olan inancını kapsamaktadır. Ebeveyn olmak uzun yıllar açıkça çocuğun bakımı, korunması ve ilgilenilmesi noktasında ortaklık gerektirmektedir. Kimi ebeveynlerde bu durum mevcut bulunurken kimilerinde aşırı sorumluluk ve yük hissettirmek ebeveyn katılımını daha az eğlenceli kılmaktadır bununla birlikte mevcut çalışmalara bakıldığında, öz yeterlik değişkeninin çarpıcı önemi görülmektedir örneğin kişisel memnuniyet ile ebeveynliğe uyum ve çocuğa sağlanabilecek fiziksel ve psikolojik çevrenin sağlaması gibi (Coleman ve Karraker, 1998).

Eş ilişkileri ve çocukların psikolojik iyi oluşlarına destek veren baba katılımı, sadece annenin katılımının varlığında bütün aile üyeleri bu durumdan olumsuz şekilde etkilenmektedir. Bununla birlikte, annelerin çocuğun bakımında cinsiyete dayalı paylaşım olarak sadece kendi rolünü oynaması ve kendini sorumlu tutması ile eş ilişkileri ve sosyal çevre annelerin baba ve çocuk arasındaki ilişkide düzenleyici rolü baba katılımını etkilemektedir (Makusha ve Richter, 2016).

1.4 Baba Öz Yeterliği

Öz yeterlik kişilerin, karşılaştıkları durumlar karşısında nasıl davranacaklarına ilişkin inançları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu inançlar bireylerin bilişsel, güdüsel ve duygusal süreçlerine yön verebilmektedir (Bandura, 1994). Öz yeterlik inançları aynı zamanda, bireyin karşılaşmış olduğu sorunlara yönelik mücadelesindeki sabrını ve çabasını belirlemektedir (Bıkmaz, 2004). Bireyin her gelişim basamakları farklı olması ile karşılaşılan durumlar değişmekte ve öz yeterlik algısı da bunlardan olumlu ya da olumsuz şekilde etkilenebilmektedir (McCombs, 1988).

Ebeveynler için anne babalık deneyimleri, pek çoğuna göre heyecan verici bir deneyim olabilirken bazıları için ise genel olarak orta yaş dönemine denk gelen bu sürecin en zorlayıcı sosyal bir rol olabilmektedir (Kwok ve Li, 2015). Kendi sosyal yaşantısı pek çok açıdan kısıtlanan anne babalar için ebeveyn olmak, çocuğun bakımı, korunması noktasında uzun yıllar ebeveynler arası ortak bir anlaşma gerektirmektedir (Coleman ve Karraker, 1998). Ebeveynin öz yeterliği ise çocuk yetiştirmede kendilerine olan inancını kapsamaktadır. Çocuk yetiştirmeye yönelik kendilerinin anne baba olarak ne kadar yetenekli olduklarını algılamalarını somutlaştırmaktadır (Dickie, 1987). Ebeveyn olmak

çocuğun bakımı, korunması ve ilgilenilmesi noktasında uzun yıllar ortaklık gerektirmektedir. Kimi ebeveynlerde bu durum mevcut bulunurken kimilerinde aşırı sorumluluk ve yük hissettirmesi ile daha az bulunmaktadır. Çocuk sahibi olmak ile ebeveynler çocuğa bakım verme, eğitim, yönlendirme ve disiplin ihtiyaçlarını karşılamada duygusal yetersizlik ve bunalım ile sonuçlanabilen ebeveynliğin yorucu kısmı ile karşılaşabilmektedir (Kahraman ve ark., 2016). Ebeveyn öz yeterlik fikrinin zihinsel süreçte daha güçlü algılanması anne ve babaların ebeveynlik davranışlarını daha güçlü kılacağı düşünülmektedir (Kılıçaslan, 2007). Bandura (1997), ebeveyn öz yeterlik inançlarının anne babalık rollerini yerine getirmede temel basamaklardan biri olduğunu bildirmektedir. Alan yazın incelendiğinde genel olarak anne öz yeterliği üzerinde durulmuş olup baba öz yeterliğini destekleyen çalışmalar ise kısıtlı kaldığı görülmektedir

Saygılı (2009), babanın çocuğuna yeterli vakit ayırması neticesinde babaların kendileri için de önemli olduğunu vurgulamaktadır. Aynı zamanda çocuğu ile etkileşim içerisinde olan babanın duygularının uysallaştığı, kendine daha fazla güveninin arttığını aynı zamanda kendi babası ile ilişkisinin daha iyiye gittiğini belirtmektedir.

Babalık rolleri bakım verme, destek olma, disiplin sağlama ile şefkat verme gibi pek çok davranışı kapsamaktadır (Levtov ve ark., 2015). Babanın öz yeterliği olumsuz olduğu durumlarda baba katılımını azaltabilmektedir (Fagan ve Barnett, 2003). Öz yeterlik, babalık rolü ve kişilik arasında bir bağlantı oluşturmaktadır. Eşler arası ilişkiler anne babalık noktasında önemli bulunmakta ancak babanın bireysel öz yeterliği de ebeveyn olarak, zorlu durumlar karşısında dahi dayaklı kalmasını kapsamaktadır.

1.5 Problem

Sanayi devriminin getirmiş olduğu yeniliklerin etkisi, toplumsal cinsiyet rollerinde değişiklikler, kadının iş hayatında yer alması ve son olarak teknolojik değişimler ile baba- çocuk etkileşimi de önem kazanmıştır. Bu değişikliklere bağlı olarak babaların çocukların hayatında daha fazla yer aldıklarına vurgu yapan çalışmalar (Örn: Tamis- Le Monda ve Cabrera, 2002) olsa da baba katılımının henüz farklı sosyo ekonomik düzeye ait olduğuna vurgu yapan çalışmalara da rastlanmaktadır (Örn: Şahin ve Demiriz, 2014). Çocuk yetiştirmede baba katılımının, aile üyelerinin refah ve sağlığı ile ilişkili olduğu görgül araştırmalarla desteklenmektedir (Bronte ve ark, 2008).

Lamb ve Pleck'in (1987) çalışmış olduğu baba katılımının üç boyutu vardır; doğrudan temas, ulaşılabilirlik ve sorumluluktur (akt. Habib, 2012). Ulaşılabilir olma boyutu babanın çocuk için varlığını ve bu erişimi ifade ederken sorumluluk boyutu, babanın çocuğu takip etmesi ve gerekli kararlarda ortak olmasıdır. Doğrudan temas boyutu ise babanın çocuğa karşı şefkati ve hassasiyeti içermektedir. Çocuğa bakım verme ya da çocukla oyun oynama baba çocuk ilişkisini güçlü kılmaktadır. Anneler daha çok bakım verme ile ön plandayken babalar genel olarak oyun oynama ile katılım göstermektedirler (Uludağlı, 2017). Baba katılımının sadece oyun ile sınırlandırılmaması, gelişim her evresinde dahil olması gerekmektedir. Okul öncesi süreç, çocukların akranları ile sosyal etkileşime girdikleri dönem olarak nitelendirilmektedir. Gülay (2008) bu dönemde karşılaşılan akran etkileşimlerindeki başarısızlıkların ilerleyen yaşlara davranış sorunları olarak taşınacağını belirtmektedir. Okul öncesi dönem ebeveynlerin çocuk ve akranları arasında sosyal etkileşim köprüsü olarak görülmektedir (Rubin ve Burgess, 2002). Bu noktada, ebeveynlerin çocuklar üzerindeki gelişimi üzerine pek çok çalışma yürütülmüş ancak bu çalışmalar genellikle anne-çocuk üzerinden değerlendirilmiştir. Yapılan çalışmalar, ülkemizde babaya yer verilen çalışmaların kısıtlılığını ortaya koymaktadır (Sımsıkı ve Şendil, 2011). Güngörmüş (1992) babaların çocukları ile ilgilenmesi ve bakımına katılım göstermesi çocukların bilişsel, akademik ve sosyal duygusal gelişim düzeyleri ile ilişkili olduğunu aktarmaktadır. Pleck (2010), baba katılımı ve çocuk çalışmalarında, ergenlik döneminde risk alma davranışları (alkol, suç ile içselleştirme ve dışsallaştırma) ve akademik başarı değişkenlerinin kullanıldığını aktarmaktadır. Alan yazında baba katılımı; babanın yetiştiği ortam (Cabrera ve ark., 2007), kendi ebeveynleri ile olan ilişkisi kültürel bağlam, kişinin biyolojik yapısı, çocuğun mizacı ve annenin demografik özellikleri ile ilişkilendirilmektedir (Grossman ve ark., 1988).

Alanyazdında bazı çalışmalar (Örn.: Şahin ve Özbey, 2009) eşin güçlü desteği veya her eşin kendi rolünü oynaması, şefkatli bir baba olmanın önemine vurgu yapmaktadır (Formoso ve ark., 2007). Bu vurgular baba katılımdaki başarıda eş müttefikliği ve eş sermayesinin önemini akla getirmektedir. Eş müttefikliği, ebeveynlerin çocuklar üzerindeki anlaşmaları, eşler arasındaki rolllere destek vermektir. Cohen ve Weissman (1984) eş ittifakını ebeveynin ebeveynlik rollerini tanıma, saygı gösterme ve ebeveynlik rollerine ve görevlerine değer verme olarak tanımlamaktadır. Eş sermayesi ise

çiftler arasındaki kaynak ve süreç içerisindeki dayanıklılığı olarak tanımlanmaktadır (Kwok ve Li, 2014). Eş sermayesi literatürde çift uyumu (Şendil ve Korkut, 2012) , ebeveyn ortaklığı ya da ebeveyn ittifakı (Abidin ve Brunner, 1991) gibi kavramlar ile ifade edilmektedir. Cabrera ve arkadaşları (2007) tarafından yürütülen çalışmada babaların, eşleri ya da partnerleri ile karşılıklı destekleyici ilişkide hissettiklerinde çocukları ile olan katılımlarının daha fazla olduğu aktarılmıştır. Anne bekçiliği ya da annelerin babaları kısıtlayıcı davranışları çocuk gelişiminde baba katılımını engellemektedir (Madden-Derdich ve Leonard 2000; Sımsıkı ve Şendil, 2011). Babaların, eşleri ile olumlu yaşantıları aile içindeki ilişkilerinde ilgili olduğu görülmektedir (Belsky, 1984). Pleck (1997), evlilik ilişkilerinin uyum içerisinde olan eşlerde dolaylı olarak güçlü bir ilgili baba rolüne zemin hazırladığını belirtmektedir. Evli ailelerde paylaşılan güvenli ve istikrarlı ev ortamı ebeveynlerin çocukları ile destekleyici bir ortam yarattıklarını vurgulamaktadır (Starnes, 2012). Öte yandan evlilik çatışmasının var olduğu durumlarda ebeveyn çocuk ilişkisinin kalitesi etkilenmekte ve ebeveynlerin çocukların ihtiyaçlarına daha az duyarlı ve daha az sorumluluk sahibi oldukları belirtilmektedir (Cox ve ark., 2018).

Elbette eşten algılanan destek önemli olsa da aslında bireyin kendine olan inancının da farklı bir noktaya temas ettiği ve bireyin girişimlerinde etkili olduğu düşünülmektedir. Bu nedenle baba katılımını yordayan en önemli değişkenlerden birinin de öz yeterlik kavramı ile açıklanacağı düşünülmektedir (Örn.: Trahan, 2017). Öz yeterlik (Bandura, 1982) bireylerin olası durumları yönetebilmek için gerekli olan eylemleri ne kadar iyi yapabildiklerine dair düşünceleri olarak tanımlanmıştır (Cavkaytar ve ark., 2014). Ebeveynin öz yeterliği ise çocuk yetiştirmede kendilerine olan inancını kapsamaktadır (Aksoy ve Diken, 2009). Kimi ebeveynlerde bu durum mevcutken ya da bulunurken, kimilerinde aşırı sorumluluk ve yük olarak hissettirmektedir. Mevcut çalışmalara bakıldığında, öz yeterlik değişkeninin çarpıcı önemi görülmektedir örneğin kişisel memnuniyet ile ebeveynliğe uyum ve çocuğa sağlanabilecek fiziksel ve psikolojik çevrenin sağlaması gibi (Coleman ve Karraker, 1998). Yapısal eşitlik modellemesi ile ele alınan çalışmada eş sermayesinin baba öz yeterliği ve baba katılımını manidar düzeyde yordadığı belirtilmektedir (Kwok ve Li, 2014).

Literatür saptanan mevcut ilişkiler doğrultusunda eş sermayesi ve baba katılımı ile baba öz yeterliği arasındaki ilişkilerin boyutu ve yönü merak konusu olmuş ve aşağıdaki sorular cevap aranmıştır:

1. Babaların ölçeklerden aldıkları puanlar sosyo-demografik değişkenlere göre bir farklılaşma göstermekte midir?

Alt problemler:

1.1. Babaların ölçeklerden (Çift Uyum Ölçeği, Baba Öz yeterlik Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişikleri Ölçeği ve Baba Katılımı Ölçeği) aldıkları puanlar eğitim düzeyine göre bir farklılaşma göstermekte midir?

1.2. Babaların ölçeklerden (Çift Uyum Ölçeği, Baba Öz yeterlik Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişikleri Ölçeği ve Baba Katılımı Ölçeği) aldıkları puanlar çocuğunun cinsiyetine göre bir farklılaşma göstermekte midir?

1.3. Babaların ölçeklerden (Çift Uyum Ölçeği, Baba Öz yeterlik Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişikleri Ölçeği ve Baba Katılımı Ölçeği) aldıkları puanlar gelir-gider durumuna göre bir farklılaşma göstermekte midir?

1.4. Babaların ölçeklerden (Çift Uyum Ölçeği, Baba Öz yeterlik Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişikleri Ölçeği ve Baba Katılımı Ölçeği) aldıkları puanlar çocuk sayısına göre bir farklılaşma göstermekte midir?

2. Çift uyumu ile ortak ebeveynlik arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt problemler:

2.1. *Ebeveynlerin çift uyumu ile ortak ebeveynlik ilişkileri anlaşma alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?*

2.2. Ebeveynlerin çift uyumu ile ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2.3. *Ebeveynlerin çift uyumu ile ortak ebeveynlik ilişkileri onay alt boyutu arasında manidar bir ilişki var mıdır?*

2.4. Ebeveynlerin çift uyumu ile ortak ebeveynlik ilişkileri eşin ebeveynliğini kötüleme arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2.5. Ebeveynlerin çift uyumu ile ortak ebeveynlik ilişkileri çatışmaya maruz bırakma alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

3. Çift uyumu ile baba öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4. Ortak ebeveynlik ilişkileri ile baba öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler:

4.1. *Ortak ebeveynlik ilişkileri anlaşma alt boyutu ile babanın öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?*

4.2. Ortak ebeveynlik ilişkileri onay anlaşma alt boyutu ile babanın öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4.3. Ortak ebeveynlik ilişkileri destek ile babanın öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4.4. Ortak ebeveynlik ilişkileri eşin ebeveynliğini kötüleme ile babanın öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

4.5. Ortak ebeveynlik ilişkileri çatışmaya maruz bırakma ile babanın öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

5. Çift uyumu ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6. Ortak ebeveynlik ilişkileri ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt Problemler:

6.1. *Ortak ebeveynlik ilişkileri anlaşma alt boyutu ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?*

6.2. Ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutu ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6.3. Ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutu ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6.4. Ortak ebeveynlik ilişkileri eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

6.5. Ortak ebeveynlik ilişkileri çatışmaya maruz bırakma alt boyutu ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

7. Baba katılımı ile baba öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

8. Eş sermayesi ile baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliğinin aracı rolü bulunmakta mıdır?

Alt Problemler:

8.1. *Çift uyumu toplam puanı ile baba katılımı toplam puanları arasındaki ilişkide baba öz yeterliğinin aracı rolü bulunmakta mıdır?*

8.2. Ortak ebeveynlik ilişkileri anlaşma alt boyutu puanları ile baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliğinin aracı rolü bulunmakta mıdır?

8.3. Ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutu ile baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliğinin aracı rolü bulunmakta mıdır?

8.4. Ortak ebeveynlik ilişkileri onay alt boyutu ile baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliğinin aracı rolü bulunmakta mıdır?

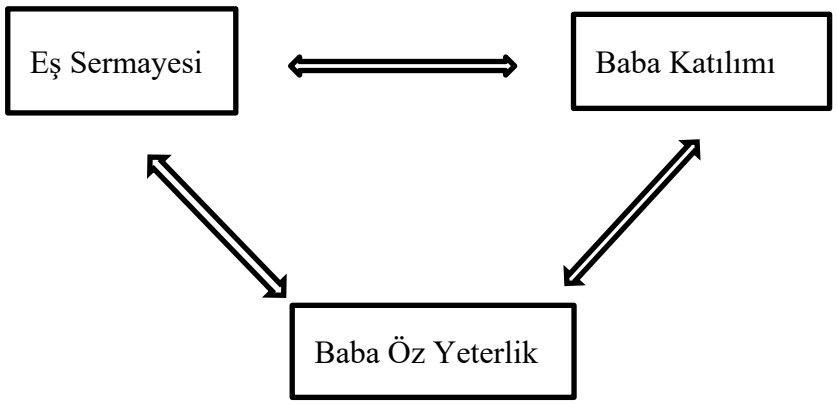
8.5. Ortak ebeveynlik ilişkileri eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu ile baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliğinin aracı rolü bulunmakta mıdır?

8.6.Ortak ebeveynlik ilişkileri çatışmaya maruz bırakma alt boyutu ile baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliğinin aracı rolü bulunmakta mıdır?

1.6 Amaç

Aile kurumunda erkeklerin rol ve kimlik değişimleri ile babalık rollerinde dönüşümlere yol açmıştır. İlgili alanda baba katılımı ile ilgili bilgileri desteklemek ve aynı zamanda baba katılımının ele alındığı (Day ve Lamb, 2000) bununla birlikte pek çok ilişkisinin bulunduğu değişkenlerin olması ile baba katılımının yeni boyutlarda incelenmesi bu çalışma kapsamında önemli bulunmaktadır. Alan yazını incelendiğinde, baba katılımını yordayıcı değişkenlerden eş sermayesi ile ilişkisi tespit edilmiştir (Kwok ve Li, 2014). Ülkemizde yapılan çalışmalarda da baba katılımı ve çift uyumu arasında manidar ilişki bulunmuştur (Sımsıkı ve Şendil, 2011). Öte yandan baba katılımı ve eş sermayesi ilişkisinde öz yeterliğin aracılık ettiğine vurgu yapılmaktadır (Örn.: Kwok ve Li, 2015).

Bu kapsamda bu çalışmanın modeli aşağıda verilmiştir:

Şekil 1. Aracı Değişken Analizi Modeli

1.7 Önem

Aile kurumu yapısında sosyal, ekonomik ve siyasi yapıdaki değişim ve dönüşümler neticesinde babaların, eşleri ve çocukları ile etkileşimlerinde birtakım önemli farklılaşmalara yol açtığı görülmektedir. Anne ve babalık rolleri çocuğun gelişim sürecinde ebeveynliğin ayrılmaz parçası olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuğun gelişiminde annelik rolü kadar babanın katılımı da önemli bulunmaktadır. McBride ve

arkadaşları (2001) toplumsal beklentiler karşısında babalık rollerinde değişimler yaşandığını belirtmektedir. Günümüz yaşantısına bakıldığında baba sadece çocuğu ile oynama eylemi ile kısıtlı kalmamakta, çocuğa bakım veren, yemek yediren, altını değiştiren, hastaneye ve ya okula götüren görevleri ile de gözlenmektedir. Lamb (2001) çocukları ile daha fazla vakit geçiren babaların varlığının artması ile çocukların gelişimleri üzerinde olumlu etkilerinin arttığını vurgulamaktadır. Önceki çalışmalarda kadının iş hayatında yer almaya başlaması ile cinsiyet rollerindeki değişimler, baba katılımının incelenmesini önemli kılmakta olduğu ibaresi yer alsa da pandemi gibi babaların çoğunun evde olduğu dönemde durum tespiti için önemli bir katkı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın alana bir diğer katkısının da babalarla yürütülmesinin olacağı düşünülmektedir. Ebeveynlik ile yapılan çalışmalarda anneler üzerinden değerlendirildiği görülmektedir. İlgili alanyazın kaynaklarında örneklemi babaların oluşturduğu çalışmalara yeterli düzeyde rastlanmamakla birlikle annelik üzerinden değerlendirilmektedir. Ebeveynlik rollerindeki farklılaşmaları içeren çalışmalar aile kurumu üzerindeki etkisini incelemektedir (Day ve Lamb, 2004). Babalık ve evlilik uyumu birbirine yakın kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Goeke-Morey ve Cummings (2007) annelik ve babalığın evlilik uyumsuzluğundan etkilendiğini belirtmektedirler.

Babaların çocukların yaşamlarına katılım boyutlarının eş sermayesi ve baba öz yeterlik ilişkilerinin belirlenmesi, ilgili alan yazının sınırlı olması ile baba çocuk etkileşimi ve eş sermayesi alanına katkısı olacağı düşünüldüğünden önem taşımaktadır. Kadının çalışma yaşamına girmesi ile geleneksel rollerde birtakım değişimler olmaya başlamış ve babanın, çocukları ile geçmişe nazaran daha fazla vakit geçirmeye başlaması ve çocuk bakımıyla daha fazla sorumluluk alması baba katılımını arttırmıştır (Kuzucu, 2011). Baba katılımı ve eş çalışmaları kapsamında ülkemizde çift uyumu, ebeveyn tutumları, bağlanma stilleri (Sımsıkı ve Şendil, 2011) çalışmaları yapılmıştır. Ek olarak, ortak ebeveynliğin olumlu olduğu durumlarda çocuk ve ebeveynler açısından uyum değişkeni ile pozitif yönde ilişki bulunmaktadır (McHale ve Lindahl, 2011). Bu doğrultuda bu çalışmanın ilgili alana vurgu yapacağı düşünülmektedir. Baba öz yeterliği konusunda ülkemizde yapılan son yıllar çalışması incelendiğinde özellikle baba katılımı

ile yapılan çalışmalar bulunmamaktadır. Uluslararası literatüre bakıldığında ise Kwok ve Li'nin (2014) çalışması yer almaktadır. Belsky'nin (1984) ebeveynliğin ekolojik aile modellemesinden yola çıkılarak baba öz yeterliğin aracılık rolünün incelendiği bu çalışmada baba katılımının eş sermayesi ile pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Tüm bu bilgiler ışığında, baba katılımını yordayan öz yeterlik ve eş sermayesi değişkenlerinin babaların çocukları ile olan etkileşimlerinde etkili olacağı düşünülmektedir.

1.8 Varsayımlar

Bu araştırmada, örneklem grubunun ölçme araçlarını samimi ve içtenlikle yanıtladıkları, evrenin örneklemi temsil ettiği varsayılmaktadır.

1.9 Sınırlılıklar

1. Bu araştırma İstanbul ili Anadolu yakası ilçeleri Tuzla, Maltepe, Kartal, Ataşehir, Kadıköy, Ümraniye, Çekmeköy, Sancaktepe ve Beykoz'da ikamet eden 3-6 yaş arasında okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların katılımı ile sınırlı tutulmuştur.
2. Araştırma, 2020-2021 dönemi Şubat - Mayıs aylarında toplanmış veriler ile sınırlıdır.
3. Bulgular, katılımcıların ölçme araçlarına verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

1.10 Tanımlar

Çift uyumu: Eşler arası uyum günlük yaşamda eşlerin günlük yaşamda ya da değişen durumlarda birbirlerine uyum sağlaması ve bu değişimleri birbirlerine uyum içerisinde aktarabilmesi olarak tanımlanmaktadır (Spanier, 1976).

Baba katılımı*:* Duygusal, bilişsel, davranışsal ve etik bileşenlerden oluşan çok boyutlu bir yapı olmakla birlikte ailenin temel ihtiyaçlarını karşılama ve çocuklarına karşı sevgi ve şefkat gösterme, onları cesaretlendirme, onlarla konuşmak, disiplin sağlama, öğretime yardımcı olmak gibi babalık faaliyetleridir (Hawkins ve ark., 2002).

Eş sermayesi: Bir çiftin arasındaki kişilerarası işlemler ve kaynaklar yoluyla evrimleşen esneklik olarak tanımlanmaktadır (Danes, 2008). Aynı zamanda, çiftler

arasındaki zaman, çaba ve ebeveynliğe destek gibi duygusal bağları da kapsamaktadır (Kwok ve Li, 2015).

Ortak ebeveynlik*:* Çocuğun doğumundan önce başlayan ve tüm gelişim süreci boyunca devam eden anne babalık rollerinin paylaşılmasıdır (McHale, 1995).

Ortak ebeveynlikte anlaşma: Çocuk yetiştirme ile ilgili tutumlarda (çocukların duygusal gereksinimleri, ahlaki değerleri, disiplini, eğitim ve güvenliği) ebeveynler arasındaki anlaşma ya da anlaşmazlığı vurgulamaktadır (Feinberg, 2003).

Ortak ebeveynlikte destek: Ebeveynlerin anne babalık ile ilgili rollerini geliştirirken diğer ebeveynin desteğini ifade etmektedir (Feinberg, 2003).

Ortak ebeveynlikte yakınlık: Anne babalık ilgili görev ve sorumluluklarda bir ebeveynin diğer ebeveyne olan duygusal yakınlığıdır (Feinberg, 2003).

Eşin ebeveynliğini kötüleme: Bir eşin, diğer ebeveynin anne babalık ile ilgili olan davranışlarını engellemek ya da kötülemek için açık ve ya gizli gerçekleştirdiği uygulamalardır (Hawkins, 2004).

Eşin ebeveynliğini onaylama: Ortak ebeveynin diğer ebeveyn hakkındaki olumlu tutumlarını içermektedir (Feinberg ve ark., 2012).

İş bölümü: Ebeveynlerin çocuk bakımı ile ilgili görev ve sorumlulukları ile finansal desteğin dağılımı olarak tanımlanmaktadır (Feinberg ve ark., 2012).

Çatışmaya maruz bırakma: Aile içi ilişkilerde, anne babaların kendi çatışmalarını çocuklarına maruz bırakıp bırakmaması anlamına gelmektedir (Feinberg ve ark., 2012).

Ebeveyn öz yeterliği: Bandura (1982), öz yeterliği kişilerin olası durumlarla karşılaştığında baş edebilmek için gerekli eylemleri nasıl daha iyi yapabildiklerine dair inançları olarak tanımlamaktadır. Buna göre Bandura tarafından kuramsal çerçevesi belirlenmiş olan öz yeterliğin, ebeveynlik alanında ele alınması ile ebeveyn öz yeterliğinin anne babalık rollerindeki görev ve sorumlulukları yerine getirmede kendilerine olan inançları kapsamaktadır (de Montigny ve Lacharite, 2005).

BÖLÜM 2. YÖNTEM

Bu bölüm içerisinde, yürütülen araştırmanın modeli, araştırma verilerinin toplandığı örneklem grubu, veri toplama araçları ile verilerin çözümlenmesi alt başlıklarına yer verilmektedir.

2.1 Araştırma Modeli

Araştırmada, 3-6 yaş arasında çocuğu olan babaların baba katılımında eş sermayesi ile ilişkisinde baba öz yeterliğin aracılık rolü incelenmiştir. Okul öncesi yaşta çocuğa sahip babalara uygulanacak baba katılımı (Sımsıkı ve Şendil, 2014), eş sermayesi değişkeni için çift uyum ölçeği (Fışıloğlu ve Demir, 2000) ile ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeği (Çetin, 2020) incelendiği ilişkisel tarama deseni ve ebeveyn öz yeterlik ölçeğinin (Cavkaytar ve ark., 2014) bu ilişkiye nasıl bir aracılık ettiğini bulgulayan yapısal eşitlik modellemesi kullanılmıştır. Korelasyonel ilişki aranan çalışma türü, değişkenlerin birlikte değişip değişmediği ve birlikte değişim varsa bu değişimin nasıl olduğu tespit edilmeye çalışılmaktadır (Karasar, 2005).

2.2 Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini İstanbul Anadolu yakasında yaşayan 3-6 yaş arasında okul öncesi dönemde çocuğu olan babalar ve örneklem grubunu ise Ataşehir, Ümraniye, Maltepe, Kartal, Kadıköy, Çekmeköy, Tuzla, Sancaktepe ve Beykoz ilçelerinde yaşayan 3-6 yaş arasında okul öncesi dönemde çocuğu olan, yaş aralığı 22-57 (Ort.=36,65) arasında değişen 439 evli baba oluşturmaktadır. Katılımcılar dolaylı örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemi ile çalışmaya davet edilmiştir. Kartopu tekniği ile ilkin evrene ait birimlerden biri ile ulaşım yolu kurulup onun da desteği ile diğer kişilere ulaşılmaktadır (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2004). Çalışmanın veri toplama süresince kartopu yöntemi ile her ulaşılan babaların desteği ile aynı örneklemdeki başka babalar da çalışmaya dahil edilmiştir. Bu örneklem tekniğinin kullanılmasının başlıca nedeni koronavirüs pandemisi kapanma dönemindeki sosyal mesafe kurallarına dikkat edilmesi yönündeki planlamalardır. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuğu olan babalara uygulanacak ölçekler çevrimiçi kaynaklarla (kısa mesaj ve e-mail) ulaştırılmıştır.

Araştırmaya katılan babaların eğitim durumlarına bakıldığında % 10,3'ü (n=45) ilkokul ve ortaokul mezunu, % 18,05'i (n=81) lise ve dengi okul, % 52,4'ü (n=230) lisans mezunu, % 16,1'i (n=83) lisansüstü ve doktora mezunu doktora mezunudur. Katılımcıların %15,3'ü (n=67) gelirinin giderinden az, %35,5'nin (n=156) gelirinin giderinden fazla ve %49,2'sinin gelirinin gideriyle denk olduğunu bildirmişlerdir. Katılımcıların %51,0'i (n=224) tek, %37,8'i (n=166) iki ve %11,2'si (n=49) üç ve üzeri çocuk sahibidir. Katılım gösteren babaların çalışma durumlarına bakıldığında %86,3'ünün (n=379) tam zamanlı; %5,5'inin yarı zamanlı çalıştığı ve 8,2'nin işsiz olduğu görülmektedir. Ek olarak babaların evlilik yaşı ortalaması 27,73; evlilik yılı ortalaması 9,19 ve eşi ile arasındaki yaş farkı ortalaması 3,42'dir.

Çalışma grubunda yer alan babalara ait demografik özellikleri Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışmaya Katılım Gösteren Babaların Demografik Özellikleri

Değişkenler		(N = 439) n	100 %
Mezun oldukları okul	İlkokul/ İlköğretim/ Ortaokul	45	10,3
	Lise ve dengi okul	81	18,05
	Lisans	230	52,4
	Yüksek Lisans / Doktora	83	16,1
Gelir Gider Durumu	Geliri giderinden az	67	15,3
	Geliri giderinden fazla	156	35,5
	Geliri gideriyle denk	216	49,2
Çocuk Sayısı	Tek çocuklu	224	51,0
	2 çocuklu	166	37,8
	3 çocuk ve üzeri	49	11,2
Çalışma Durumu	Tam Zamanlı	379	86,3
	Yarı Zamanlı	24	5,5
	İşsiz	36	8,2
Baba yaş ort: 36,65	Yaş ranjı: 22-57	Evlilik yaşı ort: 27,73	
Evlilik yılı ort: 9,19	Eş ile yaş farkı ort: 3,42		

Çalışma grubunda yer alan babaların bu araştırmaya dahil ettikleri çocuklarına ait demografik özellikleri Tablo 2'de yer almaktadır.

Tablo 2. Çalışmaya Dahil Edilen Çocuğun Demografik Özellikleri

Değişkenler		(N = 439) n	100 %
Çocuğun Cinsiyeti	Kız	229	52,2
	Erkek	210	47,8
Çocuğun Yaşı	3 yaş	139	31,7
	4 yaş	113	25,7
	5 yaş	96	21,9
	6 yaş	91	20,7

Araştırma, Koronavirüs pandemisi sürecinde çalışılması sebebi ile katılımcılara pandemi sürecinin etkilerini öğrenmek amacıyla belirli sorular sorulmuştur. Bu doğrultuda katılımcıların %23'ü (n=101) bu süreçte evden çalıştıklarını belirtmiştir. Katılımcıların %96,6'sı (n=424) pandemi sürecinde iş açısından sorun yaşamamıştır. Ek olarak katılımcıların %22,6'sı (n=99) COVİD-19 tanısı almış ve %3,9 (n=17) katılımcı pandemi döneminde ruh sağlığı alanından hizmet almıştır. Katılımcıların eşlerine bakıldığında %27,6'sı (n=121) evden çalışırken, % 1,6'sı (n=7) işini kaybetmiştir.

Bu doğrultuda COVİD-19 pandemi sürecine ait bulgulara yönelik bilgiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Araştırma Örneklemine Koronavirüs Pandemisinin Etkilerine Yönelik Bilgiler

Değişkenler		(N = 439) n	100 %
Pandemi döneminde covid geçirdiniz mi?	Evet	99	22,6
	Hayır	340	77,4
Pandemi döneminde ruh sağlığı alanında yardım aldınız mı?	Evet	17	3,9
	Hayır	422	96,1
Pandemi sürecinde çalışma durumu	Evden çalışma	101	23,0
	İş yerinde çalışma	279	63,6
	Çalışmıyor	44	10,0
	Pandemide işini kaybetti	15	3,4

Pandemi sürecinde eşin çalışma durumu	Evden çalışma	121	27,6
	İş yerinde çalışma	104	23,7
	Çalışmıyor	207	47,2
	Pandemide işini kaybetti	7	1,6

2.3 Veri Toplama Araçları

Araştırmaya başlamadan önce T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurul'unun onayına sunulmuş ve 2021/01-09 kararı ile etik izin alınmıştır. Ardından veri toplama süreci için koronavirüs pandemisi kapanma sürecinde olunması ile örneklem grubuna elektronik ortam ile sunulan bilgilendirilmiş onam formları sunulmuştur. Gönüllülük esasına dayanan çalışmada örneklem grubuna çalışmanın amacı açıklanmış ve yazılı olarak aydınlatılmıştır. Veri toplama araçları olarak katılımcı bilgilerine ulaşabilmek adına Demografik Bilgi Formu ile Baba Katılım Ölçeği, Eş Uyumu Ölçeği ve Ebeveyn Öz yeterlik Ölçeği kullanılmıştır.

2.3.1 Demografik Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu, literatür taramasının ardından uzman görüşü alınarak düzenlenmiş ve tez danışman onayı ile uygulama için hazır hale getirilmiştir. Çalışmada, ilişkisi sınanan değişkenler hakkında bilgi toplamak amacıyla formun ilk bölümünde baba ve araştırmaya dahil etmiş olduğu çocuğu ve çocuğun annesi hakkında demografik bilgileri içeren sorular sorulmuştur. Formun içerisinde on altı soru bulunmaktadır. Bu sorular; yaş, eğitim durumu, çalışma durumu, anne baba evlilik statüsü, kardeş sayısı ve yaşları, aile yapısı, şu an birlikte yaşadığı kişi/kişiler, babanın eğitim durumu, iş statüsü, gelir durumu ve Covid geçirme/ geçirmeme durumu gibi sorulardan oluşmaktadır (EK 2).

2.3.2 Çift Uyum Ölçeği

Spanier (1976) tarafından evlilik kalitesi ve benzer eşleri değerlendirmek için geliştirilmiş, Fışıloğlu ve Demir (2000) tarafından çiftlere yönelik evliliklerinin kalitesini, niteliğini ve uyumu değerlendirmek amacı ile Türkçe'ye uyarlanmıştır. Evet – hayır ve likert tipinde yanıtlanan ölçek evli ve evli olmayan çiftlere yönelik oluşturulmuştur.

Otuz iki maddeden oluşan ölçek dört boyut içermektedir. Bu boyutlar Eşler Arası Fikir Birliği; on üç maddeden oluşmaktadır (1–3, 5, 7–15). Eşler Arası Tatmin Boyutu; on madde içermektedir (16-23, 31, 32). Eşler Arası Birliktelik Boyutu; beş maddeyi (24-

28) ve. Duygulanım İfadesi Boyutu; dört madde ile ölçülmektedir (4, 6, 29, 30). İki soru evet-hayır şeklinde olup diğer sorular beşli, altılı ve yedili Likert tipindedir. Spanier ve Thompson'un (1982) çalışmasında ölçeğin geneli için Cronbach alfa katsayısı .91 olarak tespit edilmiştir. Fışıloğlu ve Demir (2000) tarafından Türkçe'ye uyarlanan Çift Uyum Ölçeği'nin Cronbach Alfa katsayısı .95 olarak bulunmuştur. Alt boyutlar için katsayı değerleri Eşler Arası Fikir Birliği için .88, Eşler Arası Tatmin için .91, Eşler Arası Birliktelik için .78 ve Duygulanım İfadesi için .76 olarak tespit edilmiştir. Yarıya bölme güvenirlik katsayısı .85 olarak bulunmuştur. Locke-Wallace Evlilik Uyum Testiyle yapılan geçerlilik çalışmasında korelasyon .82 olarak tespit edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 iken en yüksek puan 151'e karşılık gelmektedir. Ölçekten yüksek puan alan babalar, ilişki kalitesinin yüksek olduğuna işaret etmektedir (EK 4).

Bu çalışmada ise, Çift Uyumu Ölçeği'nin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı toplam puanı için: .85 ; Doyum boyutu için: .83 ; Uzlaşım boyutu için: .91 ; Görüş boyutu için: .71; Duygulanım İfadesi için: .71 olarak hesaplanmıştır.

2.3.3.Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği

Feinberg, Brown ve Kan tarafından (2012) geliştirilen Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği'nin Türkçe formunun bulunmaması sebebi ile Çetin (2020) çocuğu, ebeveynleri arasındaki ebeveyn ilişkisinin ortaklık açısından değerlendirilmesi amacı ile doktora tez çalışmasında pilot çalışma uygulamış bulunmaktadır.

Ölçeğin özgün formu yedi faktörden oluşmaktadır. Ortak Ebeveynlikte Anlaşma, Ortak Ebeveynlikte Destek, Eşin Ebeveynliğini Kötüleme, Eşin Ebeveynliğini Onaylama, İş Bölümü ve Çatışmaya Maruz Bırakma altı faktör yapı bu pilot çalışmada doğrulanmış bulunmakta olup Otuz beş maddelik bu ölçekte Ortak Ebeveynlikte Anlaşma (4), Ortak Ebeveynlikte Destek (6), Ortak Ebeveyni Kötüleme (6), Eşin Ebeveynliğini Onaylama (7), İş Bölümü (2), Ortak Ebeveynlikte Destek (5), Çatışmaya Maruz Bırakma (5) boyutları için toplam 35 madde bulunmakta ve bu maddeler likert tipinde 0= bizim için hiç doğru değil, 1, 2= Bizim için biraz doğru, 3, 4= Bizim için kısmen doğru, 5, 6= Bizim için tamamen doğru şeklinde yanıtlanmaktadır. Çatışma Maruz Bırakma boyutu ise 5 maddeden oluşmaktadır. 0=Hiç, 1, 2=Bazen (Haftada bir ya da iki kez), 3, 4= Sık sık (Günde bir kez), 5, ve 6= Çok sık (Haftada pek çok kez) likert tipi şeklinde çocuğun yanında ebeveynlerin tartışma durumu sıklığı yanıtlanmaktadır.

Bu çalışmada ise, Ortak Ebeveynlik Ölçeği'nin Cronbach Alpha değerleri için: Ortak Ebeveynlikte Anlaşma boyutu için: .71; Ortak Ebeveynlikte Destek boyutu için: .90; Eşin Ebeveynliğini Kötüleme boyutu için: .81; Eşin Ebeveynliğini Onaylama boyutu için: .73; Çatışmaya Maruz Bırakma boyutu için: .92; olarak hesaplanmıştır. Ortak ebeveynlikte yakınlık (α=.22) ve iş bölümü (α=.46) alt boyutları güvenirlik endişesi oluşturması sebebi ile çalışma sonuçlarına dahil edilmemiştir.

2.3.4 Baba Katılım Ölçeği (BAKÖ)

Lamb ve Pleck'in (1987) kavramsallaştırmasından yola çıkarak Şendil ve Sımsıkı (2014) uluslararası ölçeklerden bir araya getirdikleri, 3-6 yaş arasında çocuğu olan babaların çocukları ile ne tür etkinliklere ve ne kadar sıklıkla katılımı sağladıklarını tespit etmek amacı ile Baba Katılım Ölçeği'ni geliştirmişlerdir. Araştırmacılar, ülkemizde ve yurtdışında yer alan baba katılımını ölçen ölçüm araçlarını gözden geçirerek, maddelerinin bir kısmını doğrudan bir kısmını değiştirerek ve bazılarını kendileri geliştirerek 79 maddelik bir havuz oluşturmuşlardır. Bu maddeler incelenmiş olup, benzer maddeler ve belirsiz maddeler çıkarılmış ve 48 madde ile çalışmaya devam edilmiştir. 48 maddelik ölçek faktör analizinden sonra 37 maddeye düşürülmüştür (EK 3).

Üç boyutta ele alınan ölçeğin ilk faktörünü Keyfi Meşguliyet (KM), ikincisini İlgi ve Yakınlık (İY), son faktörü de Temel Bakım (TB) oluşturmaktadır. Alt boyutların Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları, Keyfi Meşguliyet boyutu için .89; Temel Bakım boyutu için .83; İlgi ve Yakınlık boyutu için .85 ve Baba Katılım Ölçeği toplam puanı için .92'dir (Sımsıkı ve Şendil, 2014). BAKÖ'nün test tekrar güvenirliği de iyi düzeyde sonuçlanmıştır. Yapı geçerliğine bakmak için BAKÖ alt boyut puanları arasındaki ve BAKÖ Toplam puanı ile alt boyut puanları arasındaki ilişkiler Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Değişmezlik katsayıları ile değerlendirilmiştir. Elde edilen bilgilere göre, KM ve TB boyutları arasında, KM ve İY boyutları arasında, KM ve BAKÖ Toplam puanı arasında, TB ve İY boyutları arasında, TB ve BAKÖ Toplam puanı arasında, İY ve BAKÖ Toplam puanı arasında pozitif yönde ileri düzeyde ilişkiler olduğu tespit edilmiştir. Ortaya koyulan bu sonuçlarla BAKÖ'nün geçerli ve güvenilir bir psikometrik ölçüm aracı olduğu görülmüştür. BAKÖ'de davranış örüntülerini inceleyen maddeler beşli likert tipi ölçek üzerinden cevaplanmaktadır. "Hiçbir zaman böyle değildir" yanıtı 1 puan, "Nadiren böyledir" yanıtı 2 puan, "Bazen böyledir" yanıtı 3 puan, "Çoğunlukla

böyledir" yanıtı 4 puan ve "Her zaman böyledir" yanıtı 5 puan olarak değerlendirilmektedir. Ölçeği yanıtlandıran babaların ölçekten yüksek puan alması, baba katılım düzeylerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Bu çalışmada ise, ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı toplam puanı için: .96; Keyfi Meşguliyet boyutu için: .92; Temel Bakım boyutu için: .91; İlgi ve Yakınlık boyutu için: .88 olarak hesaplanmıştır.

2.3.5 Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği

Guimond, Moore, Aier, Maxon, ve Diken (2005) tarafından geliştirilen Yetersizliği Olan Çocukların Ebeveynleri İçin Öz Yeterlik Ölçeği (Parental Self-Efficacy Instrument for Children with Disabilities-PSICD) Diken (2007) tarafından Yetersizliği Olan Çocukların Ebeveynleri İçin Öz Yeterlik Ölçeğinin (Parental Self-Efficacy Instrument for Children with Disabilities-PSICD) Türkçe uyarlaması geliştirilmiştir. Yapı geçerliğinin incelemesi yapılmaması ile Cavkaytar ve arkadaşları (2014) tarafından tekrar uyarlama çalışması yapılmıştır. Yapılan geçerlik ve güvenirlik çalışmaları neticesinde, ölçeğin ölçtüğü özelliği tek boyutlu olarak ölçtüğü tespit edilmiştir. Koyaş (2021) yürütmüş olduğu '*Okul Öncesi Döneminde Görülen Saldırgan Davranışların Ebeveyn Öz Yeterlik Algısına Ve Çocuğun Mizaç Özelliklerine Göre İncelenmesi*' başlıklı yüksek lisans çalışmasında güvenirlik katsayısı 0.97 olarak bulunmuştur. Yedili likert tipinde olan ölçek 1=Kesinlikle katılmıyorum, 2=Katılmıyorum, 3=Kısmen katılmıyorum, 4=Kararsızım, 5=Kısmen katılıyorum, 6=Katılıyorum, 7=Kesinlikle katılıyorum şeklinde değerlendirilmektedir (EK – 5).

Cronbach alfa katsayısı ölçeği oluşturan 17 madde üzerinden .95 olarak bulunmuştur. Ölçekte yer alan 17 maddenin tamamı üzerinden madde toplam korelasyonu yapıldığında maddelerin madde toplam korelasyonları .52 ile .83 arasında değişmektedir.

Bu çalışmada ise, Ebeveyn Öz Yeterlik Ölçeği'nin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı toplam puanı için: .95; olarak hesaplanmıştır.

2.4 Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Veri toplama aşamasında babalara uygulanan ölçeklerden değerlendirmeye uygun bulunanlar analize dahil edilecek olup bulguların analizinde IBM SPSS 22.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

İlk olarak, toplanan veriler uç değerler ve kayıp veriler yönünden taranmış olup, bir sonraki analiz basamakları için karşılanması gereken varsayımlar açısından sınanmış bulunmaktadır. Bu aşamadan sonra demografik değişkenlerin bağımlı ve aracı değişkenler üzerinde olası etkileri analizde kontrol edilip edilmeyeceği kararı ile değerlendirilmiştir.

BÖLÜM 3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölüm içerisinde, araştırmada uygulanan istatistiksel analizler sonucunda elde edilmiş olan bulgular ve açıklamaları yer almaktadır.

3.1. Bulgular

Bulgular, çalışmanın ele aldığı problemlere uygun bir sıra ile, tablolar halinde ve açıklamaları ile birlikte sunulmuştur.

3.1.1. Kullanılan Ölçeklere Ait Tanımlayıcı Analiz Bulguları

İlk olarak araştırmanın değişkenlerine ait tanımlayıcı analiz bulguları hazırlanmıştır (Tablo 4).

Tablo 4. Kullanılan Ölçeklere Ait Tanımlayıcı Analiz Bilgileri

	N	Min	Maks	Ort.	Std. Sapma
ÇUÖD[1]	439	21,00	51,00	42,5080	4,99765
ÇUÖU[2]	439	5,00	24,00	13,7745	3,43587
ÇUÖGB[3]	439	18,00	78,00	63,7221	9,52647
ÇUÖDİ[4]	439	4,00	16,00	13,2825	2,70083
ÇUÖT[5]	439	62,00	160,00	133,2870	14,48821
OEİA[6]	439	1,00	24,00	14,6651	3,32068
OEİD[7]	439	3,00	36,00	29,7813	7,26394
OEİO[8]	439	4,00	42,00	35,2437	6,44983
OEİEEK[9]	439	,00	36,00	11,1549	8,77672
OEİÇM[10]	439	,00	30,00	8,5103	7,91359
BAKÖKM[11]	439	22,00	85,00	62,9795	10,10141
BAKÖİY[12]	439	32,00	60,00	55,4237	4,54686
BAKÖTB[13]	439	8,00	40,00	28,4055	6,38453
BAKÖT[14]	439	64,00	185,00	146,8087	19,21650
BÖYT[15]	439	17,00	119,00	100,0046	15,96743

[1] ÇUÖD: Çift Uyum Ölçeği Doyum Alt Boyutu

[2] ÇUÖU: Çift Uyum Ölçeği Uzlaşım Alt Boyutu

[3] ÇUÖGB: Çift Uyum Ölçeği Görüş Birliği Alt Boyutu

[4] ÇUÖDİ: Çift Uyum Ölçeği Duygulanım İfadesi Alt Boyutu

[5] ÇUÖT: Çift Uyum Ölçeği Toplam Puan

[6] OEİA: Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma Alt Boyutu

[7] OEİD: Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek Alt Boyutu

[8] OEİO: Ortak Ebeveynlik İlişkileri Onay Alt Boyutu

[9] OEİEEK: Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme Alt Boyutu

[10] OEİÇM: Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma Alt Boyutu

[11] BAKÖKM: Baba Katılım Ölçeği Keyfi Meşguliyet Alt Boyutu

[12] BAKÖİY: Baba Katılım Ölçeği İlgi ve Yakınlık Alt Boyutu

[13] BAKÖTB: Baba Katılım Temel Bakım Alt Boyutu

[14] BAKÖT: Baba Katılım Ölçeği Toplam Puan

[15] BÖYT: Baba Öz yeterlik Ölçeği Toplam Puan

3.1.2 Araştırma Değişkenlerindeki Farklılıkların Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi

Tablo 5. Çalışmaya Dahil Edilen Çocuğun Cinsiyeti Değişkenine Ait T-Test Analiz Bilgiler

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	T	Sd	P
Baba Öz yeterlik	Kız	229	99,51	16,08	-,664	437	,507
	Erkek	210	100,53	15,85			
Çift Uyum	Kız	229	133,57	14,17	,430	437	,667
	Erkek	210	132,97	14,85			
Baba Katılım	Kız	229	147,09	18,14	,327	437	,744
	Erkek	210	146,49	20,35			
Ortak Ebeveynlik Anlaşma	Kız	229	14,53	3,33	-,843	437	,400
	Erkek	210	14,80	3,31			
Ortak Ebeveynlik Destek	Kız	229	29,46	7,67	-,946	437	,345
	Erkek	210	30,12	6,79			
Ortak Ebeveynlik Onay	Kız	229	35,07	6,42	-,575	437	,566
	Erkek	210	35,42	6,48			
Ortak Ebeveynlik Kötülüme	Kız	229	11,27	8,63	,299	437	,765
	Erkek	210	11,02	8,94			
Ortak Ebeveynlik Çatışmaya Maruz Bırakma	Kız	229	8,25	7,70	-,698	437	,486
	Erkek	210	8,78	8,14			

* $p < 0,05$

Tablo 5'te çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti değişkenine göre bağımsız t-test sonuçları verilmiştir. Öz Yeterlik ölçeği puanı çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,507>0,05). Çift Uyum ölçeği puanı çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,667>0,05). Baba Katılım ölçeği puanı çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,744>0,05). Ortak Ebeveynlikte Anlaşma ölçeği puanı çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,400>0,05). Ortak Ebeveynlikte Destek ölçeği puanı çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,345>0,05). Ortak Ebeveynlikte Eşin Ebeveynliğini Onaylama ölçeği puanı çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,566>0,05). Ortak Ebeveynlikte Eşin ebeveynliğini Kötüleme ölçeği puanı çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,765>0,05). Ortak Ebeveynlikte Çatışmaya Maruz Bırakma ölçeği puanı çalışmaya dahil edilen çocuğun cinsiyeti değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,486>0,05).

Tablo 6. Çalışmaya Katılan Babaların Eğitim Durumu Değişkeni Tek Yönlü Anova Analizi Sonuçları

Ölçek	Grup	n	Ort.	SS	Var.K	K.T.	SD	K.O.	F	P
Baba Öz yeterlik	Lisansüstü	83	100,93	14,36	**GA**	16466,627	3	5488,876	25,079	,000*
	Lisans	230	103,06	11,74	**GI**	95205,364	435	218,863		
	Lise	81	100,22	17,18	**Toplam**	111671,991	438			
	İlk-ortaokul	45	82,22	22,89						
	Toplam	439	100,00	15,96						
Çift Uyum	Lisansüstü	83	130,89	14,24	**GA**	4468,754	3	1489,585	7,408	,000*
	Lisans	230	134,23	13,32	**GI**	87471,082	435	201,083		
	Lise	81	137,20	11,87	**Toplam**	91939,836	438			
	İlk-ortaokul	45	125,77	20,72						
	Toplam	439	133,28	14,48						
Baba Katılım	Lisansüstü	83	147,48	15,77	**GA**	22370,338	3	7456,779	23,274	,000*
	Lisans	230	150,66	15,29	**GI**	139371,589	435	320,394		
	Lise	81	146,55	14,96	**Toplam**	161741,927	438			
	İlk-ortaokul	45	126,31	32,85						
	Toplam	439	146,80	19,21						
Ortak Ebeveynlik Anlaşma	Lisansüstü	83	14,24	3,16	**GA**	98,005	3	32,668	3,003	,030*
	Lisans	230	14,90	3,24	**GI**	4731,772	435	10,878		
	Lise	81	15,06	3,44	**Toplam**	4829,777	438			
	İlk-ortaokul	45	13,53	3,52						
	Toplam	439	14,66	3,32						

Ortak Ebeveynlik Destek	Lisansüstü	83	28,62	7,89	**GA**	852,194	3	284,065	5,551	,001*
	Lisans	230	30,52	6,34	**GI**	22258,813	435	51,170		
	Lise	81	30,77	6,53	**Toplam**	23111,007	438			
	İlk-ortaokul	45	26,33	10,14						
	Toplam	439	29,78	7,26						
Ortak Ebeveynlik Onay	Lisansüstü	83	34,32	6,72	**GA**	258,771	3	86,257	2,089	,101
	Lisans	230	35,17	6,40	**GI**	17962,149	435	41,292		
	Lise	81	36,70	5,47	**Toplam**	18220,920	438			
	İlk-ortaokul	45	34,66	7,47						
	Toplam	439	35,24	6,44						
Ortak Ebeveynlik Kötülüme	Lisansüstü	83	12,07	8,97	**GA**	2239,135	3	746,378	10,307	,000*
	Lisans	230	10,07	8,14	**GI**	31500,332	435	72,415		
	Lise	81	9,81	7,93	**Toplam**	33739,467	438			
	İlk-ortaokul	45	17,40	10,29						
	Toplam	439	11,15	8,77						
Ortak Ebeveynlik Çatışmaya Maruz Bırakma	Lisansüstü	83	8,90	7,70	**GA**	1759,800	3	586,600	9,940	,000*
	Lisans	230	7,47	7,19	**GI**	25669,904	435	59,011		
	Lise	81	7,86	7,49	**Toplam**	27429,704	438			
	İlk-ortaokul	45	14,22	10,07						
	Toplam	439	8,51	7,91						

*p<0.05

Tablo 6'da çalışmaya katılım gösteren babaların eğitim durumu değişkenine göre bağımsız t-test sonuçları verilmiştir. Öz yeterlik ölçeği puanı eğitim durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,000<0,05). Lisansüstü mezunu babaların öz yeterlik ölçeği puan ortalaması (100,93±14,36), ilk-ortaokul mezunu babaların (82,22±22,89) öz yeterlik ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. Lisans mezunu babaların öz yeterlik ölçeği puan ortalaması

(103,06±11,74), ilk-ortaokul mezunu babaların (82,22±22,89) öz yeterlik ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. Lise mezunu babaların öz yeterlik ölçeği puan ortalaması (100,22±17,18), ilk-ortaokul mezunu babaların (82,22±22,89) öz yeterlik ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Çift Uyum ölçeği puanı eğitim durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,000<0,05). Lise mezunu babaların çift uyum ölçeği puan ortalaması (137,20±11,87), lisansüstü mezunu babaların (130,89±14,24) çift uyum ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. Lise mezunu babaların çift uyum ölçeği puan ortalaması (137,20±11,87), ilk-ortaokul mezunu babaların (125,77±20,72) çift uyum ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Baba Katılım ölçeği puanı eğitim durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,000<0,05). Lisansüstü mezunlarının baba katılım ölçeği puan ortalaması (147,48±15,77), ilk-ortaokul mezunlarının (126,31±32,85) baba katılım ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. Lisans mezunlarının baba katılım ölçeği puan ortalaması (150,66±15,29), ilk-ortaokul mezunlarının (126,31±32,85) baba katılım ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. Lise mezunlarının baba katılım ölçeği puan ortalaması (146,55±14,96), ilk-ortaokul mezunlarının (126,31±32,85) baba katılım ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutu puanı eğitim durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,030<0,05). Yapılan post-hoc analizi sonucunda ortak ebeveynlikte anlaşma alt boyutuna göre eğitim durumu değişkeni grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutu puanı eğitim durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,001<0,05). Lisans mezunlarının destek alt boyut puan ortalaması (30,52±6,34), ilk-ortaokul mezunlarının (26,33±10,14) destek alt boyutu puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. Lise mezunlarının ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutu puan

ortalaması (30,77±6,53), ilk-ortaokul mezunlarının (26,33±10,14) ortak ebeveynlikte destek alt boyut puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Onaylama alt boyutu puanı eğitim durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,101>0,05).

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutu puanı eğitim durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,000<0,05). İlk-ortaokul mezunlarının ortak ebeveynlikte eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu puan ortalaması (17,40±10,29), lisansüstü mezunlarının (12,07±8,97) ortak ebeveynlikte eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. İlk-ortaokul mezunlarının ortak ebeveynlikte eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu puan ortalaması (17,40±10,29), lisans mezunlarının (10,07±8,14) ortak ebeveynlikte eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. İlk-ortaokul mezunlarının ortak ebeveynlikte eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu puan ortalaması (17,40±10,29), lise mezunlarının (9,81±7,93) ortak ebeveynlikte eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutu puanı eğitim durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,000<0,05). İlk-ortaokul mezunlarının ortak ebeveynlikte çatışmaya maruz bırakma alt boyut puan ortalaması (14,22±10,07), lisansüstü mezunlarının (8,90±7,70) ortak ebeveynlikte çatışmaya maruz bırakma alt boyut puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. İlk-ortaokul mezunlarının ortak ebeveynlikte çatışmaya maruz bırakma alt boyutu puan ortalaması (14,22±10,07), lisans mezunlarının (7,47±7,19) ortak ebeveynlikte çatışmaya maruz bırakma alt boyutu puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. İlk-ortaokul mezunlarının ortak ebeveynlik ilişkileri çatışmaya maruz bırakma alt boyutu puan ortalaması (14,22±10,07), lise mezunlarının (7,86±7,49) ortak ebeveynlikte çatışmaya maruz bırakma alt boyutu puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Tablo 7. Çalışmaya Katılan Babaların Gelir Gider Durumu Değişkeni Anova Analizi Bilgileri

Ölçek	Grup	N	Ort.	SS	Var.K	K.T.	SD	K.O.	F	P
Öz yeterlik	Gelirim giderimden az	67	96,64	16,51	**GA**	938,123	2	469,062	1,847	,159
	Gelirim giderimden fazla	154	101,01	16,74	**GI**	110733,867	436	253,977		
	Gelirim giderimle denk	218	100,32	15,15	**Toplam**	111671,991	438			
	Toplam	439	100,00	15,96						
Çift Uyum	Gelirim giderimden az	67	128,82	18,84	**GA**	1697,115	2	848,557	4,100	,017*
	Gelirim giderimden fazla	154	133,41	14,24	**GI**	90242,721	436	206,979		
	Gelirim giderimle denk	218	134,56	12,84	**Toplam**	91939,836	438			
	Toplam	439	133,28	14,48						
Baba Katılım	Gelirim giderimden az	67	141,80	20,25	**GA**	2133,852	2	1066,926	2,915	,055
	Gelirim giderimden fazla	154	146,94	20,42	**GI**	159608,075	436	366,074		
	Gelirim giderimle denk	218	148,25	17,79	**Toplam**	161741,927	438			
	Toplam	439	146,80	19,21						
Anlaşma	Gelirim giderimden az	67	14,83	3,38	**GA**	3,479	2	1,739	,157	,855
	Gelirim giderimden fazla	154	14,70	3,25	**GI**	4826,298	436	11,069		

	Gelirim giderimle denk	218	14,58	3,36	**Toplam**	4829,777	438			
	Toplam	439	14,66	3,32						
Destek	Gelirim giderimden az	67	29,25	7,88	**GA**	126,174	2	63,087	1,197	,303
	Gelirim giderimden fazla	154	29,24	8,03	**GI**	22984,833	436	52,718		
	Gelirim giderimle denk	218	30,32	6,44	**Toplam**	23111,007	438			
	Toplam	439	29,78	7,26						
Onay	Gelirim giderimden az	67	34,46	7,49	**GA**	64,402	2	32,201	,773	,462
	Gelirim giderimden fazla	154	35,13	6,34	**GI**	18156,518	436	41,643		
	Gelirim giderimle denk	218	35,55	6,17	**Toplam**	18220,920	438			
	Toplam	439	35,24	6,44						
Kötülüme	Gelirim giderimden az	67	12,83	10,27	**GA**	223,460	2	111,730	1,453	,235
	Gelirim giderimden fazla	154	10,83	8,43	**GI**	33516,007	436	76,872		
	Gelirim giderimle denk	218	10,86	8,49	**Toplam**	33739,467	438			
	Toplam	439	11,15	8,77						
Çatışmaya Maruz Bırakma	Gelirim giderimden az	67	10,22	8,20	**GA**	301,253	2	150,626	2,421	,090
	Gelirim giderimden fazla	154	8,71	8,02	**GI**	27128,451	436	62,221		
	Gelirim giderimle denk	218	7,83	7,69	**Toplam**	27429,704	438			
	Toplam	439	8,51	7,91						

Tablo 7'de çalışmaya katılım gösteren babaların gelir durumu değişkenine göre bağımsız t-test sonuçları verilmiştir. Öz yeterlik ölçeği puanı gelir durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,159>0,05). Çift Uyum ölçeği puanı gelir durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,017<0,05). Gelirim giderime denk diyen babaların çift uyum ölçeği puan ortalaması (134,56±12,84), gelirim giderimden az diyen babalardan (128,82±18,84) çift uyum ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. Baba Katılım ölçeği puanı gelir durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,055>0,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt ölçeği puanı gelir durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,855>0,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt ölçeği puanı gelir durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,303>0,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Onaylama alt boyutu puanı gelir durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,462>0,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutu puanı gelir durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,235>0,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutu puanı gelir durumu değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,090>0,05).

Tablo 8.Çalışmaya Katılan Babaların Sahip Olduğu Çocuk Sayısı Değişkeni Tek Yönlü Anova Analizi Bilgileri

Ölçek	**Grup**	**N**	**Ort.**	**SS**	**Var.K**	**K.T.**	**SD**	**K.O.**	**F**	**p**
Baba Öz Yeterlik	1	224	101,70	14,99	**GA**	5733,652	2	2866,826	11,799	,000*
	2	166	100,68	14,18	**GI**	105938,339	436	242,978		
	3	49	89,89	21,70	**Toplam**	111671,991	438			
	Toplam	439	100,00	15,96						
Çift Uyum	1	224	133,41	13,47	**GA**	715,745	2	357,872	1,710	,182
	2	166	134,14	14,22	**GI**	91224,091	436	209,230		
	3	49	129,81	19,02	**Toplam**	91939,836	438			
	Toplam	439	133,28	14,48						
Baba Katılım	1	224	149,47	16,69	**GA**	7096,249	2	3548,125	10,003	,000*
	2	166	146,33	18,86	**GI**	154645,678	436	354,692		
	3	49	136,24	26,51	**Toplam**	161741,927	438			
	Toplam	439	146,80	19,21						
Ortak Ebeveynlik Anlaşma	1	224	14,83	3,35	**GA**	55,312	2	27,656	2,526	,081
	2	166	14,72	3,18	**GI**	4774,465	436	10,951		
	3	49	13,67	3,49	**Toplam**	4829,777	438			
	Toplam	439	14,66	3,32						
Ortak Ebeveynlik Destek	1	224	29,83	7,50	**GA**	465,735	2	232,868	4,484	,012*
	2	166	30,52	6,14	**GI**	22645,272	436	51,939		
	3	49	27,02	8,95	**Toplam**	23111,007	438			
	Toplam	439	29,78	7,26						
	1	224	35,34	6,71	**GA**	8,931	2	4,465	,107	,899

Ortak Ebeveynlik Onay	2	166	35,21	5,94	**GI**	18211,989	436	41,771		
	3	49	34,87	6,96	**Toplam**	18220,920	438			
	Toplam	439	35,24	6,44						
Ortak Ebeveynlik Kötülüme	1	224	11,36	9,09	**GA**	60,994	2	30,497	,395	,674
	2	166	10,69	7,97	**GI**	33678,473	436	77,244		
	3	49	11,73	9,93	**Toplam**	33739,467	438			
	Toplam	439	11,15	8,77						
Ortak Ebeveynlik Çatışmaya Maruz Bırakma	1	224	8,70	8,43	**GA**	385,192	2	192,596	3,105	,046*
	2	166	7,59	6,90	**GI**	27044,511	436	62,029		
	3	49	10,71	8,32	**Toplam**	27429,704	438			
	Toplam	439	8,51	7,91						

*p<0.05

Tablo 8'de çalışmaya katılım gösteren babaların sahip olduğu çocuk sayısı değişkenine göre bağımsız t-test sonuçları verilmiştir. Baba Öz yeterlik ölçeği puanı çocuk sayısı değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,000<0,05). Tek çocuğu olan babaların öz yeterlik ölçeği puan ortalaması (101,70±14,99), 3 çocuğu olanların (89,89±21,70) öz yeterlik ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 2 çocuğu olanların öz yeterlik ölçeği puan ortalaması (100,68±14,18), 3 çocuğu olanların (89,89±21,70) öz yeterlik ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Çift Uyum ölçeği puanı sahip olunan çocuk sayısı değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,182>0,05).

Baba Katılım ölçeği puanı sahip olunan çocuk sayısı değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,000<0,05). Tek çocuğu olanların baba katılım ölçeği puan ortalaması (149,47±16,69), 3 çocuğu olanların (136,24±26,51) baba katılım ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür. 2 çocuğu olanların baba katılım ölçeği puan ortalaması (146,33±18,86), 3

çocuğu olanların (136,24±26,51) baba katılım ölçeği puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutu puanı sahip olunan çocuk sayısı değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,081>0,05).

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutu puanı sahip olunan çocuk sayısı değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,012<0,05). 2 çocuğu olanların destek alt boyutu puan ortalaması (30,52±6,14), 3 çocuğu olanların (27,02±8,95) destek alt boyutu puan ortalamasından anlamlı bir şekilde farklı ve büyüktür.

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Onaylama alt boyutu puanı sahip olunan çocuk sayısı değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,899>0,05).

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutu puanı sahip olunan çocuk sayısı değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmamaktadır (p=,674>0,05).

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutu puanı babanın sahip olduğu çocuk sayısı değişkeni gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır (p=,046<0,05). Yapılan post-hoc analizi sonucunda çatışmaya maruz bırakma alt boyutuna göre sahip olunan çocuk sayısı grupları arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 9. Demografik Değişkenlerin Korelasyon Analizi Bilgileri

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Baba Öz Yeterlik	1												
	439												
Çift Uyum	,412**	1											
	,000												
	439	439											
Baba Katılım	,489**	,366**	1										
	,000	,000											
	439	439	439										
Ortak Ebeveynlik Anlaşma	,239**	,373**	,094*	1									
	,000	,000	,049										
	439	439	439	439									
Ortak Ebeveynlik Destek	,434**	,687**	,352**	,458**	1								
	,000	,000	,000	,000									
	439	439	439	439	439								
Ortak Ebeveynlik Onay	,191**	,378**	,008	,425**	,503**	1							
	,000	,000	,868	,000	,000								
	439	439	439	439	439	439							
Ortak Ebeveynlik Kötülüme	-,295**	-,431**	-,208**	-,495**	-,457**	-,469**	1						
	,000	,000	,000	,000	,000	,000							
	439	439	439	439	439	439	439						
Ortak Ebeveynlik Çatışmaya Maruz Bırakma	-,375**	-,594**	-,273**	-,446**	-,572**	-,459**	,622**	1					
	,000	,000	,000	,000	,000	,000	,000						
	439	439	439	439	439	439	439	439					
Babanın Yaşı	-,050	-,069	-,139**	-,008	-,079	,020	-,058	-,043	1				
	,295	,146	,003	,868	,097	,679	,225	,370					
	439	439	439	439	439	439	439	439	439				
Çalışmaya Dahil Edilen Çocuğun Yaşı	,017	,001	-,046	-,062	-,021	,007	,020	-,052	,255**	1			
	,726	,988	,338	,194	,657	,884	,670	,274	,000				
	439	439	439	439	439	439	439	439	439	439			
Eş ile Yaş Farkı	-,046	-,119*	-,122*	-,024	-,096*	,026	,081	,090	,336**	-,021	1		

	,336	,013	,011	,622	,046	,594	,089	,059	,000	,661		
	438	438	438	438	438	438	438	438	438	438		
Evlilik Yaşı	-,031	-,068	-,041	,062	-,073	-,033	-,099*	-,021	,503**	-,019	,325**	1
	,511	,154	,391	,196	,126	,489	,039	,664	,000	,688	,000	.
	439	439	439	439	439	439	439	439	439	439	438	
Evlilik Süresi	-,095*	-,023	-,093	-,087	-,091	,038	,010	-,023	,607**	,427**	-,010	-,222* 1
	,046	,634	,053	,068	,059	,431	,840	,633	,000	,000	,831	,000 .
	437	437	437	437	437	437	437	437	437	437	436	437

*p<0.05, ** p < .01

Tablo 9'da bazı demografik değişkenlerin çalışmada yer alan ölçeklerle korelasyon analizi sonuçları verilmiştir.

Çift Uyum ölçeği ile eş ile yaş farkı değişkeni arasında %9 5 güvenle negatif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki vardır (r=-,119; p=,013). Baba Katılım ölçeği ile babanın yaşı değişkeni arasında %99 güvenle negatif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki (r=-,139; p=,003), Baba Katılım ölçeği ile eş ile yaş farkı değişkeni arasında %95 güvenle negatif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki vardır (r=-,122; p=,011). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutu ile eş ile yaş farkı değişkeni arasında %95 güvenle negatif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki vardır (r=-,096; p=,046). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutu ile evlenme yaşı değişkeni arasında %95 güvenle negatif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki vardır (r=-,099; p=,039).

3.1.3 Araştırmanın Değişkenleri Arasındaki Korelasyon Analizi Sonuçları

Araştırmada kullanılan Çift Uyum Ölçeği (ÇUÖ) ve alt boyutları; Doyum, Görüş, Uzlaşım ve Duygulanım İfadesi; Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği (OEİÖ) ve alt boyutları; Ortak Ebeveynlikte Anlaşma, Ortak Ebeveynlikte Destek, Ortak Ebeveynlikte Onay, Ortak Ebeveyni Kötüleme ve Ortak Ebeveynlikte Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutları arasındaki ilişkiler Pearson korelasyon katsayıları aracılığı ile hesaplanmıştır.

Bu analize dair bulgular Tablo 10'da detaylı olarak yer almaktadır.

Tablo 10. Değişkenler Arasındaki Pearson Korelasyon Katsayıları Bilgileri

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
ÇUÖD	1														
ÇUÖG	-,287**	1													
ÇUÖU	,589**	-,286**	1												
ÇUÖDİ	,603**	-,288**	,712**	1											
ÇUÖ	,776**	-,103*	,926**	,795**	1										
OEİÖA	,339**	-,171**	,354**	,343**	,373**	1									
OEİÖD	,653**	-,314**	,633**	,641**	,687**	,458**	1								
OEİÖO	,407**	-,212**	,328**	,385**	,378**	,425**	,503**	1							
OEİÖK	-,441**	,138**	-,361**	-,398**	-,431**	-,495**	-,457**	-,469**	1						
OEİÖÇM	-,600**	,277**	-,524**	-,580**	-,594**	-,446**	-,572**	-,459**	,622**	1					
BÖYÖ	,330**	-,207**	,422**	,371**	,412**	,239**	,434**	,191**	-,295**	-,375**	1				
BAKÖKM	,204**	-,191**	,404**	,377**	,361**	,068	,337**	,000	-,169**	-,246**	,449**	1			
BAKÖİY	,262**	-,209**	,354**	,364**	,342**	,174**	,369**	,136**	-,301**	-,333**	,489**	,744**	1		
BAKÖTB	,166**	-,122*	,305**	,319**	,289**	,051	,263**	-,074	-,144**	-,196**	,415**	,797**	,597**	1	
BAKÖ	,224**	-,191**	,398**	,391**	,366**	,094*	,352**	,008	-,208**	-,273**	,489**	,967**	,826**	,892**	1

*p < .05, ** p < .01

Öncelikle çift uyum ölçeği ile diğer değişkenler incelendiğinde bu ölçeğin doyum alt boyutu ile ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin anlaşma alt boyutu ile (r= .339, p< .01), destek alt boyutu ile (r= .653, p< .01) ve eşin ebeveynliğini onaylama alt boyutu ile (r= .407, p< .01) pozitif yönde; eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu ile (r= -.441, p< .01) ve çatışmaya maruz bırakma alt boyutu ile (r= -.600, p< .01) negatif yönde anlamlı ilişkili olduğu saptanmıştır. Çift uyumu ölçeğinin doyum boyutu ile baba öz yeterlik ölçeğinin (r= .330, p< .01) pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ek olarak çift uyumu ölçeğinin doyum alt boyutu ile diğer değişken olan baba katılım ölçeği ile (r= . 224, p< .01), baba katılım ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutu ile (r= .204, p<. 01), ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r= . 262, p< .01) ve temel bakım alt boyutu ile (r= .166, p< .01) pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çift uyumu ölçeğinin görüş alt boyutu ile diğer değişkenler arasındaki ilişkisine bakıldığında ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin anlaşma alt boyutu ile (r= -.171, p<.01), destek alt boyutu ile (r= -.314, p<. 01) ve eşin ebeveynliğini onaylama alt boyutu ile (r= -.212, p< .01) negatif yönde anlamlı bir ilişki tespit edilirken eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu ile (r= .138, p<.01) ve çatışmaya maruz bırakma ile (r= .277, p< .01) pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Çift uyum

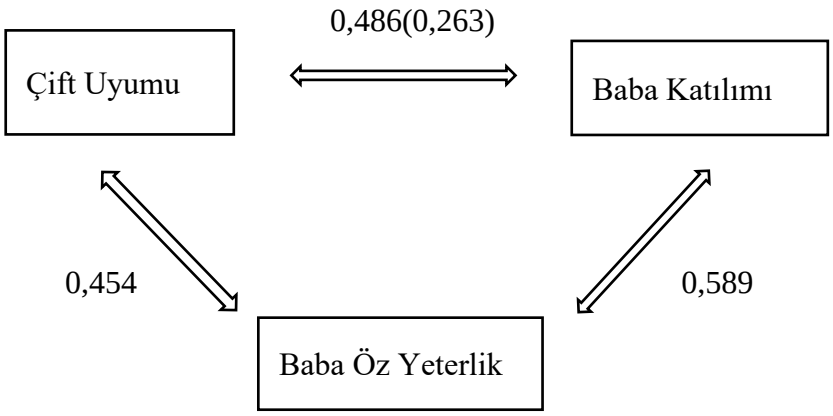
ölçeğinin görüş alt boyutu ile baba öz yeterlik ölçeğinin (r= -. 207, p<.01) negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Çift uyum ölçeğinin görüş alt boyutu ile diğer bir değişken olan baba katılımı ölçeği ile (r= -.191, p<.01), keyfi meşguliyet alt boyutu ile (r= -.191, p< .01), ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r= -.209, p<.01) ve temel bakım alt boyutu ile (r= -.122, p< .05) negatif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Çift uyumu uzlaşım alt boyutu ile diğer değişkenler arasındaki korelasyonlara bakıldığında ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin anlaşma alt boyutu ile (r= .354, p< .01), destek alt boyutu ile (r= .633, p< .01) ve eşin ebeveynliğini onaylama alt boyutu ile (r= .328, p< .01) pozitif yönde ilişkili olduğu; eşin ebeveynliğini kötüleme (r= .361, p<01) ve çatışmaya maruz bırakma alt boyutu ile (r= .524, p< .01) negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Çift uyumu ölçeğinin uzlaşım alt boyutu ile baba öz yeterlik ölçeğinin (r= -.422, p< .01) negatif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Çift uyumu ölçeğinin uzlaşım alt boyutu ile diğer değişkenler incelendiğinde baba katılım ölçeği ile (r= 398, p< .01), baba katılım ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutu ile (r= .404, p< .01), ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r= .354, p< .01) ve temel bakım alt boyutu ile (r= .305, p< .01) pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Son olarak çift uyumu ölçeğinin duygulanım ifadesi alt boyutu ile diğer değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında ortak ebeveynlikte anlaşma alt boyutu ile (r= .343, p< .01), destek alt boyutu ile (r= .641, p< .01) ve eşin ebeveynliğini onaylama alt boyutu ile (r= .385) pozitif yönde; eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu ile (r= -.398, p< .01) ve çatışmaya maruz bırakma alt boyutu ile (r= -. 580, p< .01) negatif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Çift uyumu ölçeğinin duygulanım ifadesi alt boyutu ile baba öz yeterlik ölçeğinin (r= .371, p< .01) pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Çift uyumu ölçeğinin duygulanım ifadesi alt boyutu ile diğer değişken baba katılımı ölçeği ile (r= .391, p< .01), baba katılımı ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutu ile (r= 377, p< .01), ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r= .364, p< .01) ve temel bakım alt boyutu ile (r= .319, p< .01) pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

Ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin tüm alt boyutları ile baba öz yeterlik ölçeği arasındaki ilişkilere bakıldığında ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin anlaşma alt boyutu ile baba öz yeterlik ölçeğinin (r= .239, p< .01), ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin destek alt boyutu ile baba öz yeterlik ölçeğinin (r= .434, p< .01) ve ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin eşin ebeveynliğini onaylama alt boyutu ile baba öz yeterlik ölçeğinin (r= .191, p< .01) pozitif yönde anlamlı ilişkili; ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin eşin

ebeveynliğini kötüleme ile (r= -.295, p< .01) ve ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin çatışmaya maruz bırakma alt boyutu ile baba öz yeterlik ölçeğinin (r= -.375, p< .01) negatif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ortak ebeveynlik ilişkileri ve baba katılımı değişkenleri arasındaki ilişkiye bakıldığında ise ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin anlaşma alt boyutu ile baba katılımı ölçeği (r= .094, p<.05) ve baba katılım ölçeğinin ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r= .174, p< .01) pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır. Ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin destek alt boyutu ile baba katılımı ölçeğinin (r= .352, p<.01), baba katılımın keyfi meşguliyet alt boyutu ile (r= .337, p<.01), ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r= .369, p< .01) ve temel bakım alt boyutu ile (r= .263, p< .01) pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin eşin ebeveynliğini onaylama alt boyutu ve baba katılım ölçeğinin ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r= .136, p< .01) pozitif yönde anlamlı olduğu saptanmıştır. . Ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu ile baba katılım ölçeğinin (r= -. 208, p< .01), baba katılımı ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutu ile (r= -.169, p<.01), ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r= -. 301, p< .01) ve temel bakım alt boyutu ile (r= -.208, p< .01) negatif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. . Ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin çatışmaya maruz bırakma alt boyutu ile baba katılım ölçeğinin (r= -.273, p< .01), baba katılım ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutu ile (r= -.246, p<.01), ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r= -.333, p<.01) ve temel bakım alt boyutu ile (r= -. 196, p< .01) negatif yönde anlamlı ilişkili olduğu saptanmıştır.

Baba öz yeterlik ölçeği ve baba katılım ölçeği ile arasındaki ilişkiye bakıldığında (r= .489, p<01), baba katılım ölçeğinin keyfi meşguliyet alt boyutu ile (r=.449, p< .01), ilgi ve yakınlık alt boyutu ile (r=. 489, p< .01) ve temel bakım alt boyutu ile (r=.415, p< .01) pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır.

3.1.4 Araştırmadaki Ölçekler Arasındaki Aracılık Değişkenine Ait Bulgular

Şekil 2 Aracı Değişken Analizi Modeli

Tablo 11. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler

	Test İstatistiği	**Standart Hata**	**P**
Sobel Testi	7,375	,036	,000
Aroian Testi	7,359	,036	,000
Goodman Testi	7,391	,036	,000

Tablo 11'de aracılık etkisinin anlamlılığı Sobel, Aroian ve Goodman testleriyle incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Çift Uyumu ölçeği ve Baba Katılımı arasındaki ilişkide Baba Öz yeterlik ölçeğinin aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir (p=,000<,05).

Tablo 12. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu

Regresyon Modelleri	Değişkenler	β	Standart Hata	t	p	F	R^2
1	Çift Uyumu→Baba Öz yeterlik	,454	,048	9,444	,000	89,183	,170
2	Çift Uyumu→Baba Katılımı	,486	,059	8,229	,000	67,7169	,134
3	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,589	,050	11,73	,000	137,645	,240
4	Çift Uyumu→Baba Katılımı	,263	,060	4,426	,000	81,5459	,272
	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,491	,054	9,095	,000		

Tablo 12 incelendiğinde model 1'de Çift Uyumu ölçeğinin, Baba Öz yeterlik ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Çift Uyumu ölçeği, Baba Öz yeterlik ölçeğinin %17,0'sini açıklamaktadır. Çift Uyumu ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Öz yeterlik ölçeğinde 0,454 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,454).

Model 2'de Çift Uyumu ölçeğinin, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<0,05). Çift Uyumu ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %13,4'ünü açıklamaktadır. Çift Uyumu ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,486 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,486).

Model 3'de Baba Öz yeterlik ölçeğinin, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Baba Öz yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %24,0'ünü açıklamaktadır. Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,589 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,589).

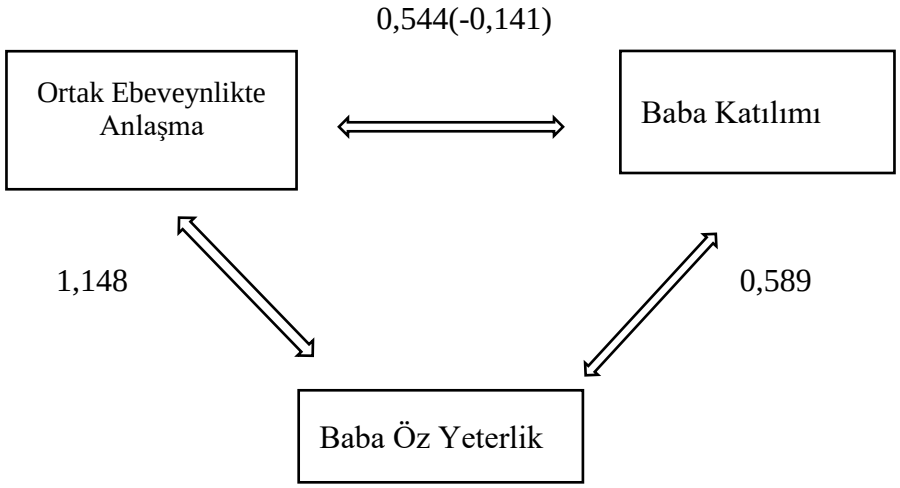
Model 4'de Çift Uyumu ölçeği ve Baba Öz yeterlik ölçeğinin Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Çift Uyumu ölçeği ve Baba Öz Yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %27,2'sini açıklamaktadır. Çift Uyumu ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,263 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,263). Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,491 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,491).

Model 2 ve model 4'de Çift Uyumu ölçeğinin β katsayıları incelendiğinde modele Baba Öz yeterlik değişkeni dahil edildiğinde Çift Uyumu ölçeğinin β katsayısının düştüğü görülmektedir (β=,486(,263)). Çift Uyumu ölçeğinin, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz Yeterlik ölçeğinin kısmi aracılık etkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 13. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizi Bilgileri

Çift Uyumu →Baba Katılımı (Baba Öz yeterlik'in Aracılık Rolü)	**β**	**Standart Hata**	**p**	**Güven Aralığı Alt Sınır**	**Güven Aralığı Üst Sınır**
Doğrudan Etki	,263	,059	,000	,146	,380
Dolaylı Etki	,168	,046	-	,087	,265
Toplam Etki	,486	,059	,000	,369	,601

Tablo 13 incelendiğinde Çift Uyumu ölçeğinin, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz Yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu görülmektedir (β=,168).

Şekil 3 Aracı Değişken Analizi Modeli

Tablo 14. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler

	Test İstatistiği	Standart Hata	P
Sobel Testi	4,717	,143	,000
Aroian Testi	4,703	,144	,000
Goodman Testi	4,732	,143	,000

Tablo 14'te aracılık etkisinin anlamlılığı Sobel, Aroian ve Goodman testleriyle incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutu ve Baba Katılımı arasındaki ilişkide Baba Öz yeterlik ölçeğinin aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir (p=,000<,05).

Tablo 15. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu

Regresyon Modelleri	Değişkenler	β	Standart Hata	t	p	F	R^2
1	Ortak Ebeveynlikte Anlaşma→Baba Öz yeterlik	1,148	,223	5,139	,000	26,405	,057
2	Ortak Ebeveynlikte Anlaşma→Baba Katılımı	,544	,276	1,972	,049	3,889	,008
3	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,589	,050	11,73	,000	137,645	,240
4	Anlaşma→Baba Katılımı	-,141	,249	-,565	,572	68,875	,240
	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,596	,052	11,519	,000		

Tablo 15 incelendiğinde model 1'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutunun, Baba Öz yeterlik ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutu, Baba Öz yeterlik ölçeğinin %5,7'sini açıklamaktadır. Anlaşma alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Öz yeterlik ölçeğinde 1,148 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=1,148).

Model 2'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,049<0,05).

Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutu, Baba Katılımı ölçeğinin %50,6'sını açıklamaktadır. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0, 544 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,544).

Model 3'te Baba Öz yeterlik ölçeğinin, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Baba Öz yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %24,0'nü açıklamaktadır. Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,589 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,589).

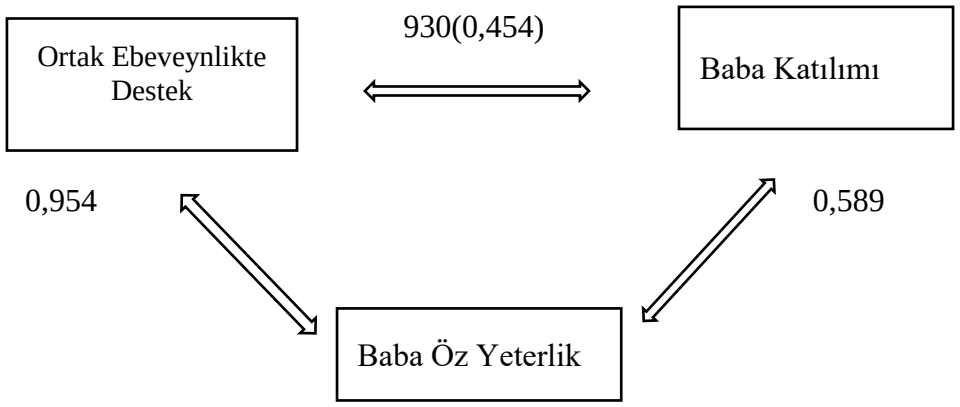
Model 4'te Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutu ve Baba Öz yeterlik ölçeğinin Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Anlaşma alt boyutu ve Baba Öz yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %24,0'ünü açıklamaktadır. Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,596 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,596).

Model 2 ve model 4'te Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutunun β katsayıları incelendiğinde modele Baba Öz yeterlik değişkeni dahil edildiğinde Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutunun β katsayısının anlamlılığını kaybettiği görülmektedir (p=,572>,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz Yeterlik ölçeğinin tam aracılık etkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 16. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizine Ait Bilgiler

Ortak Ebeveynlikte Anlaşma →Baba Katılımı (Baba Öz yeterlik'in Aracılık Rolü)	**β**	**Standart Hata**	**p**	**Güven Aralığı Alt Sınır**	**Güven Aralığı Üst Sınır**
Doğrudan Etki	-,141	,249	,572	-,629	,348
Dolaylı Etki	,118	,035	-	,057	,191
Toplam Etki	,544	,276	,049	,001	1,085

Tablo 16 incelendiğinde Ortak Ebeveynlik İlişkileri Anlaşma alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu görülmektedir (β=,118).

Şekil 4 Aracı Değişken Analizi Modeli

Tablo 17. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler

	Test İstatistiği	**Standart Hata**	**P**
Sobel Testi	7,689	,073	,000
Aroian Testi	7,673	,073	,000
Goodman Testi	7,705	,073	,000

Tablo 17'de aracılık etkisinin anlamlılığı Sobel, Aroian ve Goodman testleriyle incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutu ve Baba Katılımı arasındaki ilişkide Baba Öz yeterlik ölçeğinin aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir (p=,000<,05).

Tablo 18. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu

Regresyon Modelleri	Değişkenler	β	Standart Hata	t	p	F	R^2
1	Ortak Ebeveynlikte Destek→Baba Öz yeterlik	,954	,094	10,071	,000	101,439	,188
2	Ortak Ebeveynlikte Destek→Baba Katılımı	,930	,118	7,851	,000	61,643	,123
3	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,589	,050	11,73	,000	137,64	,240
4	Ortak Ebeveynlikte Destek→Baba Katılımı	,454	,120	3,758	,000	77,952	,263
	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,499	,054	9,095	,000		

Tablo 18 incelendiğinde model 1'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutunun, Baba Öz yeterlik alt boyutu üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Destek alt boyutu, Baba Öz yeterlik ölçeğinin %18,8'ini açıklamaktadır. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Öz yeterlik ölçeğinde 0,954 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,954).

Model 2'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutu, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<0,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutu, Baba Katılımı ölçeğinin %12,3'ünü açıklamaktadır. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,930 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,930).

Model 3'te Baba Öz yeterlik ölçeğinin, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Baba Öz yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %24,'ünü açıklamaktadır. Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,589 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,589).

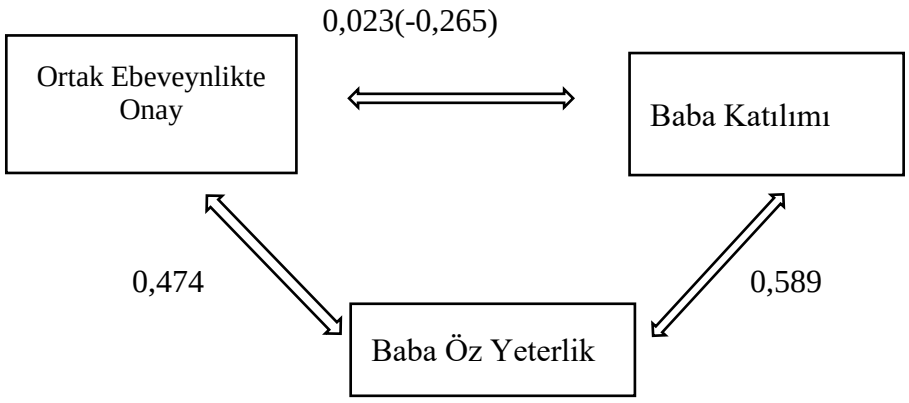
Model 4'te Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutu ve Baba Öz yeterlik ölçeğinin Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutu ve Baba Öz yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %26,3'ünü açıklamaktadır. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,454 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,454). Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,499 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,499).

Model 2 ve model 4'te Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek ölçeğinin β katsayıları incelendiğinde modele Baba Öz yeterlik değişkeni dahil edildiğinde Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutunun β katsayısının düştüğü görülmektedir (β=,930(,454)). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz yeterlik ölçeğinin kısmi aracılık etkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 19. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizine Ait Bilgiler

Ortak Ebeveynlikte Destek →Baba Katılımı (Baba Öz yeterlik'in Aracılık Rolü)	**β**	**Standart Hata**	**p**	**Güven Aralığı Alt Sınır**	**Güven Aralığı Üst Sınır**
Doğrudan Etki	,453	,120	,000	,697	1,163
Dolaylı Etki	,180	,049	-	,096	,284
Toplam Etki	,930	,118	,000	,697	1,163

Tablo 19 incelendiğinde Ortak Ebeveynlik İlişkileri Destek alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu görülmektedir (β=,180).

Şekil 5 Aracı Değişken Analizi Modeli

Tablo 20. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler

	Test İstatistiği	**Standart Hata**	**P**
Sobel Testi	3,860	,072	,000
Aroian Testi	3,848	,073	,000
Goodman Testi	3,873	,072	,000

Tablo 20'de aracılık etkisinin anlamlılığı Sobel, Aroian ve Goodman testleriyle incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Ortak Ebeveynlik İlişkileri Onay alt boyutu ve Baba Katılımı arasındaki ilişkide Baba Öz yeterlik ölçeğinin aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir (p=,000<,05).

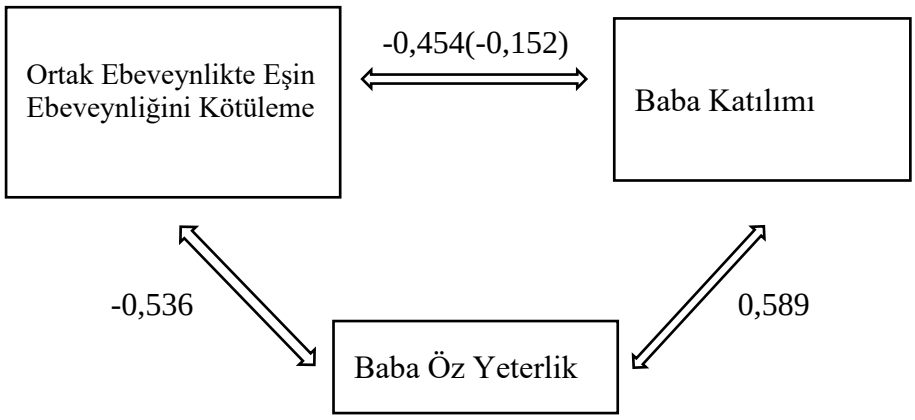
Tablo 21. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu

Regresyon Modelleri	**Değişkenler**	**β**	**Standart Hata**	**T**	**p**	**F**	R^2
1	Ortak Ebeveynlikte Onay→Baba Öz yeterlik	,474	,116	4,078	,000	16,632	,036
2	Ortak Ebeveynlikte Onay→Baba Katılımı	,023	,142	,166	,868	,027	,000

Tablo 21 incelendiğinde model 1'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Onay alt boyutunun, Baba Öz yeterlik ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Onay alt boyutu, Baba Öz yeterlik ölçeğinin

%3,6'sını açıklamaktadır. Onay alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Öz yeterlik ölçeğinde 0,474 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,474).

Model 2'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Onay alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı görülmektedir (p=,868>0,05). Model 2'de anlamlı bir etki olmadığından aracılık etkisi olmadığı görülmektedir.

Şekil 6. Aracı Değişken Analizi Modeli

Tablo 22. Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler

	Test İstatistiği	**Standart Hata**	**P**
Sobel Testi	-5,663	,056	,000
Aroian Testi	-5,647	,056	,000
Goodman Testi	-5,679	,056	,000

Tablo 22'de aracılık etkisinin anlamlılığı Sobel, Aroian ve Goodman testleriyle incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Ortak Ebeveynlikte Eşin Ebeveynliğini Kötüleme ölçeği ve Baba Katılımı arasındaki ilişkide Baba Öz yeterlik ölçeğinin aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir (p=,000<,05).

Tablo 23. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu

Regresyon Modelleri	Değişkenler	β	Standart Hata	t	p	F	R^2
1	Ortak Ebeveynlikte Eşin Ebeveynliğini Kötüleme→Baba Öz yeterlik	-,536	,083	-6,452	,000	41,627	,087
2	Ortak Ebeveynlikte Eşin Ebeveynliğini Kötüleme→Baba Katılımı	-,454	,102	-4,439	,000	19,706	,043
3	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,589	,050	11,732	,000	137,64	,240
4	Ortak Ebeveynlikte Eşin Ebeveynliğini Kötüleme→Baba Katılımı	-,152	,095	-1,593	,111	70,333	,243
	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,564	,052	10,760	,000		

Tablo 23 incelendiğinde model 1'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutunun, Baba Öz yeterlik ölçeği üzerinde anlamlı ve negatif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutu, Baba Öz yeterlik ölçeğinin %8,7'sini açıklamaktadır. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Öz yeterlik ölçeğinde 0,536 birimlik azalışa sebep olmaktadır. (β=-,536).

Model 2'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve negatif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<0,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutu, Baba Katılımı ölçeğinin %4,3'ünü açıklamaktadır. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,454 birimlik azalışa sebep olmaktadır. (β=-,454).

Model 3'te Baba Öz yeterlik ölçeğinin, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Baba Öz yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %24,0'ünü açıklamaktadır. Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,589 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,589).

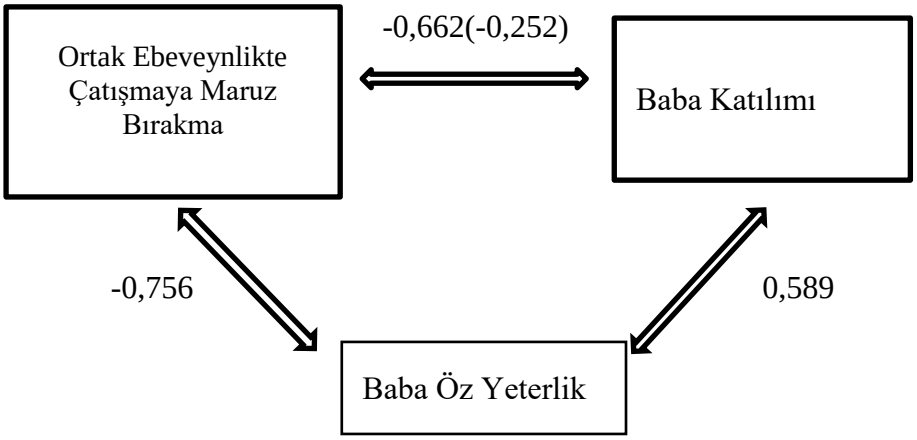
Model 4'te Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutu ve Baba Öz yeterlik ölçeğinin Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutu ve Baba Öz yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %24,3'ünü açıklamaktadır. Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,564 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,564).

Model 2 ve model 4'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutunun β katsayıları incelendiğinde modele Baba Öz yeterlik değişkeni dahil edildiğinde Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutunun β katsayısının anlamlılığını kaybettiği görülmektedir (p=,111>,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz yeterlik ölçeğinin tam aracılık etkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 24. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizine Ait Bilgiler

Ortak Ebeveynlikte Eşin Ebeveynliğini Kötüleme→Baba Katılımı (Baba Öz yeterlik'in Aracılık Rolü)	**β**	**Standart Hata**	**P**	**Güven Aralığı Alt Sınır**	**Güven Aralığı Üst Sınır**
Doğrudan Etki	-,152	,095	,119	-,339	,035
Dolaylı Etki	-,138	,038	-	-,222	-,075
Toplam Etki	-,454	,102	,000	-,656	-,253

Tablo 24 incelendiğinde Ortak Ebeveynlik İlişkileri Eşin Ebeveynliğini Kötüleme alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu görülmektedir (β=-,138).

Şekil 7. Aracı Değişken Analizi Modeli

Tablo 25..Sobel, Aroian ve Goodman Testine Ait Bilgiler

	Test İstatistiği	**Standart Hata**	**P**
Sobel Testi	-6,890	,065	,000
Aroian Testi	-6,874	,065	,000
Goodman Testi	-6,906	,064	,000

Tablo 25'de aracılık etkisinin anlamlılığı Sobel, Aroian ve Goodman testleriyle incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutu ve Baba Katılımı arasındaki ilişkide Baba Öz yeterlik ölçeğinin aracılık etkisi olduğu tespit edilmiştir (p=,000<,05).

Tablo 26. Aracı Değişken Analizi Model Katsayıları Tablosu

Regresyon Modelleri	Değişkenler	β	Standart Hata	t	p	F	R^2
1	Ortak Ebeveynlikte Çatışmaya Maruz Bırakma→Baba Öz yeterlik	-,756	,089	-8,457	,000	71,536	,140
2	Ortak Ebeveynlikte Çatışmaya Maruz Bırakma→Baba Katılımı	-,662	,111	-5,930	,000	35,168	,074
3	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,589	,050	11,732	,000	137,645	,240
4	Çatışmaya Maruz Bırakma→Baba Katılımı	-,252	,108	-2,322	,020	72,210	,248
	Baba Öz yeterlik→Baba Katılımı	,542	,053	10,059	,000		

Tablo 26 incelendiğinde model 1'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutunun, Baba Öz yeterlik ölçeği üzerinde anlamlı ve negatif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutu, Baba Öz yeterlik ölçeğinin %14,0'ünü açıklamaktadır. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Öz yeterlik ölçeğinde 0,756 birimlik azalışa sebep olmaktadır. (β=-,756).

Model 2'de Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve negatif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir

(p=,000<0,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutu, Baba Katılımı ölçeğinin %7,4'ünü açıklamaktadır. Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,662 birimlik azalışa sebep olmaktadır. (β=-,662).

Model 3'te Baba Öz yeterlik ölçeğinin, Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı ve pozitif yönlü bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Baba Öz yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %24,0'ünü açıklamaktadır. Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,589 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,589).

Model 4'te Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutu ve Baba Öz yeterlik ölçeğinin Baba Katılımı ölçeği üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu görülmektedir (p=,000<,05). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutu ve Baba Öz yeterlik ölçeği, Baba Katılımı ölçeğinin %24,8'ini açıklamaktadır. Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutundaki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde0,252 birimlik azalışa sebep olmaktadır. (β=-,252). Baba Öz yeterlik ölçeğindeki 1 birimlik artış, Baba Katılımı ölçeğinde 0,542 birimlik artışa sebep olmaktadır. (β=,542).

Model 2 ve model 4'te Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutunun β katsayıları incelendiğinde modele Baba Öz yeterlik değişkeni dahil edildiğinde Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutunun β katsayısının arttığı görülmektedir (β=-,662(-,252)). Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz yeterlik ölçeğinin kısmi aracılık etkisi olduğu görülmektedir.

Tablo 27. Aracılık Etkisinin İstatistiksel Açıdan Anlamlılığına İlişkin Bootstrap Analizine Ait Bilgiler

Ortak Ebeveynlikte Çatışmaya Maruz Bırakma →Baba Katılımı (Baba Öz Yeterlik'in Aracılık Rolü)	**B**	**Standart Hata**	**p**	**Güven Aralığı Alt Sınır**	**Güven Aralığı Üst Sınır**
Doğrudan Etki	-,252	,108	,020	-,466	-,038
Dolaylı Etki	-,169	,047	-	-,269	-,087
Toplam Etki	-,662	,111	,000	-,882	-,443

Tablo 27 incelendiğinde Ortak Ebeveynlik İlişkileri Çatışmaya Maruz Bırakma alt boyutunun, Baba Katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde Baba Öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu görülmektedir (β=-,169).

3.2 Yorumlar

Bu çalışmada, okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların eş sermayesi ve baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliği aracılık rolü incelenmiştir. Verileri geçerli olan 439 babanın araştırma kapsamında anketlere vermiş oldukları yanıtlarla problemler çözümlenmiş ve elde edilen bulgular önceki çalışmalarla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

3.2.1. Grup Karşılaştırmalarına Yönelik Bulguların Tartışılması

Problem 1. Babaların ölçeklerden aldıkları puanlar sosyo-demografik değişkenlere göre bir farklılaşma göstermekte midir?

Alt problemler:

1.1. *Babaların ölçeklerden (Çift Uyum Ölçeği, Baba Öz yeterlik Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişikleri Ölçeği ve Baba Katılımı Ölçeği) aldıkları puanlar eğitim düzeyine göre bir farklılaşma göstermekte midir?*

Çift uyumu mevcut evliliğin niteliği ile alakalı olan ilişkisel bir durum olarak tanımlanmaktadır (Erbek ve ark., 2005). Bu çalışmada, çift uyum puanlanın eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği saptanmıştır. Lise mezunlarının çift uyum ölçeği puan ortalaması lisansüstü mezunlarının çift uyum ölçeği puan ortalamasından, lise mezunlarının çift uyum ölçeği puan ortalaması ilk-ortaokul

mezunlarının çift uyum ölçeği puan ortalamaları anlamlı şekilde farklıdır. Alanyazında çiftler arasında yürütülen çalışmalarda bu bulguları destekler yönde çalışmalara rastlanmakla birlikte (örn: Çakmak-Tolan, 2015) eğitim düzeyinin bir farklılığa neden olmadığı sonuçlar da bulgulanmıştır (Çınar, 2008; Keskin ve Gümüş, 2014; Şendil ve Korkut; 2012). İncelenen araştırmalar eğitim durumundan ziyade cinsiyetin daha belirleyici bir faktör olduğuna vurgu yapmaktadır (Filsinger ve Wilson, 1984; Hicks ve Platt, 1970; Özmen ve Atik, 2010; Şener ve Terzioğlu, 2008; Tuncay, 2006). Bu çalışma sadece erkek grupla yürütüldüğü için bu tür bir belirleme yapılamamıştır. Ayrıca literatürde çift uyumu ve evlilik doyumu kavramlarının ayrı olarak ele alınmasına vurgu yapan çalışmalar (örn: Erbek ve ark., 2005; Yılmaz, 2001) farklı iki kavram olsalar da, her ikisinin de eşler ve çocuklar üzerinde son derece önemli sonuçlar doğurduğuna dikkat çekmektedirler. Bu sebeple, eşler arası uyumu ve eşlerin evlilik doyumunu artıran ya da azaltan faktörlerin belirlenmesi önemli bulunmaktadır. Bunlardan birinin de eğitim düzeyi olduğu düşünülmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013). Evlilik uyumunu konu alan araştırmalar (örn: Abalı, 2006; Fışıloğlu, 1992; Hoşgör, 2013; Şener ve Terzioğlu, 2008) eğitim düzeyi arttıkça evlilik uyumunun arttığını vurgulanmaktadır. Tutarel -Kışlak ve Çabukça'nın (2000) çalışmaları ise evlilik uyumunun eğitim düzeyine göre bir farklılaşma göstermediğine işaret etmektedir. Evliliğe ilişkin mutluluk kişilerin evliliklerinden aldıkları doyum hissi olarak belirtilmektedir. Mutluluğun öznel iyi oluş (Türkmen, 2012) hissi olduğu için eğitim düzeyinden bağımsız ele alınması gereken bir durum olabileceği düşünülmüştür. Araştırma sonucunda eğitim düzeyi arttıkça baba katılım puanlarının artmış olduğu saptanmıştır. Bu bulgu ile literatür ile benzer sonuçlara dikkat çekmektedir (Sımsıkı ve Şendil, 2014).

Baba öz yeterliği puanlarının da eğitim düzeyine göre farklılaşmaya yol açtığı saptanmıştır. İnsanların öğrenim gördükleri sürenin uzaması elbette onların daha fazla deneyime maruz kalmalarına neden olmakta, bilişsel kapasitelerini (Cousins ve ark., 2014) ve bilişsel esnekliklerini (Fox ve ark., 2015) geliştirmektedir. Bu da babaların özellikle medyada iyi ve yeni babalığa yapılan vurgu ile kendi süreçlerini değerlendirip kendilerinin de bu süreci iyi yürüteceklerine olan inançlarını geliştirdiğini düşündürmektedir.

Ortak ebeveynlik puanlarının ise bazı alt boyutlarda anlamlı bir farklılaşmaya sebep olmadığı saptanmıştır. Bu çalışma grubunda, öğrenim gördükleri süre arttıkça babanın eşini daha fazla desteklediği, eşin ebeveynliğini kötüleme yolunu tercih etmediği ve çatışmaya maruz bırakma davranışlarında azalma olduğu saptanmıştır. Literatürde baba grubu ile gerçekleştirilen bir çalışmada, lisans ve lisansüstü eğitim düzeyine sahip ebeveynlerin, ilkokul mezunu ebeveynlere göre, daha yüksek birlikte ebeveynlik ilişkisi sergiledikleri bulgulanmıştır (Stright ve Bales, 2003). Ayrıca bu bilgiyle tutarlı olarak babaların eğitim düzeyleri arttıkça olumlu birlikte ebeveynlik davranışları da artış gösterdiğine dikkat çekilmektedir. Eğitimin, ebeveynlere bilişsel beceriler sağlamış olması (örneğin, perspektif alma); birlikte ebeveynliği destekleyen tutumları etkilemiş olması (örneğin, iş birliğine değer verme) ya da ortaklaşa bir ebeveynlik sunmanın önemi hakkında ebeveynlik bilgisi sağlamış olması nedeniyle bu ilişki ortaya çıkmış olabilir özellikle teknolojideki ilerlemelerin bu duruma katkı sağlayabileceği de düşünülmektedir.

1.2. *Babaların ölçeklerden (Çift Uyum Ölçeği, Baba Öz yeterlik Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişikleri Ölçeği ve Baba Katılımı Ölçeği) aldıkları puanlar çocuğunun cinsiyetine göre bir farklılaşma göstermekte midir?*

Demografik değişkenlerden bir diğeri olan çocuğun cinsiyeti ise bu çalışma grubunda anlamlı bir farklılaşmaya neden olmamıştır. Literatür incelendiğinde de ebeveyn öz yeterliğinin çocuğun cinsiyetine göre bir farklılaşma göstermediği görülmektedir (Coleman ve Karraker, 1998; Johnston ve Mash, 1989; Merritt ve Buboltz, 2015). Bu anlamda mevcut araştırmanın bulgusu ilgili literatür ile paraleldir. Çift uyumu puanları, baba öz yeterlik puanı ve ortak ebeveynlik puanlarının literatürle uyumlu olarak anlamlı bir farklılaşma yaratmadığı saptanmıştır.

1.3. *Babaların ölçeklerden (Çift Uyum Ölçeği, Baba Öz yeterlik Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişikleri Ölçeği ve Baba Katılımı Ölçeği) aldıkları puanlar gelir-gider durumuna göre bir farklılaşma göstermekte midir?*

Araştırmada ele alınan değişkenlerden biri olan gelir gider dengelerinin puanlar üzerinde bir farklılaşmaya neden olma durumu incelendiğinde, geliri gideri ile denk olan babaların çift uyumunun, geliri giderinden az olan babalara göre daha fazla olduğu; baba

öz yeterlik düzeyinin, baba katılımının ve ortak ebeveynlik ilişkilerinin gelir gider dengesine göre bir farklılaşma yaratmadığı saptanmıştır. Bireylerin evliliğe ilişkin beklentilerinin toplumun refah düzeyiyle paralel olarak dönüştüğünü savunan modele göre (Finkel ve ark., 2015) tarihsel olarak önceleri tarım toplumunda yaşayan bireyler için evin ekonomik ihtiyaçlarının karşılanmasında partnerden destek almaya ilişkin beklentiler önemliyken; toplumsal refah düzeyi arttıkça evliliğe ilişkin beklentiler de değişerek önce eşlerin birbirine sevgi göstermesini ifade eden aidiyet ihtiyacının, daha sonraki dönemde ise hümanizmin etkisiyle bireylerin kendini gerçekleştirme ihtiyacının partner tarafından desteklenmesi önem kazanmıştır. Son yıllarda ise kapitalizim kendini her bağlamda hissettirmektedir, Demir- Erbil ve Hazer'in (2018) bulguları da bu bakış açısını destekler yöndedir. Çalışmalarından gelir durumu artıkça, evlilik uyumu oranının artmış olduğunu tespit etmişlerdir. Ancak birden gündeme giren pandemi süreci ile paradan daha önemli kavramların ön plana çıktığı bu sonucun da pandemi sürecinden etkilenmiş olabileceği düşünülmüştür.

1.4.Babaların ölçeklerden (Çift Uyum Ölçeği, Baba Öz yeterlik Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişikleri Ölçeği ve Baba Katılımı Ölçeği) aldıkları puanlar çocuk sayısına göre bir farklılaşma göstermekte midir?

Çift uyum ölçeği puanlarının çocuk sayısı değişkenine göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılaşma göstermediği saptanırken baba katılım ölçeği, baba öz yeterlik ölçeği ve ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutunda anlamlı farklılaşmalar saptanmıştır. Alanyazında çocuk sayısı arttıkça çift uyumunun düştüğü belirtilmektedir (Yazıcı- Çelebi, 2020; Tuncay, 2006; Twenge, Campbell ve Foster, 2004). Bu araştırmadaki bulguları pandemi sürecinin etkileyebileceği düşünülmüştür. Baba katılımının ise çocuk sayısı arttıkça azalmakta olduğu saptanmıştır (Güven, 2019; Şendil ve Korkut, 2012). Mevcut çalışma sonuçları, ilgili literatür ile benzerlik göstermektedir. Yine sahip olunan çocuk sayısı arttıkça babaların öz yeterlik puanlarında da azalma olduğu saptanmıştır. Bu bulgular alanyazındaki bulgularla tutarlılık göstermektedir (Sezen-Dursun ve Bıçakçı, 2015; Benzies ve ark., 2015). Genel anlamda bakıldığında çocuk sayısındaki artışın babanın performansını etkilediği düşünülebilir. Ayrıca bu durumun babanın eşine verdiği desteği de etkilediği bulgulanmıştır. Bu çalışma grubunda iki çocuğu olan babaların eşine verdiği desteğin üç ve üzeri çocuğa sahip babaların

eşlerine verdikleri destekten daha fazla olduğu saptanmıştır. Bu durum bize annelerin daha fazla çoklu görevlere yatkın olabileceğini babaların ise bölünmeler pek de açık olamayabildiklerini düşündürmüştür (Craig ve Brown, 2016; Zannella ve De Rose, 2021).

3.2.2. Değişkenler Arasındaki İlişkilere Yönelik Bulguların Tartışılması

Problem 2. Çift uyumu ile ortak ebeveynlik arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Alt problemler:

2.1. *Ebeveynlerin çift uyumu ile ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?*

Çift Uyum ölçeği ile ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutu arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve güçlü seviyede anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=,687; p=,000). Eşin üzerine düşen görevleri yerine getirmesi, verdiği destek (Burr, 1970) evlilik doyumunu ve çift uyumunu güçlendiren bir faktör olduğu çok uzun yıllardır vurgulanmaktadır. Ortak ebeveynlikte destek, ebeveynlerin anne babalık ile ilgili rollerini geliştirirken diğer ebeveynin desteğini ifade etmektedir (Feinberg, 2003). Bu noktada "algılanan sosyal destek" kavramları akla gelmektedir. Algılanan sosyal destek, bireyin sevgi, bağlılık, yüksek benlik saygısı ve bir ait olma ihtiyacını karşılamaktadır (Aksüllü ve Doğan, 2004; Özbey, 2012; Öcal-Yüceol, 2016). Çift uyumunu değerlendirme sürecinde ev işleri ve çocuğun bakımı gibi konularda partnerden destek alma önemli bir etken olarak görülmektedir. Bu durumun eşler arasında yoldaşlığı desteklediği ve evliliğin dinamiğini güçlendirdiğine vurgu yapılmaktadır (Finkel ve ark., 2015; Rusbult ve ark., 1988). Bunun için ebeveynlerin eşleriyle etkili bir birlikte ebeveynlik oluşturabilmeleri için koyulan aile kuralları, uygulamaları ve disiplin konusunda birbirlerini desteklemeleri gerekmektedir. Birlikte ebeveynlik rollerini benimseyen anne babaların ortak ittifakı ve yakınlığı, destekleyici ortak ebeveynlik ilişkisinin temel boyutları olarak karşımıza çıkmaktadır (McHale ve ark., 2000). Ortak ebeveynlik ilişkisinde anne baba arasındaki birlikteliğin benzer ebeveynlik rollerini göstermelerini ifade etmektedir. Yakın ilişki ise ebeveynlerin etkileşimlerinde olumlu duygular deneyimlemeleri anlamına gelmektedir (McHale, 1995). Desteğin düşük olduğu ortak ebeveynlik ilişkilerinde ise anne babaların birbirleriyle tutarsız ebeveynlik davranışları

gösterdikleri ve ya birbirlerinin ebeveynlik davranışlarını küçümsedikleri, birbirlerinin çabalarını yok saydıkları vurgulanmaktadır (McHale, 1995; Van Egeren ve Hawkins, 2004).

2.2. *Ebeveynlerin çift uyumu ile ortak ebeveynlik ilişkileri onay alt boyutu arasında manidar bir ilişki var mıdır?*

Çift Uyum ölçeği ile ortak ebeveynlik ilişkileri onay alt boyutu arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=,378; p=,000). Rusbult'a (1988) göre bir ilişkide bağlanımı belirleyen üç faktör vardır. Bunlar; ilişki doyumu, seçeneklerin niteliğini değerlendirme ve ilişki yatırımıdır. O (1980, 1983), bu durumu yatırım modeli ile açıklamaktadır. Elbette bireyler onayladıkları durumlara yatırım yapmaktadırlar. Alternatif bir ilişki mevcut ilişkiden daha kazançlı olarak değerlendirilmekteyse, bireyler mevcut ilişkiyi sonlandırmaktadırlar. Bu durum bize çift uyumunda ebeveyn rollerindeki onayın önemini hatırlatmaktadır. Eşin ebeveynliğini onaylama, ortak ebeveynin diğer ebeveyn hakkındaki olumlu tutumlarını içermektedir (Feinberg ve ark., 2012). Onay verilen bireyle daha az çatışmaya girildiğinden (Fincham ve Bradbury, 1987) bu durumun çift uyumunu arttırıcı bir sebep olabileceği düşünülmüştür. Yapılan çalışmalar sınırlı sayıda olsa da çift uyumunun çiftlerinin birbirlerinin ebeveynliklerini onaylamalarının da önemine dikkat çeker yöndedir. Anne baba arasındaki görüş birliğinin sağlanması, çocuğa disiplin sağlama, kural koyma ve çocuk ile ilgili ortak kararlar almada eşlerin birbirini onaylamasının temel basamağını ön planda tutmaktadır. Bu çalışmanın bulguları da alanyazınla paralellik göstermektedir (Özdemir ve Sağkal, 2020).

2.3.Ebeveynlerin çift uyumu ile ortak ebeveynlik ilişkileri eşin ebeveynliğini kötüleme arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Çift uyum ölçeği ile ortak ebeveynlik ilişkileri eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu arasında %99 güvenle negatif yönlü ve orta seviyede anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=-,431; p=,000). Yüksek düzeyde çift uyumu; eşlerin ilişkilerinden yüksek doyum almalarını, birbirlerine yönelik olumlu tutumlarını ve negatif davranışlardan kaçınmalarını içermektedir (Robles ve ark., 2014). Bu durum eşler arası en çok çatışmaya neden olan diğerini kötüleme, yeterli görmemeye de etken olmaktadır. Eşin ebeveynliğini

kötüleme, eşin diğer ebeveynin anne babalık ile ilgili olan davranışlarını engellemek ya da kötülemek için açık ve ya gizli gerçekleştirdiği uygulamaları kapsamaktadır (Hawkins ve ark., 2004). Özellikle kötüleme diğer ebeveyni sürekli kontrol etmeyi, eleştirmeyi (Fagan ve ark., 2013), farklı görüşler içinde olmayı ve duygulanım ifadelerini (Glenn, 1980) etkileyerek çift uyumunu ters yönde şekillendirdiği düşünülmektedir.

2.4.Ebeveynlerin çift uyumu puanları ile ortak ebeveynlik ilişkileri çatışmaya maruz bırakma alt boyutu puanları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Çift uyum ölçeği ile ortak ebeveynlik ilişkileri çatışmaya maruz bırakma alt boyutu arasında %99 güvenle negatif yönlü ve orta seviyede anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=-,594; p=,000). Çift uyumu, bireylerin günlük hayatta değişen şartlara uyum sağlaması, yaşadıkları anlaşmazlıkları uzlaşma içinde çözmeleri, güçlü iletişim içinde olup mutlu olmak ve ortak hedeflere ulaşmak için birbirlerini tamamlamalarından etkilenmektedir (Spanier,1976). Bu süreç bazı durumlarda evlilik problemlerine gidebilir, eşlerden birinin sahip olduğu birtakım özellikler (örn: çabuk sinirlenme, çabuk incinme, kıskanç olma, savurganca para harcama vb.) sonucunda stres yaratarak evliliği çatışmalı bir hale dönüştürebilir. Uyum kavramı, bireyin mevcut ilişkisini beklentileri temelinde değerlendirerek ilişkisinden hoşnut olup olmamasını içermektedir. Bireylerin hoşnut olmadığı durumlarda yüksek çatışmaya girebildikleri ve bunun da ortak konularda fikir birliği kurabilme derecesini etkileyerek çift uyumunu şekillendirebileceği düşünülmektedir. Bazen ebeveynlerin çocuklarını da bu kaosun içine maruz bıraktıkları/sürükledikleri görülmektedir (Feinberg ve ark., 2012). Bu durumun eş ittifakı yerine çocukla bir olmayı tetikleyebileceği ve çift uyumunu önüne geçebileceği düşünülmektedir.

Problem 3. Çift uyumu ile baba öz yeterliği arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu çalışmada, öz yeterlik ölçeği ile çift uyum ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve orta seviyede anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=,412; p=,000). Öz yeterlik algısı, insanların kendilerine ilişkin düşünce ve duygularını kapsayarak kendilerine ait yargılarına yön veren bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Bandura, 1989, 1994). Bandura'nın öz yeterlik konusunda belirlediği çerçeveyle uyumlu olarak ebeveyn öz yeterliği anne babalık rollerinde doyum, görüş ve uzlaşım ile duygulanım ifadelerini karşılıklı olarak yerine getirme beklentilerinin derecesi (Teti ve Gelfand, 1991),

çocuklarının davranış ve gelişimleri üzerinde olumlu etki bırakabilmeye dair algılar (Coleman ve Karraker, 1998) ve ebeveynlikte babalık rollerine dair inançların düzeyini kapsamaktadır. Bir sistem olarak aileyi ele aldığımızda eş sistemin çocuk ebeveyn sistemiyle karşılıklı ilişki içinde olduğu bilinmektedir. Bu problem durumda, çift uyumunu kapsayan; doyum, uzlaşım, görüş ve duygulanım ifadelerinin özellikle de çift doyumunun bireyin öz yeterliğini yükseltecek bir ilişkiye neden olduğunu düşündürmüştür. Ayrıca Locke ve Sadler (2007) çift uyumunda ve öz yeterlikte güçlü ortak değerlerin önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu çalışmada, eşlerle çalışılmadığı için çiftelerin değerleri tespit edilmemekle birlikte aradaki korelasyona bu durumun da neden olabileceği düşünülmektedir. Yine bulgular, alanyazınla tutarlıdır (Fincham ve Bradbury, 1989; Dostal ve Langhinrichsen- Rohling, 1997; Lopez ve Lent, 1991).

Problem 4. Baba öz yeterliği ile ortak ebeveynlik ilişkileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Ebeveyn öz yeterlik ölçeği ile ortak ebeveynlik ölçeği anlaşma alt boyutu arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı bir ilişki (r=,239; p=,000), onay alt boyutu arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki (r=,191; p=,000), destek alt boyutu arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve orta seviyede anlamlı bir ilişki (r=,434; p=,000), eşin ebeveynliğini kötülüme alt boyutu arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı bir ilişki r=-,295; p=,000), çatışmaya maruz bırakma alt boyutu arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede (r=-,375; p=,000) anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Alanyazında aynı değişkenlerin yer aldığı araştırmalara nadiren rastlanmakla birlikte (Pinto ve ark., 2016) tam tersi bulgulara ulaşılan sonuçlar da bulunmaktadır (Trahan, 2017). Baba öz yeterliği, ebeveynlikte babalık rollerine dair inançların düzeyini kapsamaktadır (Coleman ve Karraker, 2003). Bu algı elbette bireyin kendisi kadar eşinden de algıladıkları ile şekillenmektedir (Coleman ve Karraker, 1998). Bu algının sonucu oluşan duygu ve düşüncenin ortak ebeveynliğin yürütüldüğü eş tarafından da telaffuz edilmesinin sosyal destek olarak hissedilebileceği bu sebeple de bireyin inançları yönünde ilerlemesini sağlayabileceği düşünülmektedir. Durumun destek olarak algılanmadığı takdirde savunmacılık, inatçılık ve etkileşimde geri çekildiği durumlar doyumun düşmesini getirmektedir ve Gottman ve Krakoff (1989) çalışmalarında babaların şikayetinin artması doyumu azaltarak tartışmaları sıklaştırabilmektedir. Ebeveyn çatışmalarının nedenleri incelendiğinde çocuk yetiştirme tutumlarında farklı görüş ve tutumlar yaşanması dikkat çekmektedir. Kendini

yeterli gören bir bireyin, çocuk yetiştirme ile ilgili tutumlarda (çocukların duygusal gereksinimleri, ahlaki değerleri, disiplini, eğitim ve güvenliği) eşi ile fikir birliği kurma konusunda esnek olacağı düşünülmektedir (Feinberg, 2003). Bu bulgu bize, eşi ile aynı fikirleri paylaşması, kendini doğrulaması ve bir sonraki girişimleri için sağlam bir temel oluşturduğunu o sebeple anlamlı bir ilişki varlığının saptandığını düşündürmüştür. Belsky'e göre (1984) stres ve destek kaynaklarının ebeveyn yeterliliğinin yönünün farklılaştırdığı bilinmektedir. Ortak ebeveynliğin belirleyicileri olan anlaşma, onay ve destek boyutlarının destek kaynakları olarak ilişkiyi güçlendireceği, sergilenen çatışmaya maruz bırakma ve kötülemenin ise stres yaratarak babanın öz yeterliğini düşürebileceğini düşündürmüştür.

Problem 5. Çift uyumu ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu çalışmada çift uyum ölçeği ile baba katılım ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır (r=,366; p=,000). Bu bulgu ile uyumlu olarak literatürde babanın bakım verme (Jacobs ve Kelley, 2006) ve çocukla oyun oynamada aktif katılım (Buckley ve Schoppe-Sullivan, 2010) göstermesinin de çift uyumu ile pozitif yönlü bir ilişkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır. Goeke-Morey ve Cummings (2007) de çalışmalarında eşiyle uyum sorunları yaşayan babaların ebeveynlik rollerinde olumsuz tavırlar sergilediklerine dikkat çekmektedirler. Çift uyumu; bireyler arasındaki gerilim ve kaygı, çift tatmini, çift bağlılığı konularında ortak fikirde olmayı içeren bir süreçtir (Spanier, 1976). Gottman ve Krokoff (1989) bu süreçte ilişkide erkek eşlerin olumsuz etkileşim sergilemelerinin sıkıntı yarattığına dikkat çekmektedirler. Çift uyumunu kapsayan bu durumun babanın sorumluluk almasında etkili olması nedeniyle katılım boyutunu etkilediği düşünülmektedir (Pleck, 2010). Elbette babanın sorumluluk almasını etkileyen faktörlerden birisi de rol çalan annelerdir (Karadeniz, 2019). Eş desteğinin boyutunu gösteren baba katılımı ve bu boyutun memnuniyeti ile anne tutumları arasındaki etkileşim anne bekçiliği olarak tanımlanmaktadır (De Luccie, 1995). Sımsıkı ve Şendil (2014) tarafından bekçilik rolü aldığı düşünülen bu anneler, babaların özellikle araçsal sosyal destek kaynaklarına zarar vererek baba katılımını şekillendirme çabasındadırlar. Babalık rollerinde annenin uyum içerisinde olması ve eşini desteklemesi babalık öz yeterliğine aracılık ettiği bulgulanmıştır (Fagan ve Barnett, 2003). Özellikle eşleri ile yüksek çatışmalı anne bekçiliği sergileyen kadınların çift uyumlarının düşük olmasının baba

katılımını etkilediği düşünülmektedir (Hawkins ve Dollahite, 1997). Alan yazınla uyumlu olarak (örn: Mehall ve ark., 2009) mevcut çalışma da erkeklerin evlilik doyumunun yüksek olmasının doğrudan temas kuran babalığa anlamlı bir katkı sağladığı yönündedir. Ancak sonuçların kültürel bağlamdan da etkilendiği (Williams, 2009) unutulmamalıdır. Bu çalışma, pandemi döneminde orta ve ortanın üstü kapsayan SES ile yürütülmüştür. Bu gruplarda baba katılımının daha fazla gözlenebileceği de unutulmamalıdır (Nkwake, 2009; Paquette ve ark., 2000).

Problem 6. Ortak ebeveynlik ilişkileri ile baba katılımı toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Baba katılım ölçeği ile ortak ebeveynlik ilişkileri anlaşma alt boyutu arasında %95 güvenle pozitif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki (r=,094; p=,049), destek alt boyutu arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı bir ilişki (r=,352; p=,000), eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı bir ilişki (r=-,208; p=,000), çatışmaya maruz bırakma alt boyutu arasında %99 güvenle negatif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı (r=-,273; p=,000) ilişkiler saptanmıştır. Alanyazında çalışmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Ortak ebeveynlik ilişkileri eşlerin memnuniyeti, inançlar, etnik köken ve gelirden ziyade baba katılımı ile daha anlamlı olduğu bulgulanmıştır (Rienk ve ark., 2011). Marsiglio ve ark., (2005) destekleyici ve pozitif ortak ebeveynlik ilişkilerinin babaların çocuğun bakımına olan katılımını cesaretlendirirken çatışmacı ebeveynlik ilişkilerinde ise baba katılımında müdahale olarak değerlendirmişlerdir. Destekleyici eşler, birbirlerinin ebeveynlik rollerine değer vererek birbirlerine saygı duymaktadırlar. Çocuğa koyulan sınır ve verilen disipline ortak kararda ilerleyerek çocuk ile etkileşimde işbirlikçi tutum göstermektedirler. Aksini deneyimleyen ebeveynlerde yapılan işi eleştirme, suçlama ve diğer ortak ebeveyni küçümseme davranışları ile çocuğun dikkatini çekebilmek için diğer eş ile rekabete girme noktasında (örn.: anne bekçiliği) baba katılımını zayıflatan tutumlar olduğunu düşündürmektedir. Bu noktada annenin, çocuğa bakım vermede babalık rollerine destekleyici olarak engel koymadığı bir kapı oluşturmaması babaların katılımını olumlu yönde etkileyebileceğini akla getirmektedir.

Problem 7. Baba katılımı toplam puanı ile baba öz yeterliği toplam puanı arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Ebeveyn öz yeterliği, anne babalık görev ve sorumluluklarındaki yeterliğine ilişkin değerlendirilmesi olarak tanımlanmaktadır (Sevigny ve Loutzenhiser, 2010). Bu durum, rollerini nasıl algıladığını ve katılım düzeyini belirleyicileri olarak düşünülmektedir. Bu çalışmada, baba öz yeterlik ölçeği ile baba katılım ölçeği arasında %99 güvenle pozitif yönlü ve orta seviyede anlamlı bir ilişki saptanmıştır (r=,489; p=,000). Yapılan çalışmalar algılanan babalık rollerindeki deneyimlere bağlı olarak artarak psikolojik dayanıklılığı güçlendirdiği ve bu yönü ile baba katılımını arttırdığına vurgu yapmaktadır (Kwok ve Li, 2015). Bu çalışmada nicel teknikler kullanıldığı için babalarla rol deneyimleri üzerine görüşmeler yapılmamıştır. Bundan sonra yürütülmesi planlanan çalışmalarda odak gruplar oluşturularak derinlemesine görüşmeler yapılması önerilmektedir. Babanın başardığını gördükçe çocukla daha çok etkileşime gireceği bilinmektedir. Aksi durumda psikolojik sağlamlık koruyucu bir faktör olmak yerine stres yaratan bir risk faktörü olarak karşımıza çıkacağı düşünülmüştür. Fagan ve ark. (2007) çocuğa bakım verme ve babalık rollerine ilişkin stres arasında negatif ve güçlü bir ilişki tespit etmişlerdir. Bu noktada babalık stresinin babalık öz yeterliğini etkileyen temel faktörlerden olarak görülmektedir (Abidin ve Bruner, 1991). Bu bağlamda, babalık rollerini daha fazla deneyimleyen ve çocuğun bakımına daha fazla katılım gösteren babaların stresle baş etme dayanıklılığının artacağı düşünülmektedir.

3.2.3. Aracılık Rolü Değişkenine Yönelik Bulguların Tartışılması

Problem 8. Eş sermayesi ile baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliğinin aracı rolü bulunmakta mıdır?

Çift uyumu ölçeğinin, baba katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu (β=,168), ortak ebeveynlik ilişkilerinde anlaşma alt boyutunun baba katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu (β=,118), ortak ebeveynlik ilişkilerinde destek alt boyutunun, baba katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu saptanmıştır (β=,180). Yine ortak ebeveynlik ilişkilerinde eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutunun, baba katılım

ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu (β=-,138) ve ortak ebeveynlikte çatışmaya maruz bırakma alt boyutunun, baba katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu bulgulanmıştır (β=-,169). Alanyazında çift uyumu ve ortak ebeveynlik ile baba katılımı değişkenlerinin anlamlı ve ilişkili olduğu çalışmalar yer almaktadır (Sımsıkı ve Şendil, 2014; Akgöz- Aktaş, 2017; Gürmen, 2019). Kültürümüzde baba katılımı yordayıcılarını araştıran çalışmalar yapılmıştır (örn.; çift uyumu, evlilik uyumu ebeveyn tutumu vb.). Baba katılımı, eşten algılanan destek ile artıp azalabilmektedir (Gazi, 2019). Spillover (yayılma) (Kirchmeyer, 1992) etkisine göre annenin, babanın çocuğa karşı davranışlarını desteklemesi ve onaylaması ebeveyn çocuk etkileşimini olumlu kılacağını düşündürmektedir. Belsky'nin (1984) ontojenik faktörlerden baba öz yeterliğinin baba katılımına aracılık ettiği çalışmaya ülkemizde rastlanmamakla birlikte, farklı kültürlerde yapılan araştırmalara rastlanmaktadır (örn.; Kwok ve Li, 2014; Trahan, 2017). Baba öz yeterliği, çocuğun bakımına olan katılımı arttıkça babanın stresinin azalması ve dayanıklılığının artması ile katılım düzeyini arttırmaktadır (Coleman ve Karraker, 1998). Geleneksel babalık rollerine bakıldığında, yenidoğan sürecinde bebeğin bakımına katılım gösteren babaların ilerleyen süreçte de katılımın devam ettiğini işaret eden çalışmalar bulunmaktadır (Hsu, 2015). Yapılan bu çalışmada, mikrosistemik faktörlerden çift uyumu ve ortak ebeveynlik değişkenleri ile bakıldığı eş sermayesi ve baba katılımı ilişkisinde baba öz yeterliğinin aracılık rolü, yapılan önceki çalışmaları destekler niteliktedir (Kwok ve Li, 2014; Coleman ve Karraker, 1998). Trahan'ın (2017) çalışmasında 0-18 yaşında çocuğu olan baba örneklemini dahil ettiği çalışmasında baba öz yeterliği baba katılımı üzerinde aracılığı bulunurken eş sermayesine bağlı ebeveyn ittifakı ve eş desteği, katılımı yordamamaktadır. Farklı yönde bir bulguya işaret eden bu çalışma kültürel farklılıkları ve çalışmaya dahil edilen çocuğun yaş grubunun getirdiği sınırlılıkları düşündürmektedir.

BÖLÜM 4.SONUÇ

4.1 Özet

Araştırmada, okul öncesi dönemde çocuğu olan babaların, Belsky'nin (1984) ortaya koyduğu ekolojik ebeveynlik modelinde ontojenik faktörlerden baba öz yeterliğinin, mikrosistemik faktörlerden çift uyumu ve ortak ebeveynliği kapsayan eş sermayesi ile baba katılımının ilişkisine nasıl aracılık ettiğine yanıt aranmıştır. Araştırmaya İstanbul ili Anadolu yakasındaki ilçelerde yaşayan okul öncesi dönemde 3-6 yaş arasında çocuğu olan 439 baba katılım göstermiştir. Çalışmanın örneklemine kartopu tekniği kullanılarak ve anket katılım bağlantısı gönderilerek ulaşılmıştır. Babaların ve çalışmaya dahil ettikleri çocuklarının demografik özellikleri ilgili bilgi toplamak amacıyla Demografik Bilgi Formu kullanılmıştır. Veri toplama araçları olarak Çift Uyumu Ölçeği, Ortak Ebeveynlik İlişkileri Ölçeği, Baba Katılım Ölçeği ve Baba Öz yeterlik Ölçeği kullanılmıştır. Demografik özelliklere göre babaların ölçeklerden aldıkları puanlarda farklılaşmalar bulgulanmıştır. Çift uyum puanlarının eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılaşma gösterdiği saptanmıştır. Ortak ebeveynlik puanlarının ise bazı alt boyutlarda anlamlı bir farklılaşmaya sebep olmadığı saptanmıştır. Bu çalışma grubunda, öğrenim gördükleri süre arttıkça babanın eşini daha fazla desteklediği, eşin ebeveynliğini kötüleme yolunu tercih etmediği ve çatışmaya maruz bırakma davranışlarında azalma olduğu saptanmıştır. Araştırma sonucunda eğitim düzeyi arttıkça baba katılım puanlarının artmış olduğu saptanmıştır. Baba öz yeterliği puanlarının da eğitim düzeyine göre farklılaşmaya yol açtığı saptanmıştır. Bu çalışma grubunda, öğrenim gördükleri süre arttıkça babanın eşini daha fazla desteklediği, eşin ebeveynliğini kötüleme yolunu tercih etmediği ve çatışmaya maruz bırakma davranışlarında azalma olduğu saptanmıştır. Araştırmada ele alınan değişkenlerden biri olan gelir gider dengelerinin puanlar üzerinde bir farklılaşmaya neden olma durumu incelendiğinde, geliri gideri ile denk olan babaların çift uyumunun, geliri giderinden az olan babalara göre daha fazla olduğu bulgulanmıştır. Çocuk sayısı değişkenine göre baba katılım ölçeği, baba öz yeterlik ölçeği ve ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutunda anlamlı farklılaşmalar saptanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkilerin incelendiği analiz sonuçlarına göre çift uyum ölçeği ile ortak ebeveynlik ilişkileri destek alt boyutu arasında pozitif yönlü ve güçlü seviyede; onay alt boyutu arasında pozitif yönlü ve zayıf seviyede; eşin ebeveynliğini kötüleme alt

boyutu arasında negatif yönlü ve orta seviyede; çatışmaya maruz bırakma alt boyutu arasında negatif yönlü ve orta seviyede anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Öz yeterlik ölçeği ile çift uyum ölçeği arasında pozitif yönlü ve orta seviyede anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Ebeveyn öz yeterlik ölçeği ile ortak ebeveynlik ölçeği anlaşma alt boyutu arasında pozitif yönlü ve zayıf seviyede, onay alt boyutu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf seviyede, destek alt boyutu arasında pozitif yönlü ve orta seviyede, eşin ebeveynliğini kötülüme alt boyutu arasında negatif yönlü ve zayıf seviyede, çatışmaya maruz bırakma alt boyutu arasında negatif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bu çalışmada çift uyum ölçeği ile baba katılım ölçeği arasında pozitif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı bir ilişki bulgulanmıştır. Baba katılım ölçeği ile ortak ebeveynlik ilişkileri anlaşma alt boyutu arasında pozitif yönlü ve çok zayıf seviyede anlamlı bir ilişki, destek alt boyutu arasında pozitif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı bir ilişki, eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutu arasında negatif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı bir ilişki, çatışmaya maruz bırakma alt boyutu arasında negatif yönlü ve zayıf seviyede anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Bu çalışmada, baba öz yeterlik ölçeği ile baba katılım ölçeği arasında pozitif yönlü ve orta seviyede anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Çift uyumu ölçeğinin, baba katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu, ortak ebeveynlik ilişkilerinde anlaşma alt boyutunun baba katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu, ortak ebeveynlik ilişkilerinde destek alt boyutunun, baba katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu saptanmıştır. Yine ortak ebeveynlik ilişkilerinde eşin ebeveynliğini kötüleme alt boyutunun, baba katılım ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu ve ortak ebeveynlikte çatışmaya maruz bırakma alt boyutunun, baba katılımı ölçeği üzerindeki etkisinde baba öz yeterlik ölçeğinin orta düzeyde kısmi aracılık etkisi olduğu bulgulanmıştır. Bu araştırmanın veri toplama süreci, COVİD-19 pandemisi döneminde gerçekleşmiştir. Koronavirüs pandemisi dolayısıyla, katılımcılara minimum soru sorulmasına ve ölçek verilmesine önem verilmiştir. Bundan sonra yapılacak araştırmalara, daha farklı değişkenlerin incelenmesi ve sosyodemografik soruların içeriğinin zenginleştirilmesi önerilmektedir. Bu araştırma bazı sınırlılıklara sahiptir. Araştırmanın örneklemine bakıldığında, katılımcıların hepsinin evli olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra örneklemin sosyodemografik özelliklerine bakıldığında,

çoğu katılımcının orta ve yüksek arası sosyoekonomik gelir gider dengesine ve yüksek eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir. Demografik özelliklerin dengeli bir düzeyde dağılmamış olması bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Ek olarak, elde edilen veriler 3-6 yaş arası çocuğu olan babalarla sınırlıdır. Örneklemin İstanbul ili Anadolu ilçelerinde ikamet eden babalar ile sınırlı olması genellenebilirlik açısından sınırlı kalmaktadır. Çalışmada kullanılan veri toplama araçlarının öz-bildirim ölçekleri olmasından dolayı katılımcıların taraflı cevap verme ihtimalleri bulunmaktadır. Örnek olarak çocuğun bakımına katılım gösterme yanlılığı doğrultusunda örneklemdeki babalar, kendilerini iyi bir katılımcı baba olarak göstermeye çalışmış olabilirler. İleride yürütülmesi planlanan çalışmalarda, ortak ebeveynlik ilişkileri ölçeğinin anneler tarafından çalışmaya dahil edilerek, katılımın her iki taraftan da değerlendirilmesi önerilmektedir. Mevcut çalışma kesitsel bir çalışma olup, ileride boylamsal çalışmalara yer verilebilir. Diğer bir sınırlılık ise araştırmanın veri toplama sürecinin Korona virüs pandemisi dönemine denk gelmiş olması ve çevrimiçi platformlardan katılımcılara ulaşılmış olmasıdır. Ek olarak, katılımcıların pandemi sürecinden etkilenmiş olabileceği babaların evden çalışma süreçleri ile birlikte çocukları ile daha fazla bir arada oldukları düşünülmektedir. Son olarak, bu çalışmanın güçlü yanları bulunduğu düşünülmüştür. Çift uyumu, ortak ebeveynlik ve baba katılımı ve baba öz yeterlik değişkenlerini inceleyen çalışmalar kültürümüzde sınırlıdır. Eş sermayesi, baba katılımı ve baba öz yeterliği çalışmalarına rastlanmamaktadır. Bu doğrultuda bu araştırmanın ilgili alana katkı sunacağına inanılmaktadır.

4.2 Yargı

Bu çalışma örnekleminde yer alan babaların eş sermayesi (çift uyumu ve ortak ebeveynlik ilişkileri) puanları katılım puanlarını anlamlı düzeyde yordamaktadır. Bu ilişkiye baba öz yeterlik değişkeni aracılık etmektedir.

4.3 Öneriler

Daha geniş bir çerçeve sunmak adına, gelecekte yapılacak çalışmaların farklı yaş grubundan çocukların baba örneklemiyle yürütülmesi önerilebilir. Ek olarak baba katılımı anne ve çocuğun özellikleri açısından da araştırılarak, babayla ilgili özelliklerin baba katılımını yordamasına açıklık getirebiliceği düşünülmektedir. Baba katılımı ile ilgili elde

edilen bulgular anneler tarafından da değerlendirilebilir. Bu şekilde katılım gösteren babaların yaptıkları öz bildirimler arasındaki tutarlılık incelenebilir. Bunlara ek olarak bu araştırmanın örneklemini oluşturan babalar çoğunluk olarak orta ve iyi düzeyde gelir gider dengesine ve yüksek eğitim durumuna sahip olması ile bu demografik değişkenlere göre baba katılımları gelecek çalışmalarda farklı sosyo ekonomik düzeydeki katılımcılarla çalışmak, çeşitli karşılaştırmalar yapılmasını sağlayabilir. Bu çalışmada ulaşılan sonuçların ebeveynlere yol gösteri olacağı düşünülmektedir. Elde edilen bilgiler bilgiler ışığında babalara psiko eğitsel çalışmalar düzenlenmesi, baba katılımının önemine dikkat çekmek ve çocuğun gelişim sürecine olumlu katkı sunması bakımından önemli olduğuna inanılmaktadır.

Mevcut çalışmanın Koronavirüs Pandemi sürecinde gerçekleştirilmiş olması, ölçeklerin baba katılımını ne düzeyde etkilediğini ölçmede kısıtlı olması nedeniyle gelecek çalışmaların COVID-19 sonrası süreçte gerçekleştirilmesi önerilebilir.

EKLER

EK 1

Maltepe Üniversitesi

Psikoloji ABD

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sizi, Maltepe Üniversitesi Gelişim Psikolojisi Yüksek Lisans Programı kapsamında yüksek lisans öğrencisi Sevengül KILIÇ tarafından, Dr. Gülçin KARADENİZ danışmanlığında yürütülen araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırma çalışmasının amacı; okul öncesi dönemde çocuğu olan babalar ve eşleri arasındaki ilişki örüntülerini incelemektir. Önceki çalışmalar, genellikle annelerle yürütülerek ebeveyn çocuk ilişkilerini tanımlamaya ve yorumlamaya çalışırken bu araştırma, daha sağlıklı nesiller yürütülebilmesi için baba-çocuk ilişkilerinin önemini vurgulamak üzere planlanmıştır.

Araştırmada sizden tahminen 20 (yirmi) dakika sürecek dört (dört) adet ölçek formu doldurmanız beklenmektedir. Çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz ve içtenlikle doldurmanızdır. Lütfen her soru için size en uygun gelen cevabı seçiniz. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir.

Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz **gizli tutulacaktır.** Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız, araştırmacıya şimdi sorabilir veya sevengulkilic@gmail.com e-posta adresi ile ulaşabilirsiniz. Araştırma tamamlandığında genel/size özel sonuçların sizinle paylaşılmasını istiyorsanız lütfen araştırmacıya iletiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışma sözlü olarak anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güven verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı **Kabul ediyorum** ☐ **Kabul etmiyorum** ☐

Katılımcının :

Adı-Soyadı ya da Rumuz:..... İletişim Bilgileri: Telefon:……

İmzası:…… **Araştırmacınınm** Adı-Soyadı: Sevengül KILIÇ İmzası:

EK-2

DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Sayın katılımcı;

Bu çalışma, okul öncesi dönemde çocuğu olan babalara yönelik eş ilişkilerini inceleyen bir araştırmadır. Çalışma gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın sonuçları sadece bilimsel amaçlarla kullanılacaktır. Çalışmaya katılanların kimlik bilgileri kesinlikle gizli tutulacaktır. Lütfen her bir ifadeyi dikkatle okuyup, size en çok uyanı işaretleyiniz. Lütfen hiçbir maddeyi boş bırakmayınız. İsim vermeniz gerekmemektedir. Katılımınız ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkılarınız için teşekkür ederiz.

1. Yaşınız: .....
2. Eğitim düzeyiniz: Lisansüstü **O**
   Lisans **O**
   Lise **O**
   İlk-ortaokul **O**
3. Medeni durumunuz: Evli **O** Boşanmış **O** Dul **O** Ayrı yaşıyor **O**
   Diğer (Belirtiniz) .....
4. Çalışıyor musunuz: Evet, tam zamanlı **O**
   Evet, yarı zamanlı **O**
   Hayır, şuan işsizim **O**
5. Sahip olunan çocuk sayısı: .....
6. Çocuklarınızı yaş ve cinsiyetine göre belirtiniz: 1.çocuk……
   2.çocuk……
   3.çocuk……...
7. Çocuğa bakım veren kişi: Anne **O** Akraba **O** Diğer **O**
   Baba **O**
8. Gelir düzeyiniz: Çok iyi **O** İyi **O** Orta **O** Düşük **O**
9. Kaç yaşında evlendiniz: .....
10. Kaç yıldır evlisiniz: .....
11. Eşinizle aranızdaki yaş farkı: .....
12. Ev işlerini genellikle kim yapar: Ben **O** Eşim **O** Ben ve eşim **O**
    Diğer **O**
13. Pandemi döneminde covid geçirdiniz mi: Evet **O** Hayır **O**
14. Pandemi döneminde ruh sağlığı alanında yardım aldınız mı: Evet **O** Hayır **O**
15. Pandemi sürecinde çalışma hayatınız: Evden çalışma **O**
    İş yerine gidip çalışma **O**
    Çalışmıyorum **O**
    Pandemi döneminde işimi kaybettim **O**
16. Pandemi döneminde eşinizin çalışma hayatı: Evden çalıştı **O**
    İş yerine gidip çalıştı **O**
    Çalışmıyor **O**
    Pandemi döneminde işini kaybetti **O**

EK-3
BABA KATILIM ÖLÇEĞİ

	BABA KATILIM ÖLÇEĞİ KISA FORMU SORU ÖRNEKLERİ Aşağıda yer alan tabloda çocuğunuza dair ilişkileriniz hakkında ifadeler bulunmaktadır. Sizden istediğimiz her cümlenin size ne kadar uyduğunu yandaki kutucuklardan birini işaretleyerek belirtmenizdir.	**Her zaman böyledir**	**Çoğu zaman böyledir**	**Bazen böyledir**	**Nadiren böyledir**	**Hiç böyle değildir**
1	Hastalandığı zaman çocuğumu doktora götürürüm Çocuğumla hareketli oyunlar (kovalamaca, saklambaç, güreş vb.) oynarım					
2	Çocuğumun dişlerini fırçalayıp fırçalamadığıyla ilgilenirim					
3	Çocuğuma kitap okurum					
4	Çocuğumun saçlarını tararım.					
5	Çocuğumla birlikte spor yaparım.					
6	Çocuğumu kucağıma alırım.					

EK-4
ÇİFTLER UYUM ÖLÇEĞİ (ÇUÖ)

ÇİFTLER UYUM ÖLÇEĞİ KISA FORMU SORU ÖRNEKLERİ Aşağıda verilen maddelerin her biri için siz ve eşiniz arasındaki anlaşma veya anlaşmama ölçüsünü aşağıda verilen altı düzeyden birini seçerek belirtiniz.	Her zaman anlaşırız	Hemen hemen her zaman anlaşırız	Nadiren anlaşamayız	Sıkça anlaşamayız	Hemen hemen her zaman anlaşamayız	Her zaman anlaşamayız
Aile ilgili parasal işlerin idaresi						
Eğlenceyle ilgili konular						
Dini konular						
Muhabbet- sevgi gösterme						
Arkadaşlar						
Cinsel yaşam						

EK- 5

EBEVEYN ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ

EBEVEYN ÖZ YETERLİK ÖLÇEĞİ KISA FORMU

SORU ÖRNEKLERİ

Lütfen sizin için en uygun seçeneği işaretleyiniz.

	Kesinlikle katılmıyorum	**Katılmıyorum**	**Kısmen katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Kısmen katılıyorum**	**Katılıyorum**	**KesinlikleKatılıyorum**
1. İhtiyacım olduğu zaman, çocuğumun sorununu daha iyi anlamak için gerekli olan bilgilere ulaşabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
2. Çocuğumun ev dışında (Alışverişte, lokantada, ev gezmelerinde, vb.) gösterdiği davranış problemleri ile baş edebilirim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Çocuğum benimle iletişim kurmaya çalıştığında, çocuğumun ne istediğini ve neye gereksinim duyduğunu anlayabilirim.	1	2	3	4	5	6	7
4. Çocuğumun başarılı olmasına yardımcı olma konusunda yeterliyim.	1	2	3	4	5	6	7
5. Çocuğum sorun yaşadığı zaman, onun için yapabileceğim birçok şey vardır.	1	2	3	4	5	6	7

EK –6

ORTAK EBEVEYNLİK İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ

ORTAK EBEVEYNLİK İLİŞKİLERİ ÖLÇEĞİ KISA FORMU
SORU ÖRNEKLERİ

Lütfen, her bir madde için eşiniz ve sizin anne-baba olarak beraber çalışmanızı en iyi betimleyen seçeneği işaretleyiniz.

	Bizim için hiç doğru değil		**Bizim için biraz doğru**		**Bizim için kısmen doğru**		**Bizim için tamamen**
1. Eşimin iyi bir anne olduğuna inanırım.	0	1	2	3	4	5	6
2. Eşimle olan ilişkim, çocuğumuz olmadan önceki zamanlara kıyasla daha güçlüdür.	0	1	2	3	4	5	6
3. Eşim, anne-babalık ile ilgili konularda bana görüşünü sorar.	0	1	2	3	4	5	6
4. Eşim, çocuğumuza yoğun ilgi gösterir.	0	1	2	3	4	5	6
5. Eşim, çocuğumuzla oyun oynamayı sever, ama daha sonra dağınıklığı bana bırakır.	0	1	2	3	4	5	6

KAYNAKÇA

Abalı,S. (2006). *Boşanmak için başvuran kadınların evlilikteki cinsel yaşamlarını boşanma nedeni olarak görme durumu*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Abidin, R. R., Brunner, J. F. (1991). *The development of a measure of the parenting alliance*. Paper presented at the Society for Research in Child Development Biennial conference, Seattle.

Ahmeduzzaman, M., Roopnarine, J. L. (1992). Sociodemographic factors, functioning style, social support, and fathers' involvement with preschoolers in African-American families. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 699-707.

Aksoy, A., Kılıç, Ş. ve Kahraman, Ö. (2009). Asya kültürlerinde ebeveynlik stilleri ve uygulaması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 14-25.

Aksoy, V. ve Diken, İ. H. (2009). Annelerin ebeveynlik öz-yeterlik algıları ile gelişimi risk altında olan bebeklerin gelişimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmalara bir bakış. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 10(1), 59-68.

Aksüllü, N. ve Doğan, S. (2004). Huzurevinde ve evde yaşayan yaşlılarda algılanan sosyal destek etkenleri ile depresyon arasındaki ilişki, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 5, 76-84.

Akgöz-Aktaş, G. (2017). *Baba katılımı ve çocuk uyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi: anne bekçiliği ve evlilik uyumunun etkisi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.

Allen, S. M., Hawkins, A. J. (1999). Maternal gatekeeping: Mothers' beliefs and behaviors that inhibit greater father involvement in family work. *Journal of Marriage and the Family*, *61*(1), 199–212. Https://doi:10.2307/353894.

Arat, N. (1986). *Kadın Sorunu*, Say Yayınları.

Arslan, Ü., Durmaz Kandaz, U. (2004). Babaların 3-6 yaş grubundaki çocukların eğitimine ve bakımına katılım durumlarının psikososyal davranışlarına etkisi. I. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. *Kongre Kitabı*, 3, 371–379.

Aydın, A. (1999). *Gelişim ve öğrenme psikolojisi*. Anı Yayıncılık.

Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American psychologist*, 37(2):122.

Bandura, A. (1989). Human agency in social cognitive theory. *American Psychologist*, 44(9), 1175–1184. https://doi.org/10.1037/0003-066X.44.9.1175.

Bandura, A. (1994). Self-efficacy. İçinde: Ramachaudran V. (Ed.). *Encyclopedia of human behavior*. Academic Press, 71-81.

Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Freeman.

Baran, G. ve Atlı, S. (2016). Tarihsel Süreçte Aile ve Aile Kuramları. (Ed.) Gülen Baran. *Aile Yaşam dinamiği içinde.* 1. Basım. Pelikan Yayıncılık. 35-65.

Başaran, M. ve Aksoy, A.B. (2020). Anne-Babaların Korona-Virüs (COVİD-19) Salgını Sürecinde Aile Yaşantılarına İlişkin Görüşleri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 13(71): 668-678.

Baumrind, D. (1967). Child care practices anteceding three patterns of preschool behavior. *Genetic Psychology Monographs*, 75, 4388.

Baumrind, D. (1972). An exploratory study of socialization effects on black children: Some black-white comparisons. Child Development, 43(1), 261–267. Https://doi.org/10.2307/1127891.

Bayer, A. (2013). Değişen toplumsal yapıda aile. *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 4(8), 101-129.

Bekman, S. (2001) Genel değerlendirme ve geleceğe yönelik öneriler. Çocuğun Yaşamında Babanın Rolü ve Önemi Sempozyum Raporu içinde. *Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayını*, 12.

Belsky, J. (1984). The determinants of parenting: A process model. *Child Development*, 55, 83–96.

Belsky, J. (2005). *Attachment theory and research in ecological perspective: ınsights from the pennsylvania ınfant and family development project and the NICHD study of early child care.* İçinde K. E. Grossmann, K. Grossmann, ve E. Waters (Ed.), *Attachment from infancy to adulthood: The major longitudinal studies* (s. 71–97). Guilford Publications.

Belsky, J., Hsieh, K., H. (1998). Patterns of marital change during the early childhood years: Parent personality, coparenting, and division-of-labor correlates. *Journal of Family Psychology*, 12(4), 511–528. https://doi.org/10.1037/0893-3200.12.4.511.

Benzies, K., Trute, B., Worthington, C. (2015). Maternal self-efficacy and family adjustment in households with children with serious disability. *Journal of Family Studies*, 19, 35- 43.

Bıkmaz, F. (2004). Öz yeterlik inançları, Kuzgun, Y. ve Deryakulu, D. (Ed.). *Eğitimde Bireysel Farklılıklar*. Nobel Yayın Dağıtım.

Bouchard, G., Lee, C. M. (2000). The marital context for father involvement with their preschool children. *Journal of Prevention and Intervention in the Community*, 20, 37-53.

Bronfenbrenner, U. (1986). Ecology of the family as a context for human development: Research perspectives. *Developmental Psychology*, 22(6), 723–742. https://doi.org/10.1037/0012-1649.22.6.723.

Bronfenbrenner, U. (1988). Interacting systems in human development: Research paradigms: Present and future. İçinde N. Bolger, A. Caspi, G. Downey, ve M. Moorehouse (Ed.), *Persons in context: Developmental processes* (s. 25–49). Cambridge University Press.

Bronfenbrenner, U. (1995). Developmental ecology through space and time: A future perspective. İçinde P. Moen, G. H. Elder, Jr., ve K. Lüscher (Ed.), *Examining lives in context: Perspectives on the ecology of human development* (s. 619–647). American Psychological Association. https://doi.org/10.1037/10176-018.

Bronfenbrenner, U., Ceci, S. J. (1994). Nature-nuture reconceptualized in developmental perspective: A bioecological model. *Psychological Review*, 101(4), 568–586. https://doi.org/10.1037/0033-295X.101.4.568.

Bronfenbrenner, U., Morris, P. (2006). The bioecological model of human development. İçinde W. Damon, R. M. Lerner (Edit), *Handbook Of Child Psychology* 6 (91), 793–828. John Wiley ve Sons, Inc.

Bryant, C. M., Conger, R. D. (1999). Marital success and domains of social support in long-term relationships: Does the influence of network members ever end? *Journal of Marriage and the Family*, 61, 437-450.

Buchanan, F. (2013). A critical analysis of the use of attachment theory in cases of domestic violence. *Critical Social Work,* 14 (2).

Buckley, C. K., Schoppe-Sullivan, S. J. (2010). Father involvement and coparenting behavior: Parents' nontraditional beliefs and family earner status as moderators. *Personal Relationships*, 17(3), 413–431. https://Doi.org/10.1111/j.1475-6811.2010.01287.x.

Burr, W. R. (1970). Satisfaction with various aspects of marriage over the life cycle: A random middle class sample. *Journal of Marriage and the Family*, 32(1), 29–37. https://doi.org/10.2307/349968.

Burgess, E.W., Cotrell, L.S. (1988). *Predicting success of failure in marriage***.** Thoemmes Press.

Cabrera, N. J., Fitzgerald, H. E., Bradley, R. H. ve Roggman, L. (2007). Modeling the dynamics of paternal influences on children over the life course, *Applied Development Science,* 11(4), 185-189.

Cabrera, N. J., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hofferth, S., Lamb, M. E. (2000). Fatherhood in the twenty-first century. *Child Development*, 71(1), 127–136. https://Doi.org/10.1111/1467-8624.00126

Castillo, J., Welch, G. ve Sarver, C. (2010). Fathering: the relationship between fathers' residence, fathers' sociodemographic characteristics, and father involvement, *Matern Child Health Journal.*

Cavkaytar, A., Aksoy, V. ve Ardıç, A. (2014). Ebeveyn öz yeterlik ölçeği geçerlik ve güvenirlik çalışmasının güncellenmesi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International, 4*(1), 69-76.

Cohen, R. S., Weissman, S. H. (1984). Xhe parenting alliance. İçinde R. S. Cohen, B. J. Cohler, S. H. Weissman (Ed.), *Parenthood: A psychodynamic perspective* (s. 33-49). Guildford Press.

Coleman, K. P., Karraker ve H. K. (1998) Self-efficacy and parenting quality: findings and future applications, *Develop Rewiev* 18, 47–85.

Coleman, P. K., Karraker, K. H. (2003). Maternal self-efficacy beliefs, competence in parenting, and toddlers' behavior and developmental status. *Infant Mental Health Journal*, 24, 126-148.

Cousins, K. A. Q., Dar, H., Wingfield, A. (2014). Acoustic masking disrupts timedependent mechanisms of memory encoding in word-list recall. *Memory and Cognition*, 42, 622-638.

Cox, M. J., Paley, B., ve Harter, K. (2001). Interparental conflict and parent–child relationships. İçinde J. H. Grych ve F. D. Fincham (Ed.), Interparental conflict and child development: *Theory, research, and applications* (249–272). Cambridge University Press. https://Doi.org/10.1017/CBO9780511527838.011.

Cox, M., Zvara, B. J., Sheppard, K. W., (2018). Bidirectional effects between parenting sensitivity and child behavior: A cross-lagged analysis across middle childhood and adolescence. *Journal of Family Psychology*, 32(4), 484–495. https://Doi.org/10.1037/fam0000372.

Coverman, S. (1985). Explaining husbands' participation in domestic labor. *The Sociological Quarterly, 26*(1), 81–97. Https://Doi.org/10.1111/j.1533-8525.1985.tb00217.x.

Craig, L., J. E. Brown (2016). The multitasking parent: Time penalties, dimensions, and gender differences. İçinde *The economics of multitasking*, ed. C. M. Kalenkoski ve G. Foster, 33–59. Palgrave Macmillan. https://Doi.org/10.1057/97811373814464.

Cummings, E. M., Davies, P. (1994). *Children and marital conflict: The impact of family dispute and resolution*. Guilford Press.

Çağ, P., Yıldırım, İ. (2018). Bazı sosyo-demografik değişkenlere göre evli bireylerin evlilik doyum düzeyleri: bir profil çalışması. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(67), 1027-1042.

Çakmak-Tolan, Ö. (2015). *Evlilik uyumunun kişilik özellikleri ilişkiye dair inançlar ve çatışma çözüm stilleri bağlamında yordanması* (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.

Çetin, M. (2020). *Ortak ebeveynlik ve eğitimde aile katılımı: Güdüsel inançların arabuluculuk rolleri/ Coparenting and parent involvement in education: The mediating roles of motivational beliefs* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kıbrıs.

Çıldır, G., Karakoç A. Karaca S. (2014). Babaların bebek bakımına katılımının değerlendirilmesi, *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 4(10), 1-15.

Çınar, L. (2008). *Evlilik doyumu: cinsiyet rolleri ve yardım arama tutumu* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Gazi Üniversitesi Eğitim BİlimleriEnstitüsü, Ankara.

Danes, S., M. (2008). Business planning practices of family-owned firms within a quality framework. *Journal of Small Business Management*, 46(3), 395–421.

Danes, S. M., Lee, J., Stafford, K., Heck, R. K. Z. (2008). The effects of ethnicity, families and culture on entrepreneurial experience: An extension of sustainable family business theory. *Journal of Developmental Entrepreneurship*, 13(3), 229–268.

Darling, N., ve Steinberg, L. (1993). Parenting style as context: An integrative model. *Psychological Bulletin*, 113(3), 487–496. https://doi.org/10.1037/0033-2909.113.3.487.

Day, R. D., Lamb, M. E. (2004). Conceptualizing and measuring father involvement: pathways, problems, and progress. R. D. Day., M. E. Lamb, (Ed.), İçinde *Conceptualizing and Measuring Father Involvement* (1-15), Lawrence Erlbaum Associates.

DeLuccie, M. F. (1995). Mothers as gatekeepers: A model of maternal mediators of father involvement. *The Journal of Genetic Psychology*, 156, 115-131.

Demir Erbil, D. ve Hazer, O. (2018). Çalışan bireylerin evlilik uyumlarının incelenmesi, *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 5, (99-116).

Demirsu, Ö., (2018). *Üniversite öğrencilerinde algılanan ebeveyn tutumları ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın ve kaygı duyarlılığının aracı rolleri* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

de Montigny, F., ve Lacharite, C. (2005). Nursing theory and concept development or analysis perceived parental efficacy: Concept analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 49(4), 387-396.

De Luccie, M. F. (1995). Mothers as gatekeepers: A model of maternal mediators of father involvement. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development, 156*(1), 115–131. https://doi.org/10.1080/00221325.1995.9914811.

Dickie, J. R. (1987). Interrelationships within the mother-father-infant triad. P. W. Berman ve F. A. Pedersen (Ed.), *Men's transitions toparenthood: Longitudinal studies of early family experience* içinde (113-143). Lawrence Erlbaum Associates, Inc.

Doğan, A. (2010). Ekolojik sistemler kurami çerçevesinde akran zorbaliğinin incelenmesi, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 17(3), 149–162.

Dostal, C., Langhinrichsen-Rohling, J. (1997). Relationship-specific cognitions and family-of-origin divorce and abuse. *Journal of Divorce and Remarriage*. 27. 101-120. 10.1300/J087v27n03_07.

Durmuş, R. (2006). *3-6 Yaş arası çocuğu olan ebeveynlerin kişilik özellikleri ile anne-baba tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Ekinci Vural, D. (2006). *Okul öncesi eğitim programındaki duyuşsal ve sosyal becerilere yönelik hedelere uygun olarak hazırlanan aile katılımlı sosyal beceri eğitimi programının çocuklarda sosyal becerilerin gelişimine etkisi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

Erbek, E., E. Beştepe, H. Akar, N. Eradamlar, R. Alpkan (2005), Evlilik uyumu, *Düşünen Adam: Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 18(1), 39-47.

Erkan, S., (2010). Aile ve aile eğitimi ile ilgili temel kavramlar, Z. Fulya Temel (Ed.). Aile eğitimi ve erken çocukluk eğitiminde aile katılım çalışmaları. *Anı Yayıncılık*, 14-15.

Erol, Ö., P., Aloğlu, E. (2017). Çocuğun değeri ve aile değişimi: Türkiye'den otuz yıllık bir portre, *Sosyoloji Dergisi*, 35, 77-101.

Fagan, A. A., Van Horn, M. L., Hawkins, J. D., ve Jaki, T. (2013). Differential effects of parental controls on adolescent substance use: For whom is the family most

important? *Journal of Quantitative Criminology*, 29(3), 347–368. https://doi.org/10.1007/s10940-012-9183-9.

Fagan, J., Barnett, M. (2003). The relationship between maternal gatekeeping, paternal competence, mothers'attitudes about the father role, and father involvement. *Journal of Family Issues,* 24, 1020- 1043.

Fagan, J., Holland, C., Wheeler, K. (2007). The prediction, from infancy, of adult IQ and achievement. *Intelligence*. 35, 225-231. https://doi.org/10.1016/j.intell.2006.07.007.

Feinberg, M. E. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting: Science and Practice*, *3*(2), 95-131. Https://Doi:10.1207/S15327922PAR0302_01.

Feinberg, M. E., Kan, M. L., ve Hetherington, M. (2007). The longitudinal influence of coparenting conflict on parental negativity and adolescent maladjustment. *Journal of Marriage and Family*, *69*(3), 687-702. Https://Doi:10.1111/j.17413737. 2007.00400.x.

Feinberg, M., Willer, R., Stellar, J., Keltner, D. (2012). The virtues of gossip: Reputational information sharing as prosocial behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 102(5), 1015–1030. https://Doi.org/10.1037/a0026650.

Fışıloğlu, H. (1992). Lisansüstü öğrencilerin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7, 16-23.

Fışıloğlu H. (2001). Consanguineous marriage and marital a djustment in Turkey. *The Family Journal*. 9,215-222.

Fışıloğlu, H., Demir, A. (2000). Applicability of the dyadic adjusment scale for measurement of marital quality with Turkish couples, *Europen Journal of Psychological Assesment*, 16, 214-218.

Filsinger, E. E. and Wilson, M. R. (1984). Religiocity, socioeconomic rewards and family development: predictors of marital adjustment, *Journal of Marriage and the Family*, 46(3), 663-670.

Fincham, F. D., Bradbury, T. N. (1987). The impact of attributions in marriage: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 53(3), 510–517. https://Doi.org/10.1037/0022-3514.53.3.510.

Finkel, E. J., Eastwick, P. W., Reis, H. T. (2015). Best research practices in psychology: Illustrating epistemological and pragmatic considerations with the case of relationship science. *Journal of Personality and Social Psychology*, 108(2), 275–297. https://Doi.org/10.1037/pspi0000007.

Formoso, D., Gonzales, N. A., Barrera, M., ve Dumka, L. E. (2007). Interparental relations, maternal employment, and fathering in Mexican American families. *Journal of Marriage and Family*, 69(1), 26–39.

Fox, K. C. R., Spreng, R. N., Ellamil, M., Andrews-Hanna, J. R., Christoff, K. (2015). The wandering brain: Meta-analysis of functional neuroimaging studies of mind-wandering and related spontaneous thought processes. *NeuroImage*, 111, 611–621. https://Doi.org/10.1016/j.neuroimage.2015.02.039.

Freeman, A., Felgoise, S. H., Davis, D. D. (2008). *Clinical psychology: Integrating science and practice*. John Wiley and Sons Inc.

Gazi, T. (2019). *Annelik bekçiliği ve evlilik uyumunun baba katılımı ve baba–ergen ilişkilerindeki rolünün incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji – Kısa Fakat Eleştirel Bir Giriş*, (Çev. Ü. Y. Battal), Siyasal Kitabevi.

Glenn, C. G. (1980). Relationship between story content and structure. *Journal of Educational Psychology*, 72(4), 550–560. https://doi.org/10.1037/0022-0663.72.4.550.

Goeke-Morey, M. C., Cummings, E. M., ve Papp, L. M. (2007). Children and marital conflict resolution: Implications for emotional security and adjustment. *Journal of Family Psychology*, 21(4), 744–753. https://doi.org/10.1037/0893-3200.21.4.744

Gordon, T. (1997). *Aile iletişim dili*. (Çev: Emel Aksay). Sistem Yayıncılık.

Gottman, J. M., Krokoff, L. J. (1989). Marital interaction and satisfaction: A longitudinal view. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 57(1), 47–52. https://doi.org/10.1037/0022-006X.57.1.47.

Grossman, F. K., Pollack, W. S., Golding, E. (1988). Fathers and children: Predicting the quality and quantity of fathering. *Developmental Psychology*, 24(1), 82-91.

Grych, J.H., Fincham, F.D. (1990). Marital conflict and children's adjustment: A cognitivecontextual framework. *Psychological Bullletin*, 108, 267-290.

Guimond, A., Moore, H., Aier, D., Maxon, E. ve Diken, I.H. (2005). *Parental self-efficacy instrment for children with disabilities (PSICD)*. Unpublished scale. Arizona State University, Phoenix.

Gülay, H. (2008). *5-6 yaş çocuklarına yönelik akran ilişkileri ölçeklerinin geçerlik güvenirlik çalışmaları ve akran ilişkilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Güler, D., Ulutak N. (1992). Aile kavramının tarihsel gelişimi ve Türk toplum yaşantısında aile, *Kurgu Dergisi,* 11, 51-76.

Güngörmüş, O. (1992). *Babanın çocuğun zekası, akademik başarısı ve benlik kavramı üzerine etkisinin araştırılması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Gürmen, M. S. (2019). Çocukla gelen ve hiç bitmeyen ilişki: Ortak ebeveynlik/ Co-parenting: Never ending relationship between parents. *Türk Psikoloji Yazıları*, 22(44), 15-31. Https://Doi.org/10.31828/tpy1301996120181126m000010.

Güven, G. (2019). *3-6 yaş arasında çocuğu olan babaların eğitime katılım düzeylerini etkileyen etmenlerin belirlenmesi.* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Doğu Akdeniz Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü Okul Öncesi Eğitim Dalı, Kıbrıs.

Habib, C. (2012). Paternal perinatal depression: An overview and suggestions towards an intervention model. *Journal of Family Studies*, 18(1), 4–16. https://Doi.org/10.5172/jfs.2012.18.1.4.

Hallaç, S., Öz, F. (2014). Aile kavramına kuramsal bir bakış. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 6(2), 142-153.

Harten, N., Olds, T., ve Dollman, J. (2008). "The effects of gender, motor skills and play area on the free play activities of 8-11 year old school children", *Health and Place*, 14, 386-393.

Hawkins, A. J., Bradford, K. P., Palkovitz, R., Christiansen, S. L., Day, R. D., ve Call, V. R. A. (2002). The inventory of father involvement: A pilot study of a new measure of father involvement. *The Journal of Men's Studies*, 10(2), 183–196.

Hawkins, A. J., Carroll, J. S., Doherty, W. J., Willoughby, B. (2004). A Comprehensive Framework for Marriage Education. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 53(5), 547–558. https://doi.org/10.1111/j.0197-6664.2004.00064.x.

Hawkins, A. J., Dollahite, D. C. (1997). *Generative fathering: Beyond deficit perspectives.* Thousand Oaks, CA: Sage.

Henry, C. S., Robinson, L. C., Neal, R. A., & Huey, E. L. (2006). Adolescent perceptions of overall family system functioning and parental behaviors. *Journal Of Child And Family Studies*, 15(3), 308-318.

Hicks, M. W., ve Platt, M. (1970). Marital happiness and stability: A review of the research in the sixties. *Journal of Marriage and the Family*, 32(4), 553–574. https://doi.org/10.2307/350251.

Hoşgör, E.K. (2013). Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi. Yükseklisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. İzmir.

Howes, C., Smith, E. W. (1995). Children and their care caregivers: Profiles of relationships. *Social Development*, 4, 44–61.

Hsu, J. (1985). The Chinese family: Relations, problems, and therapy. İçinde W. S. Tseng, D. Wu (Ed.), *Chinese culture and mental health* (95–111). Academic Press.

Jacobs, J. N., Kelley, M. L. (2006). Predictors of paternal involvement in childcare in dual-earner families with young children. *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 4(1), 23–47. https://doi.org/10.3149/fth.0401.23.

Johnston, J., Halocha, J. (2010). *Early childhood and primary education: Readings ve relections,* Open Press University.

Johnston, C., Mash, E. J. (1989). A measure of parenting satisfaction and efficacy. *Journal of Clinical Child Psychology*, 18(2), 167–175. https://Doi.org/10.1207/s15374424jccp1802_8.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1982). *The changing value of children in Turkey.*

Kağıtçıbaşı, Ç. (1991). *Türkiye'de aile kültürü, çağdaş kültürümüz, olgular, sorunlar* (Çev. Jale Baysal).

Kağıtçıbaşı, Ç. (1992). Research on parenting and child development in a cross-cultural perspective. İçinde M. R. Rosenzweig (Ed.*), International psychological science: Progress, problems, and prospects* (137–160). American Psychological Association. https://Doi.org/10.1037/10113-004.

Kahraman S, Kabalcıoğlu F ve Ersin F. (2016). Şanlıurfa'daki gebelerin bebek bakımına ilişkin bilgi düzeyleri. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16 (36), 79-97.

Karadeniz, G. (2019). *Genç yetişkin erkeklerin algıladıkları baba tutumları ile bireyleşme süreci arasındaki ilişkide psikolojik sağlamlığın düzenleyici rolü* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Karadeniz, G., A. Kahyaoğlu, H. (2021). Turkish fathers; play attitude with children during covid-19 lockdown. *European Journal of Education Studies.* 8(2) http://Doi.org/10.46827/ejes.v8i2.3572

Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemleri.* Nobel Yayın.

Kaya, Ö.M. (2002). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okul öncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı*

konusunda anne baba görüşleri. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

Keser, C. Ç. (2006). *Annenin bağlanma düzeyi ve çocuk yetiştirme sürecinin çocuğun bağlanma düzeyine etkisi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Keskin, G., Gümüş, A. B. (2014): İnfertilite: umutsuzluk perspektifinden bir inceleme. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 5(1), 9-16.

Kılıçaslan A. (2007). Ebeveynliğe geçiş döneminin çeşitli doğum öncesi ve doğum sonrası etkenler açısından incelenmesi. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kim, P., Aldrich, H. E., Keister, L. A. (2006). Access (not) denied: The impact of financial, human, and cultural capital on entrepreneurial entry in the United States. *Small Business Economics*, 27(1), 5–22.

Kirchmeyer, C. (1992). Nonwork participation and work attitudes: A test of scarcity vs. expansion models of personal resources. *Human Relations*, 45(8), 775–795. https://Doi.org/10.1177/001872679204500802.

Koçak, R., C.K. Çelik (2009), "Okul yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişkinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi", *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(31), 52-60.

Kotil, Ç. (2010). *Okul öncesi eğitim kurumuna yeni başlayan 5 yaş çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerine annenin ebeveyn öz yeterlik algısı ile okul beklentilerine uyum düzeyinin etkisi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kunduz, Y. (1990). Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. *Aile Yazıları; Birey, Kişilik ve Toplum*, 3(73).

Kuzgun, Y. (1990). Rehberlik ve Psikolojik Danışmada Unvan Sorunu. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 32-38.

Kuzucu, Y. (1999). Babalarıyla çatışma düzeyi yüksek ve düşük olan ergenlerin ve babalarının babalık rolüne ilişkin algılarının karşılaştırılması (Yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Kuzucu, Y. (2011). Değişen babalık rolü ve çocuk gelişimine etkisi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35), 79-91.

Kuzucu, Y. ve Özdemir, Y. (2013). Ergen ruh sağlığının anne ve baba katılımı açısından yordanması. *Eğitim ve Bilim*, 38, 96-112.

Kwok, S. Y. C. L. ve Li, B. K. K. A (2014). Mediation model of father involvement with preschool children in Hong Kong. *Social Indicators Research*, 122(3), 905–923. Https://Doi.org/10.1007/s11205-014-0708-5.

Kwok, S. Y. C. L., Ling, C. C. Y., Leung, C. L. K. ve Li, J. C. M. (2015). Fathering self-efficacy, marital satisfaction and father involvement in Hong Kong. *Journal of Child and Family Studies*, 22(8), 1051–1060. Https://Doi.org/10.1007/s10826-012-9666-1.

Lamb, M. E. (2000). The history of research on father involvement. *Marriage And Family Review*, 29, 23-42.

Lamb, (2001). Kültürlerarası bakış açısı ile babanın çocuk gelişimindeki rolü ve önemi. *Çocuğun Yaşamında Babanın Rolü ve Önemi Sempozyum Raporu* içinde. Anne Çocuk Eğitim Vakfı Yayını, 12.

Levtov, R., van der Gaag, N., Greene, M., Kaufman, M. ve Barker, G. (2015). *State of the world's fathers: A mencare advocacy publication*. Promundo, Rutgers, Save the Children, Sonke Gender Justice, and the MenEngage Alliance.

Locke, K. D., Sadler, P. (2007). Self-efficacy, values, and complementarity in dyadic interactions: Integrating interpersonal and social-cognitive theory. *Personality and Social Psychology Bulletin, 33*(1), 94–109. https://doi.org/10.1177/0146167206293375.

Long, E., C.J., Angera, J. (1990).Perspective taking as a predictor of marital adjustment. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59,1 26-1 31.

Lopez, F. G., Lent, R. W. (1991). Efficacy-based predictors of relationship adjustment and persistence among college students. *Journal of College Student Development, 32*(3), 223–229.

Maccoby, E. E. ve Martin, J. A. (1983). Socialization in the context of the family: Parent child interaction. İçinde Mussen, P. H. (edt.) ve Heatherington, E. M. (Vol. edt.), *Handbook of Child Psychology:* 4. Socialization, Personality, and Social Development.

Madden-Derdich, D. A., Leonard, S. A. (2000). Parental role identity and fathers' involvement in coparental interaction after divorce: Fathers' perspectives. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 49(3), 311–318. https://doi.org/10.1111/j.1741-3729.2000.00311.x

Makusha, T, Richter L. (2016). Gatekeeping and its impact on father involvement among Black South Africans in rural KwaZulu-Natal. *Cult Health Sex*. 18(3), 308-20. Https://Doi: 10.1080/13691058.2015.1083122.

Margolin, G., Gordis, E. B., ve John, R. S. (2001). Coparenting: A link between marital conflict and parenting in two-parent families. *Journal of Family Psychology*, 15(1), 3–21. https://Doi.org/10.1037/0893-3200.15.1.3.

Marshall, G. (1999*). Sosyoloji sözlüğü* (Çeviren: Osman Akınhay ve Derya Kömürcü). Bilim ve Sanat Yayınları.

Marsiglio, W. (1993). Contemporary scholarship on fatherhood: Culture, identity, and conduct. *Journal of Family Issues,* 14(4), 484-509. Https://Doi.org/10.1177/019251393014004002.

Marsiglio, W., Pleck, J. (2005). Fatherhood and masculinities. İçinde M. S. KimmelJ. Hearn, R. W. Connell. *Handbook of studies on men and masculinities* (249-269). Sage Publications, Inc. Https://Doi.org/10.4135/9781452233833.n15.

Mathelin, C. (2018). *Freud'a ne yaptık da çocuklarımız böyle oldu*? (Çeviren: Elâ Güntekin). Kitap Yayınevi. (Orijinal yayın basım tarihi. 2000).

McBride, B.A., Rane, T.R., ve Bae, J. (2001). Intervening with Teachers to Encourage Father/Male Involvement in Early Childhood Programs. *Early Childhood Research Quarterly*, 16, 77-78.

McBride, B. A., Brown, G. L., Bost, K. K., Shin, N., Vaughn, B., Korth, B. (2005). Paternal identity, maternal gatekeeping, and father involvement. *Family Relations*, 54(3), 360-372.

McCombs, B. L. (1988). Motivational skills training: Combining metacognitive, cognitive, and affective learning strategies. İçinde C. E. Weinstein, E. T. Goetz, ve P. A. Alexander (Ed.), *Learning and study strategies: Issues in assessment, instruction, and evaluation (141–169).* Academic Press.

Mchale, J. P. (1995). Coparenting and triadic interactions during infancy: The roles of marital distress and child gender. *Developmental Psychology, 31*(6), 985-996.

McHale, J. P., Kuersten-Hogan, R., Lauretti, A., Rasmussen, J. L. (2000). Parental reports of coparenting and observed coparenting behavior during the toddler period. *Journal of Family Psychology*, 14(2), 220–236. https://doi.org/10.1037/0893-3200.14.2.220.

McHale, J. P. ve Lindahl. K. M. (2011). Coparenting: a conceptual and clinical examination of family systems. *American Psychological Association*. Https://Doi.org/10.1037/12328-000.

Mehall, K. G., Spinrad, T. L., Eisenberg, N., ve Gaertner, B. M. (2009). Examining the relations of infant temperament and couples' marital satisfaction to mother and father involvement: A longitudinal study. *Fathering: A Journal of Theory,*

Research, and Practice about Men as Fathers, 7(1), 23–48. https://Doi.org/10.3149/fth.0701.23.

Merritt, D., Buboltz, W. (2015). Academic Success in College: Socioeconomic Status and Parental Influence as Predictors of Outcome. *Open Journal of Social Sciences*. 03, 127-135. https://Doi.org/10.4236/jss.2015.35018.

Merter, F. (1990). *1950-1988 yılları arasında köy ailesinde meydana gelen değişmeler: Malatya örneği.* Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Miller, P.H. (1993). *Theories of Developmental Psychology*. W.H. Freeman.

Nkwake, A. (2009). Maternal employment and fatherhood: What influences paternal involvement in child-care work in Uganda? *Gender and Development*, 17(2), 255-267.

Nirun, N. (1994). *Sistematik sosyoloji yönünden aile ve kültür*, Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkezi Yayını: 73, 69.

Olsavsky, A. L., Berrigan, M. N., Schoppe-Sullivan, S. J., Brown, G. L., Kamp Dush, C. M. (2020). Paternal stimulation and father-infant attachment. *Attachment and human development*, 22(1), 15–26. https://doi.org/10.1080/14616734.2019.1589057.

Owen,, K. F., Zorbaz, D., S. (2013). Çocuklar için aile ilişkileri ölçeğinin geliştirilmesi, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (39), 58-67.

Öcal- Yüceol, S. E. (2016). *Toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlar ile ilişki doyumu ve romantik ilişkilerde akılcı olmayan inançlar arasındaki ilişkiler*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Bilim Üniversitesi, İstanbul.

Özdemir, Y. (2012). Kırsal kesimde ve kentte yaşayan ergenlerin benlik kurguları açısından karşılaştırılması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1).

Özdemir, Y. ve Sağkal, A. S. (2020). Ebeveynlik dansı: Birlikte ebeveynliğe ilişkin kuramsal ve ampirik bir derleme. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 428-444.

Özen, S. (2002). İş-aile yaşamı dengesi ve dengeye yönelik yeni bir yaklaşım: sınır teorisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi S.B.E. Dergisi*, 4(3).

Özkardeş, O., Arkonaç, S . (2013). İki farklı eğitim düzeyinde baba olma algısı. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (10) , 253-263. Https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruaebd/issue/385/2464.

Özbey, S. (2009). *Anasınıfı ve anaokulu davranış ölçeğinin geçerlik güvenirlik çalışması ve destekleyici eğitim programının etkisini incelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özbey, S. (2012). Eşlerin algıladıkları sosyal desteğin ailenin bazı özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 13(1), 167-181.

Özmen, O. ve Atik, G. (2010). Attachment styles and marital adjustment of Turkish married individuals. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 367-371.

Palkovitz, R. (2002). Involved fathering and child development: Advancing our understanding of good fathering. İçinde C. Tamis-Lemonda, N. Cabrera (Ed.), *Handbook of father involvement: Multidisciplinary perspectives* (119-140). Mahwah, NJ: Lawrence Earlbaum Associates.

Paquette, D., Bolte, C., Turcotte, G., Dubeau, D., ve Bouchard, C. (2000). A new typology of fathering: Defining and associated variables. *Infant And Child Development*, 9(4), 213-230.

Parke, R. D. (1996). *Fatherhood*. Harvard University Press.

Parsons, T., ve Bales, R. F. (1956). *Family socializa-tion and interaction process.*: Routledge.

Pinto, T., Figueiredo, B., Pinheiro, L., Canario, C. (2016). Fathers' parenting self-efficacy during the transition to parenthood. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*. 34, 1-13. Https://Doi.org/10.1080/02646838.2016.1178853.

Platt, R. (1970). The myth and reality of the "matriarch": A case report in family therapy. *Psychoanalytic Review*, 57(2), 203–223.

Pleck, J. H. (1997). Paternal involvement: Levels, sources, and consequences. İçinde M. E. Lamb (Ed.), The role of the father in child development (66–103). John Wiley and Sons Inc.

Pleck, J.H. (2010). Paternal involvement: Revised conceptualization and theoretical linkages with child outcomes. M.E. Lamb (Ed.), *The Role of the father in child development* içinde (5, 58-93), John Wiley and Sons.

Rienks, S., Wadsworth, M., Markman, H., Einhorn, L., Etter, E. (2011). Father ınvolvement in urban low-ıncome fathers: Baseline associations and changes resulting from preventive ıntervention. *Family Relations.* 60, 191-204. Https://Doi.org/10.1111/j.1741-3729.2010.00642.x.

Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M., ve McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: a meta-analytic review. *Psychological bulletin*, 140(1), 140–187. Https://Doi.org/10.1037/a0031859.

Rubin, K. H., Burgess, K. (2002). Parents of aggressive and withdrawn children. M. H. Bornstein, (Ed.), *Handbook of parenting* (2. Ed.) İçinde (383–418). Lawrence Erlbaum Associates.

Rusbult, C. E. (1980). Commitment and satisfaction in romantic associations: A test of the investment model. *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(2), 172–186. doi:10.1016/0022-1031(80)90007-4.

Rusbult, C. E. (1983). A longitudinal test of the investment model: The development (and deterioration) of satisfaction and commitment in heterosexual involvements. *Journal of Personality and Social Psychology*, 45(1), 101–117. https://doi.org/10.1037/0022-3514.45.1.101.

Rusbult, C. E., Farrell, D., Rogers, G., Mainous, A. G. (1988). Impact of exchange variables on exit, voice, loyalty, and neglect: An integrative model of responses to declining job satisfaction. *Academy of Management Journal*, 31(3), 599–627. https://doi.org/10.2307/256461.

Sabatelli, R.M. (1988). Exploring relationship satisfaction: a social exchange perspective on the interdependence between theory, research and practice, *Family Relations*, 37(2), 217-222.

Satir, V. (2001). *İnsan yaratmak*. Beyaz.

Saygılı S, Çankırılı A. (2009). *Babacığım neredesin*. Elit Yayın, 2, 102-103.

Sevigny, P., Loutzenhiser, L. (2010). Predictors of parenting self-efficacy in mothers and fathers of toddlers. *Child: care, health and development*. 36, 179-89. https://Doi.org/10.1111/j.1365-2214.2009.00980.x.

Sezen- Dursun, Ş., Bıçakçı, M. (2015). Bir-üç yaş arası bebeğe sahip annelerin annelik becerilerinde öz yeterliklerinin incelenmesi. *Hacettepe University Faculty of Health Sciences Journal*, Uluslararası Katılımlı 3. Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongre Kitabı.

Sımsıkı, H. ve Şendil, G. (2011). *Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi* (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.

Sımsıkı, H. ve Şendil, G. (2014). Baba katılım ölçeği'nin (BAKÖ) geliştirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (49), 104-123. Https://doi.org/10.17755/esosder.23977.

Spainer, G. (1976). Measuring dyadic adjustment: Newscales for assesing the quality of marriage and similar dyads. *Journal of Marriage and the Family*, 38, 15-27.

Starnes, C. L. (2012). Lovers, parents, and partners: disentangling spousal and co-parenting commitments. *Ariz. L. Rev.*, 54, 197-239.

Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93, 119– 135.

Stright, A. D., Bales, S. S. (2003). Coparenting quality: contributions of child and parent characteristics. *Family Relations*, 52(3), 232–240.

Sümer, H., Kılıç, E., Bayazit, T., Gündoğdu, G., Ekici Koşaroğlu, N. (2019). Sivas il merkezi kreş ve anaokulu çocuklarında ev kazası geçirme sıklığı ve etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 4 (1), 14-25.

Sümer, N., Aktürk, G., E. ve Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye'de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları, ,* 13 (25), 42-59.

Şahinkaya, R. (1975). *Psiko-sosyal yönleriyle aile*. Kardeş Basımevi.

Şahin, H. ve Demiriz, S. (2014). Beş altı yaşında çocuğu olan babaların, babalık rolünü algılamaları ile aile katılım çalışmalarını gerçekleştirmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 18, 273-294.

Şendil, G. (2003). *Çocuk, ergen ve anne baba,* Çantay Yayınları.

Şendil, G. ve Korkut, Y. (2012). Evli çiftlerdeki çift uyumu ve evlilik çatışmasının demografik özellikler açısından incelenmesi, *İstanbul Üniversitesi Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 28 (0), 15-34.

Şendil, G. ve Karabulut, H. (2018). Okul öncesi dönemdeki baba katılımının ebeveyn tutumlarına göre incelenmesi. *Yaşam Becerileri Psikoloji Dergisi,* 2(3), 143-154.

Şener, D. D. A., Terzioğlu, P. D. G. (2008). Bazı sosyo-ekonomik ve demografik değişkenler ile iletişimin eşler arası uyuma etkisinin araştırılması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 13 (13) , 7-20.

Tabakoğlu, A. (1992), Osmanlı toplumunda aile. *Sosyo-Kültürel Değişme Sürecinde Türk Ailesi-I,* Aile Araştırma Kurumu Yayınları.

Tamis-Le Monda, C. ve Cabrera, N. (2002). Multidisciplinary perspectives on father involvement: An introduction. C. Tamis-La Monda, ve N. Cabrerra (Ed.), *Handbook of Father Involvement* içinde (xi-xviii).

Teti, D. M., Gelfand, D. M. (1991). Behavioral competence among mothers of infants in the first year: The mediational role of maternal self-efficacy. *Child Development,* 62, 918–929. doi:10.1111/j.1467-8624.1991.tb01580.x.

Tezel Şahin F, Özbey S. (2009). Okul öncesi eğitim programlarında uygulanan aile katılım çalışmalarında baba katılımının yeri ve önemi. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi,* 5, 30-39.

Trahan, H. A. (2017). Paternal self-efficacy and father involvement: A Bi-Directional Relationship. *Psychology of Men and Masculinity* 19(4). Https://Doi:10.1037/men0000130.

Tuncay, E. (2006). *Predictive role of perfectionism on marital adjustment*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Turner, P.H., Haris, M.B. (1984). Parental Attitudes and Preschool Childrens Social Competence, *The Journal of Genetic Psychology*, 144, 105-113.

Tutarel –Kışlak, Çabukça, F. (2000). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*. 35 – 41.

Türkmen, M. (2012). Öznel iyi oluşun yapısı ve anababa tutumları, özsaygı ve sosyal destekle ilişkisi. *Sosyal Bilimler Dergisi*. 9. Https://Doi:10.12780/UUSBD105.

Twenge, J., Campbell, W., Keith Foster, Craig. (2004). Parenthood and marital satisfaction: a meta-analytic review. *Journal of Marriage and Family*. 65. 574 - 583. Https://Doi:10.1111/j.1741-3737.2003.00574.x.

Uludağlı, N. P. (2017). Baba katılımında etkili faktörler ve baba katılımının baba, anne ve çocuk açısından yararları. *Türk Psikoloji Yazıları*, 20(39), 70-88.

Uğurel Şemin, R. (1979). *Ruh sağlığı*. Nazım Terzioğlu Matematik Araştırma Enstitüsü Baskı Atölyesi.

Ulusoy, M. D., Demir, N. Ö. ve Baran, A. G. (2005). Ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(3), 367-386.

Waller, M. R. (2012). Cooperation, conflict, or disengagement? Coparenting styles and father involvement in fragile families. *Family Process*, 51(3), 325–342. https://Doi.org/10.1111/j.1545-5300.2012.01403.x.

Wallerstein, J. S. (1985). Children of divorce: preliminary report of a ten-year follow-up of older children and adolescents. *Journal of the American Academy of Child Psychiatry*, 24(5), 545-553.

Williams, K. D. (2009). Ostracism: A temporal need-threat model. İçinde M. P. Zanna (Ed.), *Advances in experimental social psychology*, 41, 275–314). Elsevier Academic Press. https://Doi.org/10.1016/S0065-2601(08)00406-1.

Wilson, B. J., Gottman, J. M. (2002). *Marital conflict, repair, and parenting.* İçinde M. H. Bornstein (Edt.), *Handbook of parenting: Social conditions and applied parenting* (s. 227–258). Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Van Egeren, L. A., Hawkins, D. P. (2004). Coming to terms with coparenting: ımplications of definition and measurement. *Journal of Adult Development,* 11(3), 165–178. https://Doi.org/10.1023/B:JADE.0000035625.74672.0b.

Yavuzer, H. (2006). *Çocuk eğitimi el kitabı*. Remzi Kitabevi.

Yazıcı-Çelebi, G., Çelebi, B. (2020). Bireylerin mutluluk düzeylerinin değişkenler açısından incelenmesi. *Academic Review of Humanities and Social Sciences,* 3 (1), 179-189.

Yazıcıoğlu, Y. ve Erdoğan, S. (2004). *SPSS uygulamalı bilimsel araştırma yöntemleri*. Detay Yayıncılık.

Yılmaz, A. (1999). Çocuk Yetiştirme Tutumları: Kuramsal Yaklaşımlar ve Görgül Araştırmalar. Türk Psikoloji *Yazıları*, 3(1) 99-118.

Yılmaz, A. (2001). Eşler arasındaki uyum, anne-baba tutumu ve benlik algısı arasındaki ilişkilerin gelişimsel olarak incelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 16(47), 1-2.

Zannella, M., De Rose, A. (2021). Fathers' and mothers' enjoyment of childcare: the role of multitasking. *Vienna Yearbook of Population Research, Vienna Institute of Demography (VID) of the Austrian Academy of Sciences in Vienna*, 19(1), 355-382.

Zeybekoğlu, Ö. (2013). Günümüzde erkeklerin gözünden babalık ve aile, *Mediterranean Journal of Humanities*. (3)2, 297-328. Https://doi.org/10.13114/MJH/201322486.